

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

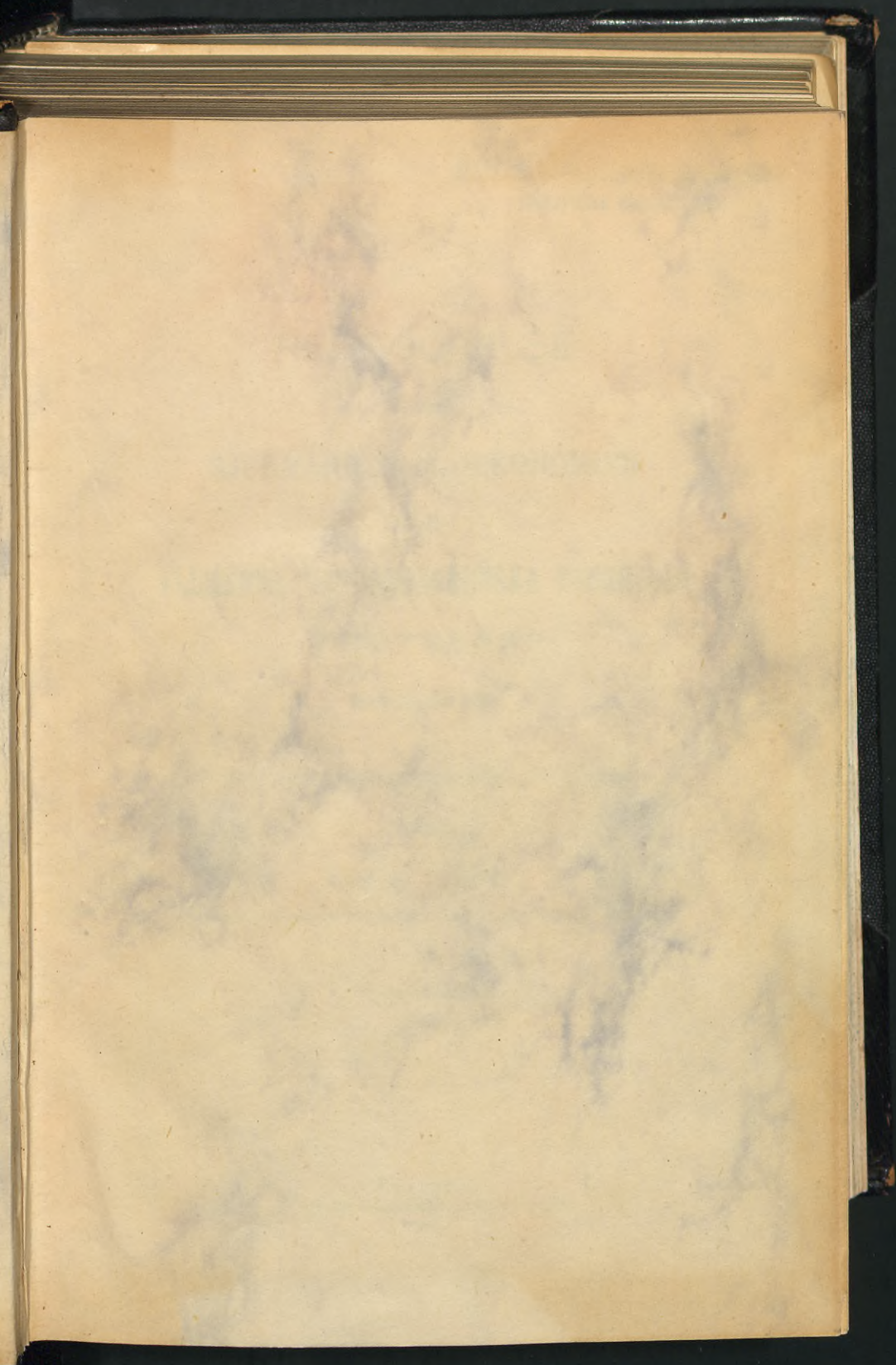

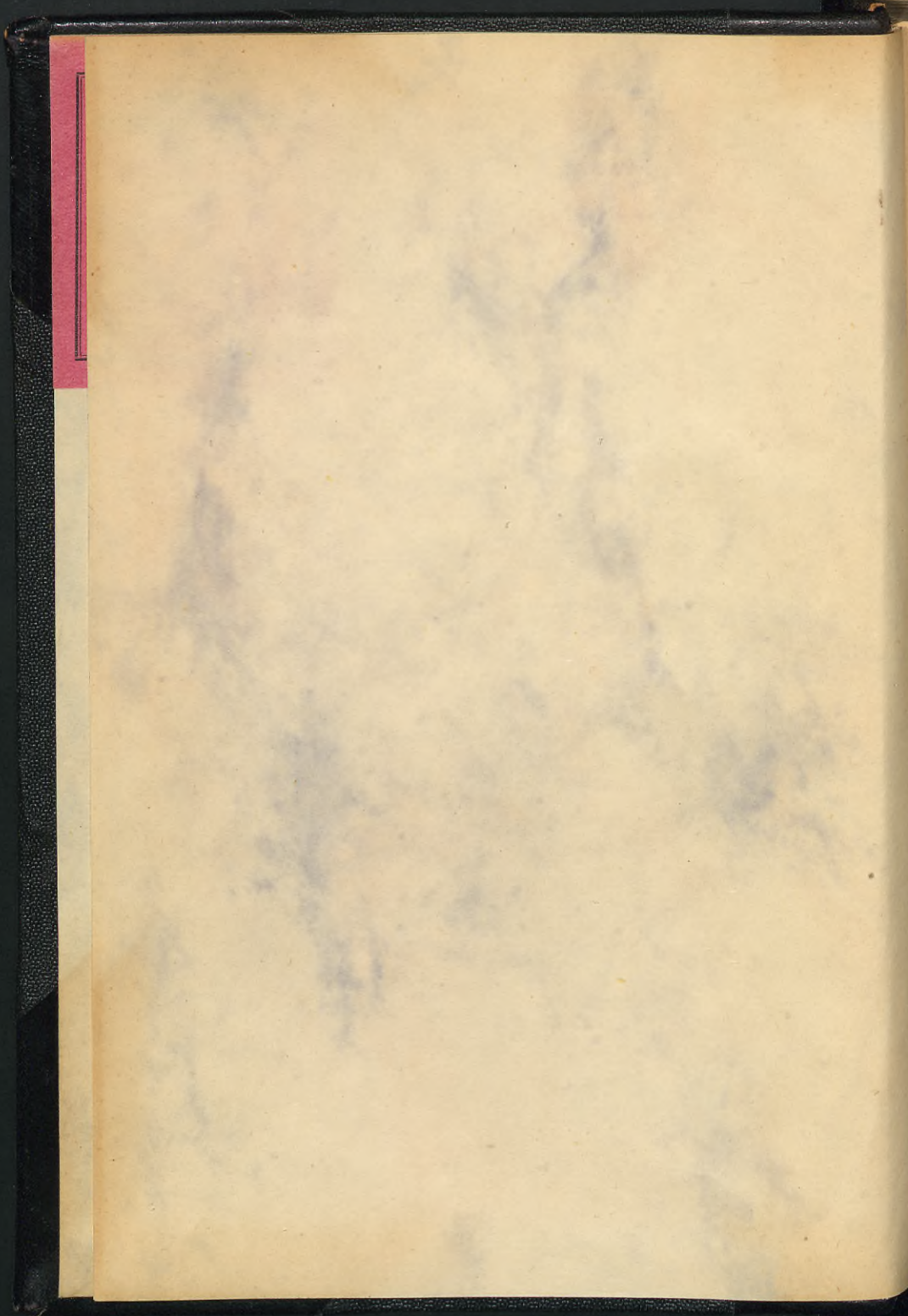
MEDICINSKA
HÖGSKOLANS BIBLIOTEK
GÖTEBORG

Acta

*Solberg
Sjukhuset
Göteborg*

[*J. 53. 210.]

ÅRSBERÄTTELSE

N:o 24

FRÅN

ALLMÄNNA OCH SAHLGRENSKA SJUKHUSET

I GÖTEBORG

UNDER ÅR 1914

UTGIFVEN AF

MED. D:R H. KÖSTER.

SJUKHUSETS DIREKTÖR OCH ÖFVERLÄKARE VID DESS MEDIC. AFDELNING.

GÖTEBORG
MEYER & KÖSTERS BOKTRYCKERI
1915.

ÅRSBERÄTTELSE

N:o 24

1911

ALLMÄNNA OCH SÄHLGRÄNSKA SÄLKROSET

I GÖTTERBORG

LINDER ÅR 1911

UTGIVEN AF

MED. DR. H. KOSTER

A. KOSTER & SÖNER, GÖTTERBORG, 1911

GÖTTERBORG
MEYER & KOSTER'S BOKTRYCKERI
1911

Styrelse:

- Ordförande: Med. Lic. Manne Bergengren.
 v. „ Handlanden Gustaf Lamm.
 Kassaförvaltare: „ Edvard Lithander.
 Ledamöter: „ A. F. Lybeck.
 Öfverläkaren H. Köster, Sjukhusets direktör.
 Arkitekt R. Steen.
 Öfverläkaren G. Bergendal.
 Med. Lic. C. Mannheimer.
 Tandläkaren Hj. Carlsson.
 Suppleanter: Handlanden F. Berndtsson, (för kassaförvaltaren)
 Med. Lic. Robert Hålen.
 Fabrikör C. Engblad.
 Redaktör A. C. Lindblad.
 Sekreterare: Polisdomare Ivar Berger.

*Läkare:**Medicinska afdelningen:*

- Öfverläkare: H. Köster (utnämnd 1891).
 Andre Läkare: P. Arnell ($1/1-31/12$).
 Amanuenser: Einar Ordell ($1/1-6/5$).
 Erik Ericsson ($6/5-31/12$).

Kirurgiska afdelningen:

- Öfverläkare: Professor K. P. Dahlgren (utnämnd 1911).
 Andre Läkare: L. Norrlin ($1/1-31/12$).
 H. von Holst ($1/1-31/12$).
 Amanuenser: St. v. Stapelmohr ($1/1-31/12$).
 Widner (t. f. $10/3-30/11$).
 Bohmansson ($1/12-31/12$ t. f.)

Läkare å Tuberkulosafd.	J. E. Arfwedsson	(utnämnd 1910).
„ å Öronafd.	T. Sellgren	(„ 1910).
„ å Ögonafdeln.	M. Sundqvist	(„ 1910).
	Vikarie $^{15/9}$ — $^{31/12}$	A. Kullberg.
Röntgenläkare:	F. von Bergen	(utnämnd 1911).
Prosektor:	C. O. Forselius	(„ 1910).

Årsberättelse från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhuset för år 1914.

*Under året hafva följande åtgärder vidtagits beträffande
sjukhusbyggnaderna ¹⁾ och deras omgivning:*

Trådnätstaket har uppsatts kring sjukhusområdet	Kronor	6.853: 75.
I paviljong 8 har en ögonafdelning inrättats	”	7.000: —.
Målningsarbeten	”	7.000: —.
Vattenledning till växthuset.	”	382: —.
Linoleum har inlagts å kirurg. polikliniken	”	667: —.

Mathållning: ²⁾ Ingen förändring.

Inventarier, utredningspersedlar och instrument:

Mikroskop med. afdeln. Kronor 300:—, ommålning af möbler
Kronor 1.230:—, 100 madrasser från Göteborgs Vaddfabrik Kr. 2.055:—.

Ordningsstadgar ²⁾ och bestämmelser för patienters intagning:

Ingen förändring.

*Följande förändringar hafva inträffat beträffande den vid sjukhuset
anställda personalen: ³⁾*

Med. Lic. E. Ordell afgick från amanuensbefattningen å med. afd.
⁵/₅ och i hans ställe har antagits Med. Lic. E. Ericsson.

*Följande viktigare åtgärder hafva hos direktionen blifvit föreslagna
såsom varande af behofvet påkallade:*

Under året har en kommitté på uppdrag af styrelsen besökt Malmö
nya sjukhus med anledning af väckt fråga om modernisering och delvis
utvidgning af sjukhuset etc. Med anledning af de kritiska tiderna har
styrelsen dock ansett riktigtast, att ej under året inkomma med något
förslag till Herrar Stadsfullmäktige.

¹⁾ I händelse att nybyggnader och större förändringar blifvit utförda, torde i
särskild bilaga en mera omfattande redogörelse lämnas med bifogande af kartor och
planritningar.

²⁾ I händelse större ändringar vidtagits beträffande mathållningen eller ord-
ningsstadgarne, torde bifogas tryckta exemplar af den nya spisordningen eller de nya
ordningsstadgarna.

³⁾ Beträffande betjäningen lämnas endast summariska uppgifter.

Däremot har en utvidgning af den polikliniska kirurgiska afdeln. och en omändring af telefon och vaktrummen visat sig vara nödvändiga, och hafva Herrar Stadsfullmäktige för detta ändamål anvisat ett belopp af Kronor 25.500:—. Äfven har för korridorrens beläggning med Metlack-plattor beviljats ett belopp af Kronor 12.000:—.

Öfriga anmärkningsvärda förhållanden:

Af Direktör och Fru Carl Brusewitz har sjukhuset mottagit en donation under namn af "Signe och Herman Kösters fond", hvars afkastning skall användas till understöd åt behöfvande patienter, framförallt i form af beklädnadspersedlar.

Bilaga A.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset
för år 1914

angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt afgifter.

	Antal patienter		Underhållsdagar	Antalsängar	Medeltal vårdade för dag und. året	Högsta antalet vårdade för dag	Medel- längd af sjukhus- vistelsen
	intagna	döda					
A. ¹⁾ Lasarettssafdeln. . .	—	—	—	—	—	—	—
Hela sjukhuset . . . (Pat. flyttade emellan afd. ej mer än en gång upptagne)	5,294	333	152,181	517	417	495	26,74
B. ²⁾ Medicinska afd. . . (Ss. sällskap inskrifne 9 pers. med 99 underhålls- dagar ej upptagne).	1,894	204	52,524	186	144	177	25,92
Kirurgiska afd. . . (Ss. sällskap inskrifne 21 pers. med 215 underhålls- dagar ej upptagne).	2,742	86	64,408	204	176	202	22,11 ⁴⁾
Afd. för ögonsjukdom.	214	—	4,749	16	13	23	20,74
" " Öronsjukdomar	293	7	2,990	16	8	16	9,90
" " tuberkul.-sjuke	328	32	17,533	55	48	59	46,63
" " konvalescenter	586	4	9,663	40	26	42	15,80
	Dagafg.						
	Kr. öre						
C. ³⁾ Å enskildt rum .	6	—	48	10	8	18	14,71
" " " "	5	—	160				
" " half-ensk. rum	4	—	173	48	30	40	18,33
" " " "	3	—	440				
" " " "	—	—	—	459	377	451	23,45
" " allmänt rum .	2	25	863				
" " " "	1	—	2,172				
" " " "	—	—	—				
" " " "	—	—	2,844				
	Sma		152,181				

1) Här meddelas uppgifter från samtliga sjukhus.

Flyttas en patient från lasarettssafdelningen till afdelningen för sinnessjuka eller för veneriskt sjuka eller omvänt, upptages han såsom intagen å hvardera af dessa afdelningar.

I uppgiften intagna för hela sjukhuset må däremot samma patient ej upptagas mer än en gång.

2) Här meddelas uppgifter endast från kliniker och sådana sjukhus, vid hvilka lasarettssafdelningen är uppdelad i särskilda afdelningar.

En patient, som öfverflyttas från t. ex. den medicinska till kirurgiska afdelningen, upptages här såsom intagen å hvardera af dessa afdelningar.

3) Här upptagas äfven underhållsdagar för friska personer, som åtföljt de sjuka under sjukhusvistelsen.

4) Uppgiften i sista kolumnen inbegriper äfven kvarliggande sjuke från 1913. För hela Sjukhuset 397, för Medic. afd. 132, för Kirurg. afd. 171, för Ögonafd. 15, för Öronafd. 9, för Tuberkulosaafd. 48, för Konvalescentafd. 22.

Bilaga B.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset för år 1914

angående inkomster och utgifter samt personalens storlek och löneförmåner.

Inkomster:	Kronor	öre
1. Patientafgifter (utdebiterade; därjämte poliklinikafgifter och influen ersättning ¹⁾ af allmänna medel) Kr. 142,132:88; Röntgenafgifter Kr. 1,603:45; tolagsmedel Kr. 6,000:—	149,736	33
2. Anslag ²⁾ af Göteborgs kommun	318,260	82
3. Hyror och arrenden, etc. { Inkomst af trädgård Kr. 1,996:58 Räntemedel . . . . . " 838:13 }	2,834	71
4. Öfriga inkomster: { Afgift af betalande elever Kr. 17,412:— Inkomst af köksaffall . . . . . " 3,386:50 Donationsafkastning . . . . . " 25,927:44 }	46,725	94
<i>Summa inkomster</i> ³⁾	517,557	80

¹⁾ I den mån den ej medräknats i utdebiterade patientafgifter. — ²⁾ Endast den del af anslaget, som under året utanordnats. — ³⁾ Som öfverskott eller brist från det ena året till det andra i denna uppgift ej anföres, behöfva inkomst- och utgiftssummor ej stämma med hvarandra.

Utgifter:	Kronor	öre	Kostnad pr under- hållsdag öre
1. Aflöningar (i stat upptagna). { Aflöningar Kr. 118,864:24 vikariatsersättningar. . . . . { Pensioner " 8,040:— }	126,904	24	83,39
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling)	23,298	43	15,30
3. Förbandsartiklar ¹⁾ bandage	14,388	04	9,45
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. dyl.	4,756	94	3,01
5. Instrument och apparater jämte hith. förbr.-art.	5,793	69	3,80
6. Kläder, sängkläder, andra inventarier, arbetsmat.	31,583	20	20,75
7. Patienters utspisning	74,772	61	42,56
8. Annat kosthåll	77,836	64	1,13,99
9. Värme o. lyse jämte { Belysning . . . . . Kr. 4,121:54 hithörande förbruk- { Värme . . . . . " 33,764:38 ningsartiklar . . . . . { Maskinförnödenheter " 1,145:19 }	39,031	11	25,64
10. Tvätt, renhållning (inre och { Vatten . Kr. 11,267:12 å gård) vatten samt hithö- { Tvätt . . . . . " 7,894:15 rande förbrukningsartiklar { Renhålln. " 11,915:10 }	31,076	37	20,42
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomen, ej å andra titlar förda	11,039	34	7,25
12. Fastigheters (inkl. gårds, { Byggnads Kr. 18,014:67 parks och vägars) under- { Parken . . . . . " 7,241:70 håll, reparationer . . . . . { Staket . . . . . " 6,853:75 }	32,110	12	21,00
13. Ny-, till- och ombyggnader	4,774	70	—
14. Diverse { Skrif- och tryckkostn., telefon Kr. 9,616:94 utgifter: { Utgifter Röntgenafdelningen " 11,687:79 Laboratoriets drift . . . . . " 2,094:66 }	23,399	39	—
<i>Summa utgifter</i>	500,764	82	²⁾ 3,29,05

¹⁾ Här upptages kostnaden för samtliga för sårbehandling använda förbrukningsartiklar. — ²⁾ Här anföres *hela* kostnaden pr underhållsdag, sedan utgifter för ny-, till- och ombyggnader frånräknats.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset för år 1914

angående personalens storlek och löneförmåner.

	Lön		Andra förmåner
	Kronor	öre	
1 Öfverläkare	kr. 4,000:—		
Personligt lönetillägg	„ 1,500:—		
Direktör	„ 1,500:—	7,000	—
1 Öfverläkare		8,000	—
1 2:dre läkare, 2 amanuens å kr. 2,500:—*		7,500	—
1 D:o	å kr. 3,000:—		Bostad och fri kost etc.
Personligt lönetillägg	„ 500:—	3,500	—
1 2:dre läkare	å kr. 2,000:—	2,000	—
1 Amanuens	å „ 2,000:—	2,000	—
2 Läkare vid specialafd.	„ 1,500:—	3,000	—
1 Patologisk anatom.		4,000	—
1 Läkare vid Röntgenafdelningen		4,000	—
Kommissarien { lön . . . . . kr. 3,600:—			
{ 2 ålderstill- { lägg . . . . . „ 400:—		4,400	—
D:os biträde		500	—
1 Bokhållare		1,800	—
Sekreteraren		600	—
Predikanten		1,500	—
Organisten		250	—
1 Föreståndarinna		1,000	—
1 Första operationssköterska		660	—
2 Andra d:o å kr. 500:—		1,000	—
1 operationssköterska vid specialafd.		500	—
1 Instruktionssköterska		660	—
1 Poliklinisksköterska		500	—
19 Afdeln.-sköterskor	å kr. 500:—	9,500	—
2 sköterskor å Röntgenafd. å „ 660:—		1,320	—
25 Undersköterskor	å „ 300:—	7,500	—
Ålderstillägg: till 2 sköt. å „ 400:—		800	—
D:o till 4 d:o å „ 300:—		1,200	—
D:o till 8 d:o å „ 100:—		800	—
D:o till 2 d:o å „ 200:—		400	—
Vikariatsarvode för operations- och klinisksköterskor		281	25
2 Sjukgymnaster	å kr. 1,200:—	2,400	—
1 Husmoder		500	—
1 Köksförest:ska	lön kr. 750:—		D:o
1:a ålderstillägg	„ 200:—	950	—
1 Kokerska	å kr. 400:—		
1:a ålderstillägg	„ 100:—	500	—
2 Ångkokerskor	å kr. 400:—	800	—
1 Dietkokerska		400	—

* 1 Amanuens: af fastställt ålderstillägg Kr. 500.— bekommit Kr. 72,22.

	Lön		Andra förmåner
	Kronor	öre	
11 Köksbiträden . . . . . à kr. 240:—	2,640	—	Bostad och fri kost etc.
1 Tvättföreständerska	600	—	D:o
1 Strykerska . . . . . lön kr. 300:—			
1:a ålderstillägg . . . . . „ 60:—	360	—	D:o
7 Tvättbiträden . . . . . à kr. 240:—	1,680	—	D:o
Ålderstillägg till 3 tvättbitr. à kr. 60:—	180	—	
1 Operationsstäderska	300	—	D:o
23 Städerskor . . . . . à kr. 216:—	4,968	—	D:o
Ålderstill. till 3 städerskor à kr. 36:—	108	—	
1 Baderska	300	—	D:o
2 Badbiträden . . . . . à kr. 240:—	480	—	D:o
1 Sömmerska . . . . . lön „ 300:—			
1:a ålderstillägg . . . . . „ 60:—	360	—	
1 Sifferrevisor	200	—	
1 Förste vaktmästare lön kr. 1.100:—			
Personl. lönetillägg „ 100:—	1,200	—	Bostad
4 Andre D:o . . . . . à kr. 420:—	1,680	—	Bostad och fri kost etc.
Ålderstillägg till 2 vaktm. à kr. 80:—	160	—	
1 Obduktionsvaktm. lön kr. 1,050:—			
1:a ålderstillägg . . . . . „ 150:—	1,200	—	Bostad.
1 Trädgårdsmästare	1,300	—	D:o
1 Öfvermaskinist . lön kr. 2.000:—			
Ålderstillägg . . . . . „ 300:—	2,300	—	D:o
1 Andre d:o	1,500	—	D:o
1 Eldare	1,350	—	
1 D:o	1,200	—	
1 D:o	1,250	—	D:o
2 D:o . . . . . à kr. 600:—	1,200	—	Bostad och fri kost etc.
1 Portvakt	1,000	—	Bostad.
1 Snickare och reparatör	1,250	—	D:o
Semesterarvode åt patol. anatomen och 8 underläkare . à kr. 200:—	1,800	—	
Semesterarvode för Röntgenläkaren	300	—	
Ersättning för elevundervisningen .	1,000	—	

Ekonomisk öfversikt för år 1914.

I. Vårdade sjuke.

	År 1914	År 1913
Kvarliggande från 1913	397	405
Intagne under 1914 ¹⁾	5,501	5,898
	5,898	5,503
		5,908

Å de olika afdelningarne vårdades följande antal patienter:

	Kvarl. från 1913	Intagna 1914	Sma	År 1913
Å Medicinska afdelningen	132	1,903	2,035	2,021
” Kirurgiska	171	2,763	2,934	2,971
” Tuberkulos-	48	328	376	384
” Öron-	9	293	302	271
” Ögon-	15	214	229	227
” Konvalescent-	22	586	608	589

Såsom friska, förbättrade eller oförbättrade utskrefvos:

	År 1914	År 1913
Å Medicinska afdelningen	1,687	1,683
” Kirurgiska	2,694	2,710
” Tuberkulos-	305	302
” Öron-	289	258
” Ögon-	223	211
” Konvalescent-	581	567

Såsom döde utskrefvos:

	År 1914	År 1913	Döds% 1914	Döds% 1913
Å Medicinska afdelningen	204	207	10,87	10,24
” Kirurgiska	86	90	3,11	3,08
” Tuberkulos-	32	34	9,75	8,84
” Öron-	7	4	2,39	1,47
” Ögon-	”	1	—	0,44
” Konvalescent-	4	—	0,68	—
” Sjukhuset i sin helhet	333	336	5,13	5,09

Kvarliggande till år 1915:

	År 1914	År 1913
Å Medicinska afdelningen	144	132
” Kirurgiska	154	171
” Tuberkulos-	39	48
” Öron-	6	9
” Ögon-	6	15
” Konvalescent-	22	22

¹⁾ De å konvalescentafd. intagna patienterna (586 st.) ej inräknade.

II. Underhållsdagarnes antal.

	År 1914	År 1913	Medeltalet vår-	Medeltalet vår-
			dade pr dag år 1914	dade pr dag år 1913
Å Medicinska afdelningen	52,623	52,594	144	144
” Kirurgiska	64,623	64,569	177	177
” Tuberkulos-	17,533	20,023	48	55
” Öron-	2,990	3,858	8	10
” Ögon-	4,749	5,562	13	15
” Konvalescent-	9,663	10,647	26	29
” Sjukhuset i sin helhet	152,181	157,253	416	431

Medeltalet underhållsdagar för hvarje sjuk:

	År 1914	År 1913
Å Medicinska afdelningen	25,85	26,02
” Kirurgiska	22,02	21,73
” Tuberkulos-	46,63	52,14
” Öron-	9,90	14,23
” Ögon-	20,74	24,50
” Konvalescent-	15,89	18,08
” Sjukhuset i sin helhet	23,47	26,02

III. Betalningsklasser.

Betalande à 6 Kr.: (enskildt rum från främmande kommun)

	År 1914	Antal under-	År 1913	Antal under-
		hållsdagar år 1914		hållsdagar år 1913
Å Medicinska afdelningen	10	137	13	214
” Kirurgiska	35	475	48	799
” Tuberkulos-	1	2	—	—
” Öron-	—	—	—	—
” Ögon-	1	1	1	1
” Konvalescent-	1	8	—	—

Betalande à 5 Kr.: (ensk. rum från staden)

Å Medicinska afdelningen	26	588	26	580
” Kirurgiska	130	1,810	124	1,842
” Tuberkulos-	2	38	1	69
” Öron-	1	1	2	22
” Ögon-	1	1	—	—

Betalande à 4 Kr.: (halfensk. rum från främmande kommun)

Å Medicinska afdelningen	48	1,010	55	1,176
” Kirurgiska	74	1,240	93	1,058
” Tuberkulos-	9	245	6	134
” Öron-	29	220	29	196
” Ögon-	12	156	12	178
” Konvalescent-	1	5	—	—

Betalande à 3 Kr.: (halfensk. rum från staden)

	År 1914	Antal underhållsdagar år 1914	År 1913	Antal underhållsdagar år 1913
Å Medicinska afdelningen	148	3,506	131	2,998
„ Kirurgiska	230	3,675	186	2,825
„ Tuberkulos-	18	845	17	587
„ Öron-	30	175	24	173
„ Ögon-	10	137	7	74
„ Konvalescent-	4	27	—	—

Betalande à Kr. 2,25: (allmän sal från främmande kommun)

Å Medicinska afdelningen	145	3,076	135	3,070
„ Kirurgiska	388	8,721	369	6,461
„ Tuberkulos-	40	1,283	24	815
„ Öron-	90	785	84	1,020
„ Ögon-	114	1,608	112	1,557
„ Konvalescent-	86	845	24	191

Betalande à 1 Kr.: (allmän sal från staden)

Å Medicinska afdelningen	736	16,525	661	14,890
„ Kirurgiska	1,034	20,150	1,066	20,860
„ Tuberkulos-	93	3,988	98	4,957
„ Öron-	86	952	77	1,110
„ Ögon-	27	609	32	484
„ Konvalescent-	196	1,981	156	2,043

Fri N:o: (å allmän sal)

Å Medicinska afdelningen	1,004	27,781	1,061	29,666
„ Kirurgiska	1,106	28,552	1,190	30,724
„ Tuberkulos-	227	11,132	247	13,461
„ Öron-	70	856	69	1,337
„ Ögon-	75	2,238	91	3,268
„ Konvalescent-	362	6,797	422	8,413

S:ma S:rm år 1914 6,700 patienter med 152,181 underhållsdagar.

802 patienter hafva måst uppföras under olika betalningsklasser, hvarför antalet här är större än under mom. I.

Sängantalet utgör:

	Privatrum	Allmän sal
Å Medicinska afdelningen	12 à 2 sängar	162
„ Kirurgiska	10 à 1 säng 8 à 2 sängar	178
„ Tuberkulos-		51
„ Öron-	2 à 2 sängar	16
„ Ögon-		16
„ Konvalescent-		40

Sedan Sjukhuset öppnades i Mars 1782 till 1 Januari 1915 uppgår antalet vårdade till 163,856.

IV. Sjukvårdsafgifter.

	År 1914	År 1914		År 1913
	Privatrum:	Allmän sal:		
Å Medicinska afdelningen	18,320,—	23,446,—	41,766,—	39,679,50
„ Kirurgiska	27,885,—	39,772,25	67,657,25	62,108,25
„ Tuberkulos-	3,717,—	6,874,75	10,591,75	9,432,75
„ Öron-	1,416,—	2,718,25	4,134,25	4,818,—
„ Ögon-	1,040,—	4,227,—	5,267,—	4,927,25
„ Konvalescent-	149,—	3,882,25	4,031,25	2,472,75

V. Utgifter för den egentliga sjukvården.

	År 1914	År 1913
Summan har utgjort	429,741,82	432,987,41
Egentliga kostnaden för hvarje sjuk pr dag . . .	2,82	2,75
Kostnaden för hvarje sjuk i medeltal	72,80	73,28
Medelkostnaden för hvarje under året upptagen sjuksäng	1,033,03	1,004,61
Kostnaden för hvarje sjuk pr dag (Sjukhusets samt- liga utgifter efter afdrag af sådana för större nybyggnader o. reparationer eller Kr. 486,993,37 dividerade med antalet underhållsdagar.) . .	3,20	3,12

VI. Utspisning.

Kostnaden härför har utgjort:

	År 1914	År 1913
För Patienter:		
Å Medicinska afdelningen	22,940,36	25,405,83
„ Kirurgiska „ (öron- o. ögonafd. inber.)	32,374,23	35,873,76
„ Tuberkulos-	14,757,72	16,216,73
„ Konvalescent-	4,700,25	4,943,53
För tjänstepersonalen	74,376,44	74,052,68
„ läkarne.	3,466,22	3,438,30

Dagliga medelkostnaden för hvarje patient:

Å Medicinska afdelningen	43,59	48,30
„ Kirurgiska „ (öron- o. ögonafd. inber.)	44,74	55,55
„ Tuberkulos-	84,17	80,99
„ Konvalescent-	48,64	46,43

Af hufvudsakliga proviantartiklar hafva under året levererats:

	För Sjukhuset i sin helhet	
	År 1914	År 1913
Bröd, råg, fint . . . . . st.	40,225	46,014
” ” groft . . . . . ”	26,425	27,502
” franskt . . . . . ”	187,495	197,733
” knäcke- . . . . . kak.	19,100	18,440
Skorpor . . . . . st.	422,060	436,300
Fläsk, salt och färskt, späck . . kg.	2,893	2,779
Fläskkotlett . . . . . ”	1,456	1,974
Grädde . . . . . liter	13,719	13,043
Kaffe, brasil, rostadt omalet. . . kg.	565	610
” java . . . . . ”	1,705	1,870
Gryn, sago- . . . . . ”	500	520
” ris- . . . . . ”	2,252	2,725
” manna- . . . . . ”	870	990
” hafre- . . . . . ”	6,074	5,350
Kabeljo . . . . . ”	1,421	935
Oxkött, alla slag . . . . . ”	7,095	7,690
Färkött . . . . . ”	1,116	740
Kalkkött . . . . . ”	6,585	7,265
Kalkkotlett . . . . . ”	1,438	1,558
Salt kött s. k. kallskuret . . . . . ”	1,538	1,426
Köttben . . . . . ”	1,118	788
Hvetemjöl . . . . . ”	2,840	3,160
Rågmjöl . . . . . ”	4,930	5,120
Mjölk, oskummad . . . . . liter	129,270	142,890
” skummad . . . . . ”	117,400	128,066
Ost . . . . . kg.	1,466	1,477
Potatis . . . . . hlr.	566	561
Potatismjöl . . . . . kg.	705	680
Russin . . . . . ”	900	1,231
Saltsjöfisk . . . . . ”	7,100	7,182
Sill . . . . . ”	1,530	1,350
Smör, bord- . . . . . ”	6,762	6,683
” mat- . . . . . ”	2,132	2,164
Socker, mat- . . . . . ”	6,390	6,555
” raffinad i bitar. . . . . ”	3,312	3,503
Svagdricka . . . . . liter	4,760	4,520
Ärter, gröna . . . . . kg.	330	320
” gula . . . . . ”	880	1,065
Ägg . . . . . st.	216,460	256,500

VII. Medikamentkostnaden.

	År 1914	Dagliga medel- kostnaden år 1914	År 1913	Dagliga medel- kostnaden år 1913
Å Medicinska afdelningen	8,677,70	16,40	11,128,12	21,15
„ Kirurgiska afd. (öron- o. ögonafd. inberäkn.)	11,103,99	15,34	13,165,87	17,79
„ Tuberkulos-afdelningen	3,002,73	17,12	2,061,87	10,28
„ Konvalescent- ”	514,01	5,31	900,57	8,45
För Sjukhuset i sin helhet	23,298,43	15,30	27,256,43	17,31

VIII. Förbrukningsartiklar för sjukvården.

	År 1914	Dagliga medel- kostnaden år 1914	År 1913	Dagliga medel- kostnaden år 1913
Å Medic. afd. (inberäkn. Tuberkulos-afdeln.)	9,052,18	11,72	9,467,22	13,03
„ Kirurg. afd. (inberäkn. Öron- och ögonafd.)	21,132,14	27,37	17,611,07	23,80
För Sjukhuset i sin helhet	30,184,32	19,83	30,078,29	19,12

Under året hafva följande artiklar anskaffats:

	För Sjukhuset i sin helhet	
	År 1914	År 1913
2,583 kg. bomull	Kr. 2,916,95	2,566,97
2,040 liter sprit	2,135,05	2,729,34
1,473 par gummihandskar	1,326,53	2,091,38
40,658 mtr oappr. förbandsgaz	8,621,05	8,143,80
5 st. appretterad förbandsgaz	69,—	101,—
425 kg. gips	87,05	48,40
204 ton is (jämte isinlägg)	1,098,84	1,373,71
671 gross säkerhetsnålar	654,80	348,99
7,842 kg. soda, kristall	419,78	328,77
2,400 „ tvättpulver	496,—	600,—
1,600 „ skurpulver	336,39	290,92
600 „ socker, kross-	339,—	472,—
50 „ „ druf-	45,—	68,10
250 „ „ strö-	145,—	167,40
24 lådor tvål, perfekt.	447,90	276,—
54 „ „ aseptin.	406,68	264,—
33 kg. „ byk-	14,91	20,80

För Sjukhuset i sin helhet

	År 1914	År 1913
300 st. febertermometrar . . . . . Kr.	165,—	830,64
16,756 fl. mineralvatten . . . . . "	1,579,70	1,455,65
435 mtr oljeduk . . . . . "	784,—	437,—
250 but. viner . . . . . "	315,07	426,44
18,750 kg. såpa, glycerin- (för tvätt 8,700 kg. för renhålln. 6,450 kg.) "	4,137,75	4,736,—
3,600 kg. såpa, grön- (till bad- och diskmaskin) . . . . . "	1,025,—	992,—

IX.

Beklädnad . . . . . Kr.	6,827,60	7,169,83
Glas och Porslin . . . . . "	5,022,23	5,584,97
Instrumenters anskaffning . . . . . "	5,793,69	8,545,05
D:os underhåll . . . . . "	1,464,04	1,678,40
Nya inventarier . . . . . "	6,875,78	8,680,90
Sängkläder . . . . . "	6,010,63	3,865,67

X. Aflöningar.

1 Överläkare . . . . . Kr.	4,000,—	4,000,—
1 D:o personl. lönetillägg "	1,500,—	1,500,—
1 D:o . . . . . "	8,000,—	8,000,—
Direktörens arvode . . . . . "	1,500,—	1,500,—
2:ne andre läkare . . . . . "	5,500,—	5,500,—
1 D:o . . . . . "	2,000,—	—
2 2:dre läkares ålderstillägg. . . "	572,22	125,—
1 Amanuens . . . . . "	—	2,500,—
3 Amanuenser . . . . . "	6,500,—	6,500,—
2:ne läkare vid specialafdelningarne "	3,000,—	3,000,—
1 patologisk anatom . . . . . "	4,000,—	4,000,—
Röntgenläkaren . . . . . "	4,000,—	4,000,—
Kommissariens lön . . . . . "	3,600,—	3,600,—
D:os 2 ålderstillägg . . . . . "	800,—	800,—
D:os 2 biträden . . . . . "	2,300,—	2,000,—
Predikanten . . . . . "	1,500,—	1,500,—
Sekreteraren . . . . . "	600,—	600,—
Organisten . . . . . "	250,—	250,—
Betjäningen, dess skatter och extra hjälp . . . . . "	69,242,02	61,355,63

Summa Kronor 118,864,24 110,730,63

**Sjukhusets utgifter för driften och inkomster år 1914,
specificerade under sina särskilda titlar efter kassa-
förvaltarens räkenskaper, förhålla sig som följer:**

A. Utgifter:	År 1914		År 1913	
<i>Utgifter för den egentliga Sjukvården.</i>				
Utspisning af patienterna . . . . . Kr.	74,772	61	82,439	85
” ” tjänstepersonalen ”	74,376	44	74,052	68
” ” läkare . . . . . ”	3,460	20	3,438	30
Medikamenter . . . . . ”	23,298	43	27,256	43
Laboratoriet . . . . . ”	2,094	66	1,539	88
Lyshållning . . . . . ”	4,121	54	2,597	62
Eldningsämnen . . . . . ”	33,764	38	33,587	08
Tvätt . . . . . ”	7,894	15	7,320	91
Renhållning . . . . . ”	1,939	43	1,554	35
Röntgen utgifter . . . . . ”	11,687	79	9,156	98
Div. förbrukningsartiklar efter af- drag af 3,000 kr. till kir. kliniken ”	27,184	32	27,078	29
Div. omkostnader . . . . . ”	8,906	74	7,240	43
Aflöningar . . . . . ”	118,864	24	110,730	63
Inventarier o. reparation af d:o ”	37,376	89	44,993	98
Kronor	429,741	82	432,987	41
B. Andra utgifter.				
Förbandsartiklar, kir. kliniken. Kr.	3,000	—	3,000	—
Pensioner . . . . . ”	8,040	—	7,815	—
Renhållning . . . . . ”	9,975	67	10,487	60
Maskinförnödenheter . . . . . ”	1,145	19	1,470	01
Vattenförbrukning . . . . . ”	11,267	12	13,577	20
Byggnadsunderhåll . . . . . ”	29,643	12	35,907	74
Diverse . . . . . ”	710	20	1,099	70
Park . . . . . ”	7,241	70	7,971	48
Kronor	500,764	82	514,316	14
Hvartill kommer: Återbetalning för Röntgenbyggn. o. ligghall Kr.	—	—	10,000	—
Summa Kronor	500,764	82	524,316	14

Inkomster.

	År 1914		År 1913	
Behållning . . . . . Kr.	65,162	76	36,138	15
Stadskassans anslag . . . . . ”	318,260	82	349,908	52
Intressekonto . . . . . ”	838	13	899	62
Tolagsmedel . . . . . ”	6,000	—	6,000	—
Donationsafkastning . . . . . ”	25,927	44	22,352	26
Röntgenafgifter . . . . . ”	1,603	45	2,132	—
Inkomst af betalende sjuke . . . . . ”	137,439	65	140,380	07
” af parken . . . . . ”	1,996	58	2,096	14
” af köksaffall. . . . . ”	3,386	50	3,722	88
Elevafgifter . . . . . ”	17,412	—	21,640	—
Inkomst af Lesseska Fonden . . . . . ”	4,693	23	4,693	23
Summa Kronor	582,720	56	589,962	87

*Bokslut den 31 December 1914, för Donationer
till Sahlgrenska och Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset.*

	Balans Konto	
	Placering	Fonder
Donationer till Sahlgrenska Sjukhuset		304,176 39
D:o till Allm. o. Sahlgr. Sjukhuset:		
af E. C. Thomeé . . . Kr. 15,000:—		
„ W:m Gibson m. Fru „ 10,000:—		
„ Axel Borgenström . „ 8,112:39		33,112 39
Albertina Dorotea Jacobsens Donation		29,606 07
<i>Afkastning af Jacobsens Donation:</i>		
till Styrelsens disposition enligt testa-		
tors bestämmelser		13,324 76
J. J. Ekmans o. Fr. Langs Donation		5,089 45
Alrik Lindhs Pensionsfond		6,257 88
H. Kösters Understödsfond för Sjuk-		
sköterskor		4,389 07
Westrings Donation med inbesparade		
räntemedel		41,860 47
Westrings Bokdonationsfond		1,000 —
Konto för inköp af Radium		465 04
<i>Estrid Rohdes Fond . . Kr. 2,591:37</i>		
D:o till Styrelsens för-		
fogande enl. föreskrift. „ 95:98		2,687 35
<i>Carl Krügers Fond. . . Kr. 5,000:—</i>		
D:o till Styrelsens för-		
fogande enl. föreskrift. „ 247:39		5,247 39
<i>Borgmäst. P. A. Fröbergs Frisängsfond</i>		
Kr. 9,086:25		
D:o till Styrelsens för-		
fogande enl. föreskrift „ 585:32		9,671 57
Transport Kr.		456,887 83

	Balans Konto	
	Placering	Fonder
Transport Kr.		456,887 83
Signe och Herman Kösters Fond . .		5,000 —
Donationer till Radium		67,565 34
Konto för Obetalda Räkningar . . .		7,347 74
<i>Värdepappers konto:</i>		
4 st. Allm. Hypoteksbankens Obligatio- ner . . . . . Kr. 20,000:—		
5 akt. i Kampenhofs A.-B. " 6,000:—		
A.-B. Götebgs. Hypoteks- kassas reverser . . . " 93,000:—		
D:os 4 $\frac{1}{2}$ % Obligat:er " 3,000:—		
D:os 4 $\frac{1}{2}$ % " " 75,000:—		
D:os 5% " " 40,000:—		
Götebgs o. Bohus Läns Landstings 5% Obli- gationer . . . . . " 30,000:—		
Helsingborgs Stads 4 $\frac{1}{2}$ % Obligationer . . . " 9,000:—		
Varbergs Stads 4 $\frac{1}{2}$ % Obligationer . . . . . " 5,000:—		
P. P. Ekmans Donation (Inteckn. i Kilanda). . . " 1,000:—		
Kapitalräkning (Doktor Lindhs Fond) . . . . . " 6,257: 88		
Kösterska Understöds- fonden för Sjukskö- terskor: Sparkasse- räkning	}	" 1,389: 07
Götebgs och Bohus Läns Landstings 5% Obli- gationer		
P. A. Fröbergers Fond: 125 st. aktier i Sv. Soc- kerfabriks A.-Bol.	"	" 3,000:—
	8,375:—	301,021 95
Transport Kr.	301,021 95	536,800 91

	Balans Konto			
	Placering		Fonder	
Transport Kr.	301,021	95	536,800	91
Carl Krügers Fond: Spar- kasseräkning	} Kr. 297: 39			
Stockholms Stads 5 % Obligationer				
Stockholms Stads 5 % Obligationer	„ 8,910:—	315,179	34	
Sahlgr. Sjukhusets Hemman i Halland	70,000	—		
Sparkasseräkning	3,276	30		
Depositionsräkning (Signe och Herman Kösters fond)	5,000	—		
Giro Konto för Radiuminköp.	465	04		
Kapitalräkning	314	89		
Fastigheten vid Östra Hamngatan	75,000	—		
Radium Konto	67,565	34		
Kronor	536,800	91	536,800	91

Göteborg den 10 Februari 1915.

Edward Lithander.

Kassaförvaltare
för Allm. och Sahlgrenska Sjukhuset.

*Öfversikt af Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets
ekonomiska ställning den 31 December 1914.*

	Tillgångar		Skulder	
Depositionsräkning . . . . Kr.	5,000	—		
Kapitalräkning . . . . . "	13,479	70		
Sjukhusbyggnaderna och Tomten . . . . . "	2,535,000	—		
Inventarie Konto . . . . . "	140,000	—		
Giro Konto . . . . . "	76,701	56		
Kassa Konto . . . . . "	952	13		
Ved- och Kol Konto . . . "	1,928	60		
Öfverskott å Stads-kassans Anslag . . . . . "			81,901	11
Konto för Obetalda Räk- ningar . . . . . "			14,232	28
Kapital Konto . . . . . "			2,676,928	60
Kronor	2,773,061	99	2,773,061	99

Göteborg den 25 Februari 1915.

Edward Lithander.

Bilaga C.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Medic. och Kirurg. afdelningar för år 1914
angående intagna sjukdomsfall äfvensom döda.**

	Sjukdom	Medic. afdeln.		Kirurg. afdeln.					
		Intagna		Döda		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
	<i>II. Ålderdomssjukdomar.</i>								
1	Marasmus senilis	—	1	—	1	—	—	—	—
2	Gangræna senilis	—	1	—	—	7	4	—	—
	<i>III. Hafvandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>								
8	Abortus	—	1	—	—	—	9	—	—
10	Graviditas extrauterina . . .	—	—	—	—	—	12	—	1
11	Hyperemesis gravidarum . . .	—	1	—	—	—	—	—	—
12	Albuminuria in graviditate . .	—	—	—	—	—	1	—	—
19	Septichaemia puerperalis . . .	—	—	—	—	—	6	—	1
	Defectus perinei post partum . .	—	—	—	—	—	1	—	—
	<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>								
21	Septichaemia	2	2	1	1	—	—	—	—
	Pyæmia	4	1	1	—	64	24	3	—
	Abscessus	7	3	—	—	—	—	—	—
22	Erysipelas faciei	19	45	2	1	10	9	1	1
	” extremitatum	6	7	—	1				
	” ambulans	1	6	—	—				
24	Diphtheria	—	—	—	—	—	1	—	—
	Paralysis postdiphtheritica . .	1	1	—	—	—	—	—	—
25	Morbilli	2	4	—	1	—	—	—	—
29	Influenza epidemica	3	2	—	—	1	—	—	—
33	Typhus abdominalis	11	16	1	—	1	3	—	—
34	Paratyphus	4	5	—	—	—	—	—	—
39	Poliomyelitis ant. acuta	1	—	—	—	—	—	—	—
42	Tuberculosis ¹⁾	59	60	16	5	93	101	6	5
	” pulmonum	45	51	7	1	10	13	2	1

1) Samtliga fall.

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.				
		Intagna		Döda		Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
	Meningitis tuberculosa . . .	8	2	—	2	—	—	—	—	
	Tuberc. ossium et artic. . .	3	5	—	—	38	29	1	—	
	” lymphoglandularum . . .	5	4	—	—	25	34	—	—	
	” renum	} 7	9	—	—	6	7	1	1	
	” urogenitalis					8	5	—	—	
	” cutis	2	—	—	—	6	4	—	—	
	” intestinalis	1	2	—	—	} 4	10	1	1	
	” peritonei	5	2	—	—					
	Polyserositis tuberculosa . .	1	—	1	—	—	—	—	—	
	Tuberculosis miliaris	8	2	8	2	1	2	1	2	
44	Syphilis hereditaria	1	1	—	—	1	—	—	—	
	” acquisita	8	6	—	—	9	8	—	—	
	” cerebri	2	1	—	—	—	—	—	—	
	” spinalis	—	1	—	—	—	—	—	—	
	” hepatis	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Periostitis luetica	1	—	—	—	—	—	—	—	
46	Gonorrhoea ¹⁾	8	5	—	—	23	46	—	—	
	Urethritis gonorrh. acuta . . .	—	—	—	—	2	—	—	—	
	Cystitis gonorrhoeica	1	1	—	—	—	—	—	—	
	Epididymitis gonorrhoeica . . .	—	—	—	—	4	—	—	—	
	Prostatitis	—	—	—	—	5	—	—	—	
	Stricture urethrae gonorrh. . .	—	—	—	—	7	—	—	—	
	Bartholinitis	—	—	—	—	—	3	—	—	
	Endomet., Salpingitis, Peri- tonitis	—	1	—	—	—	42	—	—	
	Lymphadenitis gonorrh.	—	—	—	—	1	—	—	—	
	Rheumatismus	7	4	—	—	4	1	—	—	
47	Actinomycosis	—	—	—	—	—	1	—	—	
51	Malaria	2	—	—	—	1	—	—	—	
55	Taenia. Botriocephalus	6	11	—	—	—	—	—	—	
	Oxyuris	—	—	—	—	7	7	—	—	
57	Febricula	1	8	—	—	3	1	—	—	
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>									
58	Anaemia	11	14	—	—	1	2	—	—	
59	Anaemia perniciosa	1	10	2	2	2	—	1	—	
60	Leuchaemia	1	1	—	—	—	1	—	—	

1) Samtliga fall.

Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
	Intagna		Döda		Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
62 Chlorosis	—	2	—	—	—	—	—	—
63 Polycythaemia	2	1	—	—	—	—	—	—
64 Haemophilia	1	—	—	—	—	—	—	—
65 Scorbutus	1	—	—	—	—	—	—	—
66 Purpura	1	1	—	—	—	—	—	—
Lipaemia	8	1	—	—	—	—	—	—
Lymphadenitis	—	2	—	—	—	—	—	—
Infarctus lienis	3	4	—	—	—	—	—	—
Abscessus „	1	—	—	—	—	—	—	—
Morbus Banti	2	—	1	—	—	—	—	—
VI. Ännesomsättnings- sjukdomar.								
67 Arthritis urica	1	—	—	—	—	—	—	—
68 Diabetes mellitus	24	8	5	4	6	3	—	1
VII. Kroniska förgift- ningssjukdomar.								
71 Alcoholismus chronicus . .	35	7	—	—	7	1	—	—
Delirium tremens	12	—	—	—	—	—	—	—
Epilepsia potatorum	12	1	—	—	—	—	—	—
Neuritis alcoholica	2	—	—	—	—	—	—	—
72 Nicotinismus chron.	—	1	—	—	—	—	—	—
73 Opiismus chron.	1	—	—	—	—	—	—	—
VIII. Nervsystemets sjukdomar.								
79 Hæmorrhagia mening. cereb.	2	—	—	—	—	—	—	—
80 Meningitis cerebri	2	1	1	—	—	—	—	—
„ serosa	—	1	—	—	—	—	—	—
Meningismus	2	—	—	—	—	—	—	—
81 Congestio cerebri	2	1	—	—	—	—	—	—
82 Hæmorrhagia cerebri	6	5	3	3	1	—	1	—
Thrombosis „	19	28	3	7	—	—	—	—
Embolia „	2	4	—	—	—	—	—	—
83 Encephalitis	—	3	—	—	—	—	—	—

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
		Intagna		Döda		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
	Polioencephalitis acuta . . .	—	2	—	—	—	—	—	—
85	Paraplegia	—	—	—	—	1	—	—	—
87	Hæmatomyelia	1	—	—	—	—	—	—	—
88	Myelitis chronica	1	—	—	—	—	—	—	—
89	Tabes dorsalis	4	2	—	—	1	—	—	—
90	Sclerosis disseminata	1	7	—	1	—	—	—	—
94	Neuritis ischiadica	—	—	—	—	1	2	—	—
	” n. trigemini	—	—	—	—	3	—	—	—
	” n. brachial.	—	1	—	—	—	—	—	—
	” n. cruralis	1	—	—	—	—	—	—	—
	” degen. multiplex.	1	—	—	—	—	—	—	—
	Coccygodynia	—	—	—	—	1	2	—	—
95	Neuralgia supraorbitalis . . .	—	1	—	—	—	—	—	—
	” trigemini	1	1	—	—	—	—	—	—
	” brachialis	—	2	—	—	—	—	—	—
	” intercostalis	—	1	—	—	—	—	—	—
	” ischiadica	39	13	—	—	—	—	—	—
96	Paralysis femoris	1	—	—	—	—	—	—	—
	” n. peronei	2	2	—	—	—	—	—	—
97	Chorea	4	8	—	—	—	—	—	—
98	Epilepsia	27	5	—	—	1	1	—	—
99	Hysteria	3	9	—	—	—	2	—	—
100	Neurasthenia	47	64	—	—	5	8	—	—
	Meningocele	—	—	—	—	—	1	—	—
	Hydrocephalus internus	—	1	—	—	—	—	—	—
	Vitium cerebri	—	1	—	—	—	—	—	—
	Nystagmus	1	—	—	—	—	—	—	—
	Aphasia	1	—	—	—	—	—	—	—
	Hemianopsia	1	1	—	—	—	—	—	—
	Vertigo	—	1	—	—	—	—	—	—
	Hemicrania	—	1	—	—	—	—	—	—
	Cephalalgia	6	2	—	—	—	—	—	—
	Little's sjukdom	—	—	—	—	1	—	—	—
	Compressio med. spinalis . . .	3	—	—	—	—	—	—	—
	Paralysis Brown-Sequard . . .	1	—	—	—	—	—	—	—
	Ataxia paraplegia	1	—	—	—	—	—	—	—
	Paralysis spinalis spastica . .	1	1	—	—	—	—	—	—
	Athrophia muscul. traumati- ca	1	—	—	—	—	—	—	—

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.				
		Intagna		Döda		Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
	Astasi-abasi	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Neurosis traumatica	1	—	—	—	—	—	—	—	
	Asphyxia extremitatum . . .	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Claudicatio intermittens . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	
	<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>									
102	Insania manico-depressiva . .	1	3	—	—	—	—	1	—	
106	” epileptica	1	1	—	—	—	—	—	—	
107	Dementia paralytica	1	1	—	—	—	—	—	—	
	Imbecillitas	1	—	—	—	—	—	—	—	
	Psychosis	—	2	—	—	—	—	—	—	
108	Dementia senilis	—	—	—	—	1	—	—	—	
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>									
111	Pericarditis	4	10	1	1	—	—	—	—	
112	Endocarditis acuta	5	10	1	—	—	—	—	—	
	” ulcerosa	3	1	2	—	—	—	—	—	
	Myocarditis acuta	1	2	—	—	—	—	—	—	
113	Vit. org. cordis	52	84	6	12	1	8	—	—	
	Cardiosclerosis	42	24	3	—	9	2	—	—	
	Degeneratio cordis	24	23	4	1			—	—	—
114	Angina pectoris	4	—	—	—	—	—	—	—	
	Tachycardia	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Stokes-Adam's sjukdom	—	1	—	—	—	—	—	—	
116	Phlebitis	—	1	—	—	—	—	—	—	
117	Aneurysma cordis	1	—	—	—	—	—	—	—	
	” aortæ	6	2	—	2	—	—	—	—	
118	Varix	3	1	—	—	75	42	—	—	
	Hæmorrhoides	1	—	—	—	—	—	—	—	
119	Thrombosis cordis	3	3	—	—	—	—	—	—	
	” v. cavæ inferioris	1	1	—	—	14	19	1	—	
	” v. lienalis	1	—	—	—					
	” v. mesenteric.	3	—	—	—					
	” v. femoralis	4	5	—	—					
	” v. saphenæ	2	—	—	—	—	—	—	—	
	Embolia art. pulmonalis	1	1	1	—	—	—	—	—	
120	Synechia pericardii	3	4	—	2	1	—	—	—	

Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
	Intagna		Döda		Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Dilatatio cordis acuta.	4	2	—	—	—	—	—	—
Infarctus myocardii	1	2	1	—	—	—	—	—
Ruptura cordis.	—	1	—	—	—	—	—	—
Stenosis aortæ.	1	—	1	—	—	—	—	—
<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>								
121 Rhinitis hyperplastica	—	—	—	—	—	2	—	—
123 Sinusitis frontalis	—	—	—	—	—	2	—	—
" ethmoidalis	1	—	—	—	—	—	—	—
125 Laryngitis acuta	2	2	—	—	—	—	—	—
" chronica	1	1	—	—	—	—	—	—
128 Bronchitis acuta	38	38	—	—	2	7	—	—
" chronica	34	22	—	—	3	1	—	—
" putrida	2	—	—	—	—	—	—	—
130 Bronchiectasia	7	3	2	—	1	1	—	—
131 Asthma bronchiale	6	—	—	—	1	—	—	—
132 Hæmoptysis	1	2	—	—	—	—	—	—
Infarctus pulmonum	8	16	—	—	—	—	—	—
133 Oedema pulmonum	2	2	—	—	—	—	—	—
134 Pneumonia acuta.	59	31	9	5	6	4	1	—
Bronchopneumonia	31	20	1	2	5	4	—	—
135 Pneumonia chronica interst.	1	2	—	—	—	—	—	—
136 Abscessus pulmonum	3	1	—	—	1	1	—	—
137 Gangræna pulmonum.	2	—	1	—	—	—	—	—
138 Emphysema pulmonum	30	10	—	—	2	—	—	—
140 Pleuritis exsudativa	54	47	—	—	—	—	—	—
" sicca	10	5	—	—	—	4	—	—
" hæmorrhagica	—	2	—	—	—	—	—	—
Empyema	4	2	—	—	—	—	—	—
141 Pneumothorax	1	1	—	—	—	—	—	—
Epistaxis	3	2	—	—	—	—	—	—
Anthracosis pulmonum	1	—	—	—	—	—	—	—
Hydrothorax.	5	7	—	—	—	—	—	—
<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>								
Parotitis	—	1	—	—	—	—	—	—

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
		Intagna		Döda		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
144	Angina tonsillaris	7	11	—	—	—	—	—	—
145	Peritonsillitis	—	—	—	—	—	1	—	—
146	Hypertrophia tonsillarum	—	—	—	—	1	—	—	—
147	Pharyngitis chronica	1	—	—	—	—	—	—	—
150	Stenosis oesophagi	1	—	—	—	—	—	—	—
151	Diverticulum oesophagi	1	—	—	—	—	—	—	—
152	Oesophagitis	—	—	—	—	—	1	—	—
	Venectasiae oesophagi	—	1	—	—	—	—	—	—
153	Gastritis acuta	2	2	—	—	—	—	—	—
	Cat. gastro-intest. acut.	2	—	—	—	—	—	—	—
	Enterocolitis acuta	34	19	—	2	} 10	7	3	1
	Proctitis acuta	—	—	—	—				
	Colitis ulcerativa	4	5	1	1				
	Cholera nostras	—	1	—	1				
154	Gastritis chronica	6	16	—	—	1	3	—	—
155	Ulcus ventriculi	21	49	—	5	} 36	19	3	1
	” duodeni	8	7	—	—				
156	Dilatatio ventriculi	1	—	—	—				
	Gastroptosis	—	7	—	—	} 3	8	—	—
157	Gastrospasmus	—	1	—	—				
	Achylia gastrica	1	3	—	—	} 3	1	—	—
	Hyperaciditas	9	12	—	—				
	Cardialgia	9	2	—	—				
	Dyspepsia	12	20	—	—				
158	Cat. gastro-intestin. chron.	1	1	—	—	—	—	—	—
	Enterocolitis chronica	7	—	—	—	2	5	—	1
159	Appendicitis	2	1	—	—	190	236	4	3
160	Ileus	—	1	—	—	11	18	2	2
161	Hernia	—	—	—	—	125	55	1	6
	” diaphragmatica	1	—	—	—	—	—	—	—
	Ventriculus bisaccatus	2	1	—	—	—	—	—	—
	Perigastritis	—	2	—	—	—	—	—	—
	Hæmatemesis	11	21	—	—	—	—	—	—
	Enteritis pseudomembra- nacea	—	1	—	—	—	—	—	—
	Sigmoiditis	1	—	—	—	—	—	—	—
	Hæmorrhagia intestinalis	1	—	—	—	—	—	—	—
	Diverticulum duodeni	—	1	—	—	—	—	—	—
	Stenosis intestinalis	1	1	—	—	—	—	—	—

Sjukdom		Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
		Intagna		Döda		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
	Abscessus ad anum	1	—	—	—	20	5	—	—
	Obstipatio	1	3	—	—	1	7	—	—
	Colica	5	—	—	—	12	13	—	—
	Incontinentia ani	1	—	—	—	—	—	—	—
165	Cirrhosis hepatis	17	5	2	2	—	—	—	—
166	Cholecystitis, Cholangitis	1	—	—	—	1	7	—	—
167	Cholelithiasis	11	18	—	—	7	59	1	2
	Pylethrombosis	1	1	—	—	—	—	—	—
	Hydrops vesicæ felleæ	1	—	—	—	—	—	—	—
168	Icterus catarrhalis	12	10	—	—	1	—	—	—
	„ chronicus	2	1	—	—	—	—	—	—
169	Pancreatitis	1	—	—	—	1	—	—	—
	Lithiasis pancreatis	—	—	—	—	1	—	—	1
171	Peritonitis acuta	3	—	—	—	1	3	—	—
	„ chronica	—	—	—	—	6	16	1	—
	Ascites	7	11	—	—	—	—	—	—
	Fissura, Fistula ani	—	—	—	—	13	2	—	—
	Fistula stercoralis	—	—	—	—	4	1	—	—
	Contractura ani	—	—	—	—	2	6	—	—
<i>XIII. Njurarnes och Urin- vägarnes sjukdomar.</i>									
173	Nephritis acuta	17	20	1	1	2	4	—	—
174	„ chronica	95	68	16	11	19	11	—	—
175	Pyelitis	7	24	—	—	9	23	2	—
	Pyelonephritis	1	7	1	1				
176	Pyonephrosis	2	3	—	1	—	2	—	1
177	Nephrolithiasis	1	4	—	1	10	7	—	1
178	Hydronephrosis	—	—	—	—	2	1	—	—
179	Ren mobilis	—	—	—	—	—	3	—	—
180	Cystitis acuta	4	12	—	—	19	32	—	—
	„ chronica	5	4	—	—				
181	Lithiasis vesicæ	1	—	—	—	6	—	—	—
	Perinephritis	—	—	—	—	1	—	—	—
	Infarctus renum	2	1	—	—	—	—	—	—
	Hæmaturia	5	2	—	—	3	—	—	—
	Albuminuria cyclica	11	8	—	—	—	—	—	—
	Uræmia	10	8	—	—	—	—	—	—

Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
	Intagna		Döda		Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Lithiasis uretheri	—	—	—	—	4	1	—	—
Cystospasmus	1	1	—	—	—	—	—	—
Enuresis	—	1	—	—	—	—	—	—
Ectopia vesicae totalis	—	—	—	—	—	1	—	—
Diverticulum vesicae	—	—	—	—	1	—	—	—
Fistula urin. perinei	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>XIV. Könsorganens sjukdomar.</i>								
185 Hypertrophia prostatae	3	—	—	—	37	—	5	—
187 Orchitis. Epididymitis	2	—	—	—	9	—	—	—
188 Phimosis. Paraphimosis	—	—	—	—	3	—	—	—
Lithiasis prostatae	—	—	—	—	1	—	—	—
Hydrocele. Spermatocele	—	—	—	—	25	—	—	—
Ectopia testis	—	—	—	—	5	—	—	—
Torsio testis	—	—	—	—	1	—	—	—
Ptois scroti	—	—	—	—	5	—	—	—
190 Prolapsus vaginae	—	—	—	—	—	1	—	—
191 Flexio et versio uteri	—	—	—	—	—	3	—	—
192 Vulvitis. Vaginitis	—	1	—	—	—	2	—	—
193 Endometritis	—	1	—	—	—	26	—	—
Polypus uteri	—	—	—	—	—	4	—	—
194 Salpingo-oophoritis. Pelveo- peritonitis	—	1	—	—	—	30	—	—
195 Parametritis	—	—	—	—	—	2	—	—
196 Dysmenorrhoea, Menorrhagia	—	1	—	—	—	18	—	—
199 Mastitis	—	—	—	—	—	10	—	—
Hydrocele lig. rotundi	—	—	—	—	—	4	—	—
Cystocele	—	—	—	—	—	5	—	—
Stricture vaginae congenit.	—	—	—	—	—	1	—	—
Vagina septa	—	—	—	—	—	1	—	—
<i>XV. Muskelnas, ledgångarnes samt bensystemets sjukdomar.</i>								
202 Rheumat. muscul. acutus	20	10	—	—	—	2	—	—
” ” chronicus	15	7	—	—	—	—	—	—

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.				
		Intagna		Döda		Intagna		Döda		
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	
	Dermatomyositis	—	1	—	—	—	—	—	—	
203	Tendovaginitis	2	—	—	—	3	6	—	—	
204	Bursitis. Hygroma	—	1	—	—	20	15	—	—	
205	Synovitis. Arthritis	6	3	—	—	16	5	—	—	
206	Polyarthritis rheumat. acuta	36	36	—	—	1	—	—	—	
207	” ” chron.	13	18	—	—	—	1	—	—	
208	Arthritis deformans	—	2	—	—	3	1	—	—	
209	Anchylosis, Contractura	—	—	—	—	1	1	—	—	
210	Pseudarthrosis	—	—	—	—	—	1	—	—	
211	Corpus liberum in articulo	—	—	—	—	3	—	—	—	
212	Pes valgus	—	—	—	—	—	2	—	—	
	” planus	4	1	—	—	—	—	—	—	
	Hallux valgus	—	—	—	—	1	1	—	—	
	Coxa vara	—	—	—	—	1	1	—	—	
	Digitus malleus	—	—	—	—	1	1	—	—	
	Calcaneussporre	—	—	—	—	1	—	—	—	
213	Osteomyelitis, Osteitis, Periostitis	4	4	—	—	39	17	—	—	
	Chondritis (post typhoidem).	—	—	—	—	1	—	—	—	
	Spondylarthritis	6	3	—	—	—	—	—	—	
	Malum coxae senile	1	—	—	—	—	—	—	—	
	Kyphosis, Kyphoscoliosis	—	2	—	—	—	—	—	—	
	Hydrops artic. intermittens	1	—	—	—	—	—	—	—	
	Peliosis rheumatica	1	—	—	—	—	—	—	—	
	<i>XVI. Hudens sjukdomar.</i>									
217	Erythema multiforme	—	1	—	—	—	—	—	—	
	” nodosum	1	6	—	—	—	—	—	—	
218	Urticaria	—	1	—	—	—	1	—	—	
221	Herpes zoster	2	1	—	—	—	1	—	—	
222	Eczema	4	10	—	—	3	4	—	—	
223	Psoriasis	—	—	—	—	1	—	—	—	
227	Ulcus varicosum cruris	1	—	—	—	17	31	—	—	
229	Acne	—	1	—	—	1	—	—	—	
230	Folliculitis, Hidradenitis	—	—	—	—	4	3	—	—	
231	Furunculosis	—	—	—	—	6	2	—	—	
232	Carbunculus	—	1	—	—	5	1	—	—	
233	Gangraena	3	2	—	—	4	1	—	—	

Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
	Intagna		Döda		Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
234 Tricophytia	—	1	—	—	1	—	—	—
236 Scabies	1	—	—	—	—	—	—	—
Pediculosis	—	1	—	—	—	—	—	—
Lichen ruber planus	1	—	—	—	1	—	—	—
Erythema	—	4	—	—	—	—	—	—
Cellulitis	2	29	—	—	—	—	—	—
Paronychia	—	—	—	—	1	3	—	—
Unguis incarnatus	—	—	—	—	11	4	—	—
Condyloma acuminatum	—	—	—	—	1	—	—	—
Cicatrix	—	—	—	—	1	—	—	—
Naevus	—	—	—	—	1	—	—	—
<i>XVII. Öronsjukdomar.</i>								
243 Otitis media purulenta	4	5	—	—	—	—	—	—
Cholesteatoma	1	—	—	—	—	—	—	—
247 Morbus Menièri	1	1	—	—	—	—	—	—
<i>XVIII. Ögonsjukdomar.</i>								
264 Keratitis neuroparalytica	—	1	—	—	—	—	—	—
Tenonitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Retinitis albuminurica	3	1	—	—	—	—	—	—
<i>XIX. Svulster.</i>								
302 Lipoma thoracis	—	—	—	—	—	3	—	—
305 Myxoma peritonei	—	—	—	—	—	1	—	—
Pseudomyxoma ovarii et perit.	—	—	—	—	—	1	—	—
306 Angioma parietis abdominis	—	—	—	—	1	1	—	—
307 Myoma uteri	—	—	—	—	—	23	—	—
311 Myelocytoma	1	—	1	—	—	—	—	—
313 Papilloma vesicae urin.	—	—	—	—	—	1	—	—
„ labii inferioris	—	—	—	—	—	1	—	—
314 Adenoma mammæ	—	—	—	—	—	6	—	—
Cystis ovarii (parovariorum)	—	2	—	—	—	23	—	—
315 Sarcoma	—	—	—	—	11	8	2	—
„ lienis	1	1	—	—	—	—	—	—
„ pleuræ	—	2	—	—	—	—	—	—

	Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
		Intagna		Döda		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
	Sarcoma pulmonum . . .	1	1	—	1	—	—	—	—
	” ventriculi . . .	—	—	1	—	—	—	—	—
	” hepatis . . .	1	—	1	—	—	—	—	—
	” peritonei . . .	—	1	—	—	—	—	—	—
	” ovarii . . .	—	1	—	1	—	—	—	—
	” col. vertebralis . . .	—	1	—	1	—	—	—	—
	” ossis ilei . . .	1	—	1	—	—	—	—	—
	” colli . . .	1	—	1	—	—	—	—	—
	Melanosarcoma oculi . . .	1	—	1	—	—	—	—	—
	” gland. thyreoideæ . . .	—	1	—	1	—	—	—	—
316	Carcinoma ¹⁾ . . .	29	17	11	7	61	80	6	6
	” pulmonum . . .	—	3	—	—	—	—	—	—
	” pleuræ . . .	2	3	—	—	—	—	—	—
	” mediastinale . . .	1	—	1	—	—	—	—	—
	” labii . . .	—	—	—	—	3	—	—	—
	” linguæ . . .	—	—	—	—	2	1	—	—
	” oesophagi . . .	2	3	—	3	4	1	—	—
	” ventriculii . . .	19	7	7	1	21	9	3	1
	” intestinalis . . .	—	—	—	—	15	27	1	1
	” coli . . .	3	—	1	—	—	—	—	—
	” recti . . .	1	—	—	—	—	—	—	—
	” hepatis . . .	5	—	—	—	—	—	—	—
	” vesicæ felleæ . . .	1	1	1	1	—	2	—	1
	” peritonei . . .	3	2	—	—	—	—	—	—
	” pancreatis . . .	1	—	—	—	1	2	—	2
	” renis . . .	—	—	—	—	—	—	—	—
	” renis . . .	1	—	—	—	—	—	—	—
	Hypernephroma renis . . .	2	1	1	—	4	—	1	—
	Carcinoma prostatae . . .	2	—	1	—	2	—	1	—
	” penis . . .	—	—	—	—	1	—	—	—
	” mammae . . .	—	3	—	1	—	14	—	—
	” uteri . . .	—	—	—	—	—	16	—	—
	” ovarii . . .	—	1	—	1	—	6	—	—
	” labii majoris . . .	—	—	—	—	—	1	—	—
	” maxillæ . . .	—	—	—	—	2	—	1	—
	” gland. thyreoideæ . . .	—	1	—	—	—	1	—	—
	” loc. aliis . . .	—	—	—	—	15	4	—	—
	Struma . . .	—	1	—	—	2	13	—	—

Sjukdom	Medic. afdeln.				Kirurg. afdeln.			
	Intagna		Döda		Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Tumor cerebri	7	6	3	1	—	2	—	—
” medullæ spinalis	2	—	—	—	—	—	—	—
” pancreatis	—	—	—	—	1	1	—	—
” abdominis	—	1	—	—	2	4	—	—
” femoris	—	—	—	—	—	1	—	—
Polypus ventriculi	1	—	—	—	—	—	—	—
XX. Andra sjukdomar.								
323 Hyperthyreoidismus	—	3	—	—	—	—	—	—
Morbus Basedowii	—	2	—	—	—	12	—	1
324 Morbus Addisonii	2	—	1	—	1	—	—	—
325 Paralysis agitans	1	—	—	—	—	—	—	—
Diabetes insipidus	—	1	—	—	—	—	—	—
Fistulæ congenit. (colli, coxyg.)	—	—	—	—	4	—	—	—
Palatoschisis	—	—	—	—	—	3	—	—
Aplasia uteri et vaginae	—	—	—	—	—	1	—	—

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Medic. afdeln. för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd			
	män	kvinnor	döden	Kvarskiden- de men	Öfver- stående	
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ¹⁾	1	1	—	—	2	
Hjärnskakning (commotio cerebri)	2	—	—	—	2	
Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii)	1	—	—	1	—	
Förgiftning med {	Saltsyra	1	—	—	1	
	Aeter spirit.	1	—	—	1	
	Hg.	1	4	—	5	
	Fosfor	—	1	1	—	
	Lut	—	1	—	1	
	Alkohol	2	—	—	2	
	Ammoniak	2	—	—	2	
Lysgas	1	—	—	1		
Kolos	1	—	—	1		
Solstyg	1	—	—	1		
Summa	14	7	1	2	18	

Bilaga I.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Medic. afdeln. för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans tillkomstsätt.**

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		Öfver- erända
	män	kvinnor	döden	Kvarståden- de men	
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras: inom andra industrier	1	—	—	—	1
Vid körning	1	—	—	—	1
Genom förgiftning med lut	—	1	—	1	—
” ” ” æther spirit.	1	—	—	—	1
” ” ” sublimat	—	1	—	—	1
” ” ” lysgas	1	—	—	—	1
” ” ” kolos	1	—	—	—	1
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	—	1	—	—	1
Under rusets inflytande	4	—	—	—	4
I följd af sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	1	—	—	1	—
Medicinsk behandl. (på eget bevåg).	1	1	—	—	2
I abortivt syfte	—	1	1	—	—
Solstyggn	1	—	—	—	1
Misstag vid intagning af dryck	2	—	—	—	2
<i>C. Själfmordsförsök.</i>					
Förgiftning med sublimat	—	2	—	—	2
Summa	14	7	1	2	18

Öfversikt af
Hufvuddödsorsakerna
å Medicinska afdelningen.

A. Patienter, döde inom 3 dagar efter intagningen.

	m.	kv.
Morbilli 1)	—	1
Cholera nostras 2)	—	1
Erysipelas faciei	—	1
” antibrachi 3)	—	1
Septichæmia 4)	1	—
Tuberculosis pulmonum 5)	1	1
” miliaris 6)	1	1
Anæmia perniciosa progressiva 7)	1	—
Thrombosis cerebri 8)	1	1
Hæmorrhagia cerebri 9)	1	—
Diabetes mellitus 10)	1	3
Synechia pericardii 11)	—	1
Degeneratio cordis 12)	1	—
Vit. org. cordis 13)	1	2
Aneurysma aortæ 14)	—	1
Pneumonia acuta 15)	2	2
Gangræna pulmonum 16)	1	—
Entero-colitis acuta 17)	—	1
Cirrhosis hepatis 18)	1	1
Nephritis acuta 19)	1	1
” chronica 20)	2	4
Cancer oesophagi 21)	—	1
Tumor cerebri 22)	2	—
Phosphorismus acutus	—	1
Summa	18	25

	m.	kv.
<i>B. Öfriga patienter.</i>		
a) Obotliga sjukdomar.		
Marasmus senilis 23)	—	1
Tuberculosis pulmonum 24)	6	—
Meningitis tuberculosa 25)	—	2
Polyserositis tuberculosa 26)	1	—
Tuberculosis miliaris 27)	7	1
Aneurysma dissecans 28)	—	1
Stenosis aortæ 29)	1	—
Infarctus myocardii 30)	—	1
Morbus Addisonii 31)	1	—
Cancer mediastinale 32)	1	—
„ oesophagi 33)	—	2
„ ventriculii 34)	7	1
„ coli 35)	1	—
„ vesicæ felleæ 36)	1	1
„ prostatae 37)	1	—
„ ovarii 38)	—	1
„ mammæ 39)	—	1
Hypernephroma gland. suprarenalis 40)	1	—
Myeloma 41)	1	—
Sarcoma gland. thyreoideæ 42)	—	1
Melanosarcoma oculi 43)	1	—
Sarcoma pulmonum 44)	—	1
„ ventriculi 45)	1	—
Angiosarcoma hepatis 46)	1	—
Sarcoma ovarii 47)	—	1
„ ossis ilei 48)	1	—
„ columnæ vertebralis 49)	—	1
„ colli 50)	1	—
Tumor cerebri 51)	1	1
Summa	35	17
b) Öfriga sjukdomar.		
Febris typhoides	1	—
Erysipelas faciei 52)	2	—
„ ambulans 53)	1	1
Septichæmia 54)	—	1

	m.	kv.
Anæmia perniciosa progressiva 55)	1	2
Morbus Banti 56)	1	—
Meningitis cerebialis 57)	1	—
Thrombosis cerebri 58)	2	6
Hæmorrhagia cerebri 59)	2	3
Sclerosis cenenrospinalis 60)	—	1
Diabetes mellitus 61)	4	1
Pericarditis 62)	1	1
Synechia pericardii 63)	—	1
Endocarditis acuta 64)	1	—
" ulcerosa 65)	2	—
Degeneratio cordis 66)	3	1
Vit. org. cordis 67)	5	10
Cardiosclerosis 68)	3	—
Embolia arteriæ pulmonalis 69)	1	—
Bronchiectasiæ 70)	2	—
Pneumonia acuta 71)	7	3
Bronchopneumonia 72)	1	2
Ulcus ventriculi 73)	—	5
Entero-colitis acuta 74)	—	1
Colitis ulcerativa 75)	1	1
Cirrhosis hepatis 76)	1	1
Nephritis chronica 77)	14	7
Pyelo-nephritis 78)	1	1
Pyonephrosis 79)	—	1
Nephrolithiasis 80)	—	1
Summa	58	51

- 1) 1 fall: Morbilli + Bronchopneumonia + Nephritis chron. interstitialis.
- 2) 1 " Enteritis acuta gravis + Bronchitis chronica.
- 3) 1 " Erysipelas antibrachii + Cancer mammae + Bronchopneumonia + Nephritis chron. interst. c. exacerbatione acuta.
- 4) 1 " Septichæmia + Abscessus lienis + Bronchitis acuta + Nephritis apostematosa + Cystitis subchronica.
- 5) 1 " Tuberculosis pulmonum et intestinalis.
- 1 " " + Lymphadenitis tuberculosa + Bronchitis chronica + Cyanosis renum.
- 6) 1 " Tuberculosis miliaris acuta + Meningitis tuberculosa.
- 1 " " " " + Nephritis chron. interst.

- 7) 1 fall: Anæmia perniciosa progressiva + Gastritis chronica atrophicans + Nephritis chron. interst.
- 8) 1 „ Thrombosis cerebri + Arterio-cardiosclerosis + Bronchitis diffusa.
- 1 „ Thrombosis cerebri + Thrombosis cordis + Bronchitis acuta + Infarctus lienis + Nephritis chron. interst.
- 9) 1 „ Hæmorrhagia cerebri ventricularis + Cardio-arteriosclerosis + Nephritis chron.
- 10) 4 „ Hypoplasia pancreatis + (1 fall Pericarditis subchron. fibrinosa, 1 fall Nephritis chron. interst. et acuta parench., 1 fall Degen. cordis + Nephritis chron. interst. sec. + Pleuritis chron. fibrinosa dext., 1 fall Tuberculosis pulmonum + Degen. renum.)
- 11) 1 „ Synechia pericardii + Vit. org. cordis (Stenosis levis valv. tricuspidalis et mitralis + Insuffic. levis aortæ et mitralis).
- 12) 1 „ Degeneratio cordis + Hyperæmia cerebri c. ecchymos. + Bronchitis acuta.
- 13) 1 „ Vit. org. cordis (Insuffic. valv. mitralis) + Cancer gland. thyreoideæ et pulmonum.
- 1 „ „ „ „ (Insuffic. et stenosis ostii aortæ) + Synechia pericardii.
- 1 „ „ „ „ (Insuffic. et stenosis ostii mitralis + Stenosis ostii tricuspidalis) + Hæmorrhagia pontis + Nephritis chron. interst. + Embolia arteriæ fossæ Sylvii.
- 14) 1 „ Aneurysma aortæ lueticum + Thrombosis cerebri + Nephritis chron. interst.
- 15) 1 „ Pneumonia acuta c. ictero + Nephritis chron. interst.
- 1 „ „ „ + Nephritis acuta.
- 1 „ „ „ + Vit. org. cordis (Insuffic. et stenosis ostii mitralis + Insuffic. valv. aortæ) + Nephritis acuta.
- 1 „ „ „ + Empyema dextrum.
- 16) 1 „ Gangræna pulmon. + Bronchiectasiæ + Empyema pleuræ + Pericarditis fibrinopurulenta + Nephritis chron. interst.
- 17) 1 „ Entero-colitis acuta + Nephritis chron. interst. et acuta parench.
- 18) 1 „ Cirrhosis hepatis + Varices oesophageales (rupt?) + Nephritis chron. parench. et interst. sec. + Diverticulum duodeni.
- 1 „ Cirrhosis hepatis + Peritonitis chron. adhæsiva + Ascites.
- 19) 1 „ Nephritis subacuta + Peritonitis serofibrinosa diffusa + Pleuritis dextra + Bronchopneumonia sin. + Aspiratio e ventriculo ad. pulmon. ambor. + Entero-colitis chron.
- 20) 1 „ Nephritis chron. interst. + Bronchitis acuta + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis).
- 1 „ „ „ + Cirrhosis hepatis + Degen. cordis + Ascites.
- 1 „ „ „ interst. + Hypertrophia cordis + Cardio-sclerosis.
- 1 „ „ „ parench. acutisat. + Bronchitis acuta + Bronchiectasiæ + Bronchopneumoniae.
- 1 „ „ „ interst. + Hæmorrhagia cerebri + Cholelithiasis.
- 1 „ „ „ parench. c. degen. amyloidea + Colitis diphtherit. c. infarct. flexuræ sigmoideæ.

- 21) 1 fall: Cancer oesophagi (cardiae) c. perforatione ad pulmonum + Pericarditis + Bronchopneumoniae + Cancer pulmonum.
- 22) 1 „ Tumor cerebri (glioma) cysticum c. perforatione ad ventricul. cerebri + Tuberculosis pulmonum.
- 1 „ Tumor cerebelli (glioma) + Bronchopneumoniae + Hydrops vesicae felleae.
- 23) 1 „ Marasmus senilis + Embolia art. pulmonalis + Gangræna extremitat.
- 24) 1 „ Tuberculosis miliaris pulm. et pleurae + Bronchopneumoniae + Oedema meningum + Nephritis chron. interst. pulmonum + Meningitis tuberculosa + (1 fall Cholesteatoma c. otitide media).
- 2 „ „ „ et intestinalis.
- 1 „ „ „ + Nephritis acuta + Enteritis acuta.
- 1 „ „ mil. pulm. + Pneumonia bilateralis + Pleuritis exsud. bilat.
- 25) 1 „ Meningitis tuberculosa + Tuberculosis pulmonum et gland. lymphat.
- 1 „ „ „ + Erysipelas faciei + Tubercul. miliaris pulm. d.
- 26) 1 „ Tuberculosis pulmonum et pleurae et peritonei et hepatis et renum.
- 27) 4 „ „ miliaris acuta + Meningitis tuberculosa + (1 fall Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Tubercul. gland. lymphat.)
- 1 „ „ „ pulmonum, lienis, renum, meningum et telae choriodeae + Febris typhoides fere sanata.
- 1 „ „ „ acuta + Dilatio cordis acuta.
- 1 „ „ „ hepatis, lienis et renum + Pneumonia acuta tuberculosa.
- 1 „ „ „ acuta + Degeneratio cordis + Kyphoscoliosis.
- 28) 1 „ Aneurysma duplex aortae ascendentes + Aneurysma dissecans c. perforatione ad cav. peritoneal. + Nephritis chron.
- 29) 1 „ Stenosis aortae descendentes c. dilatatione art. intercostal. + Ramollitio cerebri + Aortitis luetica + Bronchopneumoniae + Infarctus lienis.
- 30) 1 „ Infarctus myocardii c. ruptura cordis et hæmopericard. + Infarctus lienis et renum.
- 31) 1 „ Tuberculosis gland. suprarenal. + Tuberc. apicis pulmon. + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis levis) + Degeneratio cordis.
- 32) 1 „ Cancer (e broncho?) in mediastinum prolifer. c. obturatione bronch. bilater. + Cancer peritonei + Bronchopneumoniae + Bronchitis diffusa.
- 33) 1 „ Cancer oesophagi + Nephritis chron. interst. et acuta parench. + Diptheritis intestinalis.
- 1 „ Cancer oesophagi c. metastas. gland. lymphat. et hepatis et lienis.
- 34) 3 „ „ ventriculi + Nephritis chron. + (1 fall Cancer oesophagi + Stenosis papillae Vateri, 1 fall Cancer pleurae et gland. lymphat., 1 fall Bronchopneumoniae).

- 3 fall: Cancer ventriculi et hepatis + (1 fall Cancer gland. lymphat. bronch. et peritonei subdiaphragmat. + Degeneratio cordis + Empyema sin., 1 fall Cancer gland. lymph., 1 fall Degeneratio cordis).
- 1 „ Cancer ventriculi + Cancer prostatae + Cancer pleurae + Degen. cordis.
- 1 „ Cancer ventriculi + Hypertrophia prostatae.
- 35) 1 „ Cancer coli transversi et hepatis.
- 36) 1 „ Cancer vesicae felleae et duct. choledochi + Icterus.
- 1 „ „ „ „ + Cholelithiasis + Cysta ramollitionis cerebri.
- 37) 1 „ Cancer prostatae c. metast. hepatis et gland. lymphat. + Cirrhosis hepatis + Cholelithiasis.
- 38) 1 „ Cancer (adenokystoma) ovarii ambor c. metast. peritonei et pleurae + Bronchitis chron.
- 39) 1 „ Cancer en cuirasse (Paget's disease) + Cancer pulmonum, peritonei, hepatis et gland. lymphat.
- 40) 1 „ Hypernephroma regionis suprarenalis sin. + Tumor lymphoglandularum et mammae sin. + Tuberculosis pulmon. sin. + Infarctus totalis renis sin.
- 41) 1 „ Myeloma (costarum, sterni, vertebrarum) + Nephritis chron. interst. + Bronchopneumoniae.
- 42) 1 „ Sarcoma gland. thyreoideae c. metast. gland. mediastinal., lienis et pleurae + Cholelithiasis.
- 43) 1 „ Melanosarcoma oculi d. c. sarcomatos. universal. + Bronchitis acuta.
- 44) 1 „ Sarcoma pulmonis dext. + Hypernephroma renis sin. + Myocarditis chron.
- 45) 1 „ Myoma sarcomatosum ventriculi externum + Ulcus ventriculi.
- 46) 1 „ Angiosarcoma hepatis + Cirrhosis hepatis + Venectasiae oesophagi.
- 47) 1 „ Sarcoma ovarii + Sarcoma pulmonum et pleurae c. pleuritide haemorrhag. + Sarcoma peritonei + Syphilis hepatis + Thrombosis venae cavae inferioris.
- 48) 1 „ Sarcoma ossis ilei et gland. lymphat. + Enteritis ulcerosa.
- 49) 1 „ Sarcoma columnae vertebralis c. kyphoscoliosi + Pneumonia acuta sin. + Nephritis acuta parenchymatosa.
- 50) 1 „ Sarcoma colli, lienis, hepatis et gland. lymphat. + Oedema pulmonum + Abscessus regionis giutaeearum + Nephritis subacuta + Synechia pericardii + Pericarditis purulenta sanata.
- 51) 1 „ Tumor (glioma) cerebri lob. temporalis cystic. + Ramollitio cerebri + Cancer bronchial. pulmon. + Bronchiectasiae.
- 1 „ Tumor (glioma) lobi frontalis + Vit. org. cordis (Insuffic. et stenosis ostii aortae et mitralis) + Bronchopneumoniae.
- 52) 1 „ Erysipelas faciei + Bronchopneumoniae + Meningitis acuta incipiens + Degeneratio cordis + Nephritis chron. interst.
- 53) 2 „ Erysipelas ambulans + Nephritis chron. + (1 fall Bronchopneumonia).
- 54) 1 „ Septichæmia + Osteitis palati duri c. gangraena.
- 55) 1 „ Morbus Banti + Thrombosis venae portae, lienis et mesenterii sup. + Hydrothorax.
- 56) 1 „ Meningitis cerebrialis + Empyema cellulæ ethmoidal. + Bronchopneumoniae.

- 57) 5 fall: Thrombosis cerebri + Nephritis chron. + (1 fall Hydrocephalus int. + Cardiosclerosis, 2 fall Bronchitis acuta, 1 fall Infarctus cordis d. + Infarctus pulmon., 1 fall Bronchopneumoniae + Thrombosis cordis et venae iliaca sin. + Infarctus lienis + Enteritis diphteritica).
- 1 „ Thrombosis cerebri c. malacia nuclei lenticularis sin. + Glioma lobi occipitalis d. + Cardiosclerosis + Bronchopneumoniae + Cholelithiasis.
- 1 „ Thrombosis cerebri et haemorrhagia cerebri + Aortitis luetica.
- 58) 1 „ Anaemia perniciosa progressiva + Enterocolitis acuta + Nephritis chron. interst.
- 59) 3 „ Haemorrhagia cerebri + Nephritis chron. interst. + (1 fall Enteritis diphteritica, 1 fall Pneumonia acuta).
- 1 „ Haemorrhagia cerebri + Infarctus lienis + Pneumonia acuta.
- 1 „ „ „ + Bronchopneumonia + Nephritis acuta,
- 60) 1 „ Sclerosis cerebrospinalis disseminata + Sclerosis cerebri diffusa + Bronchopneumoniae.
- 61) 3 „ Diabetes mellitus c. atrophia pancreatis + Degeneratio cordis + (1 fall Pneumonia acuta + Tuberculosis obsoleta pulm., 1 fall Gangraena diabetica + Nephritis chron. amyloidea, 1 fall Arteriosclerosis pancreatis + Tendovaginitis).
- 1 „ Diabetes mellitus + Erysipelas cruris.
- 1 „ „ „ + Lipaemia + Nephritis acuta parenchym.
- 62) 1 „ Pericarditis c. synechia pericardii + Myocarditis acuta + Endocarditis acuta valv. mitralis et aortae.
- 1 „ Pericarditis fibrinoporulenta + Bronchopneumoniae + Sepsis + Nephritis chron.
- 63) 1 „ Synechia pericardii + Vit. org. cordis (Stenosis et insuff. valv. mitralis) + Hydrothorax + Ascites + Nephritis chron. interst.
- 64) 1 „ Endocarditis verrucosa valv. mitralis + Bronchopneumoniae + Pleuritis exsudativa + Nephritis acuto-chron.
- 65) 1 „ Endocarditis ulcerosa valv. aortae + Perforatio septi ventricul. + Myocarditis gravis.
- 1 „ Endocarditis ulcerosa valv. mitralis et aortae + Vit. org. cordis (Stenosis ostii tricuspidalis + Stenosis et insuff. valv. mitralis et aortae) + Embolia art. fossae Sylvii.
- 66) 2 „ Degeneratio cordis + Kyphoscoliosis + (1 fall Dilatatio aortae et art. pulmonalis.; 1 fall Nephritis chron. interst.).
- 1 „ Degeneratio cordis + Aneurysma cordis et levis aortae + Infarctus pulm. + Polyposis ventriculi + Nephritis chron. interst.
- 1 „ Cor adiposum + Hydrothorax + Tuberculosis apicis pulm. c. cavern. + Cirrhosis hepatis hypertrophica + Tuberculosis peritonei + Ascites + Arteriosclerosis + Kryptorchismus.
- 67) 3 „ Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii aortae) + (1 fall Aortitis luetica + Bronchopneumoniae, 1 fall Aortitis luetica + Mesarteriit. art. pulmonalis + Hypertrophia cordis, 1 fall Endocarditis acuta valv. aortae + Degeneratio renum).
- 2 „ „ „ „ (Insuff. et sten. ostii mitralis et aortae) + (1 fall Endocarditis verrucosa valv. mitral. et aortae + Hydrothorax dext. + Nephritis

- chron. par., 1 fall Endocarditis valv. aortae + Pericarditis serofibrinosa + Synchia pericardii + Hydrothorax).
- 1 fall: Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii mitralis et aortae + Insuff. rel. valv. tricuspidalis) + Aneurysma aortae + Tuberc. apic. pulm. + Pleuritis exsud. sin. + Thrombosis venae mesenterii sup et infer. c. infarct. nonnulli intest.
- 1 " " " " (Insuff. et sten. ostii aortae + Sten. lev. ostii mitralis) + Endocarditis verrucosa valv. aortae + Aneurysma aortae, art. anonymae, subclaviae et carotidis + Synchia pericardii.
- 2 " " " " (Insuff. et stenosis ostii mitralis + Insuffic. valv. aortae) + Nephritis chron. + (1 fall Infarctus pulm., 1 fall Bronchopneumoniae + Cholelithiasis).
- 2 " " " " (Stenosis ostii mitralis) + Arterio-cardiosclerosis + (1 fall Infarctus pulm. dext. + Pneumonia serosa lob. sup. pulm. dext. + Hydrops + Nephritis chron. interst., 1 fall Thrombosis cerebri c. malacia nuclei lenticul. bilat. + Thrombosis cordis + Infarctus pulm. ambor. + Hydrothorax sin.).
- 1 " " " " (Stenosis et insuff. valv. mitralis + Stenosis ostii tricuspidalis) + Endocarditis acuta valv. mitralis + Thrombosis globosa atrii dext. et parietal. atrii sin. + Pleuritis exsud. dext. + Infarctus pulm. ambor. + Hydrops universal.
- 2 " " " " (Insuff. et sten. ostii tricuspid., mitralis et aortae) + (1 fall Bronchitis chron. + Bronchiectasiae + Venectasiae oesophagi, 1 fall Infarctus pulmonum).
- 1 " " " " (Insuff. et sten. levis mitralis) + Cholelithiasis + Nephritis chron. interst.
- 68) 2 " Cardioarteriosclerosis + Nephritis chron. + (1 fall Emphysema pulm. + Bronchitis diffusa + Hernia diaphragmatica anter.).
- 1 " Cardioarteriosclerosis + Infarctus myocardii + Thrombosis cordis + Infarctus pulm. + Hypertrophia et dilat. cordis c. insuff. relat. valv. mitralis et tricuspidalis + Dysenteria chron. acutisata + Cirrhosis hepatis.
- 69) 1 " Embolia art. pulmonalis + Gangraena extremit. + Cancer coli + Infarctus renum.
- 70) 1 " Bronchiectasiae + Bronchopneumoniae + (1 fall Anthracosis pulm. + Nephritis chron., 1 fall Abscessus pulm.).
- 71) 6 " Pneumonia acuta + Nephritis chron. (1 fall Cardiosclerosis, 1 fall Endocarditis verrucosa-ulcerosa valv. aortae + Infarctus lienis, 1 fall Cardio-arteriosclerosis + Tuberculosis apicis pulm. sin., 1 fall Degeneratio myocardii).
- 1 " " " + Degeneratio cordis et renum.
- 1 " " " + Arteriosclerosis.

- 1 fall: Pneumonia acuta + Lipomatosis hepatis.
- 72) 1 „ Bronchopneumonia + Nephritis acuta + Hyperaemia cerebri + Bronchitis acuta.
- 1 „ Bronchopneumonia c. gangraena pulmonum + Empyema saccatum pleurae dext.
- 73) 3 „ Ulcus ventriculi + Nephritis chronica + (1 fall Anaemia gravis, 1 fall Vit. org. cordis (Stenosis et insuff. valv. mitralis), 1 fall Enteritis diphteritica duodeni + Cholelithiasis + Aortitis luetica).
- 1 „ Ulcus ventriculi + Cirrhosis hepatis + Pylethrombosis + Ascites + Hydrothorax.
- 74) 1 „ Entero-colitis acuta + Anaemia gravis + Nephritis chron. interst.
- 75) 2 „ Colitis ulcerativa form. dysenteritic. + Bronchopneumoniae + (1 fall Nephritis acuta).
- 76) 1 „ Cirrhosis hepatis + Hyperplasia lienis + Cholelithiasis + Bronchopneumoniae + Nephritis acuta + Ascites.
- 1 „ Cirrhosis hepatis + Nephritis chron. interst. + Ascites.
- 77) 2 „ Nephritis chron. amyloidea + (1 fall Enteritis acuta + Peritonitis fibrino-purulenta + Retinitis albuminurica).
- 2 „ „ „ interst. + Degeneratio cordis + (1 fall Pyonephrosis chron., 1 fall Bronchitis chron. + Thrombosis venae mesenter. inf. et lienis + Bronchopneumoniae).
- 1 „ „ „ parench. + Degen. cordis + Oedema pulmonum + Tuberculosis pulm. + Hydrops universalis.
- 2 „ „ „ parench. et interst. + Degen. amyloidea renum + (1 fall Gastritis hypertrophica chron., 1 fall Hypertrophia prostatae).
- 2 „ „ „ parench. + Cirrhosis hepatis + (1 fall Thrombosis cordis + Cardiosclerosis + Infarctus pulm.).
- 1 „ „ „ interst. + Arteriosclerosis + Emphysema pulm. + Bronchitis chron.
- 1 „ „ „ interst. + Ramollitiones nonnulli cerebri.
- 1 „ „ „ + Pyelitis.
- 1 „ „ „ interst. + Bronchitis chron. c. bronchiectas. + Bronchopneumoniae + Pleuritis chron. dext.
- 1 „ „ „ interst. amyloidea + Retinitis albuminurica + Splenitis acuta levis + Sclerosis baseos cerebri + Emollitio pontis.
- 1 „ „ „ + Pneumonia acuta dext. + Cysta ovarii dext.
- 1 „ „ „ + Retinitis albuminurica + Tenonitis.
- 1 „ „ „ parench.-interst. + Endocarditis chron. et ulcerosa valv. aortae + Bronchitis diffusa + Kystoma ovarii.
- 1 „ „ „ parench.-interst. sec. + Tubercul. obsoleta pulm. + Hypertrophia cordis.
- 78) 1 „ Pyelonephritis chron. sin. + Nephritis chron. interst. dext. + Thrombosis cerebri + Abscessus pulm. c. pleuritide exsudativa dext.

- 1 fall: Pyelonephritis chron. + Tuberculosis renis et prostatae.
 79) 1 „ Nephritis chron. apostematosa (Pyonephrosis) + Nephritis
 chron. interst. + Cystitis chron.
 80) 1 „ Nephrolithiasis bilateralis + Nephritis chron. interst. + Degen-
 cordis + Emphysema pulm. + Enterocolitis acuta +
 Diverticula coli descend. et flex. sigmoid. c. hypertrophia
 muscularis intestini.

Patienter, döde innan de hunnit inskrifvas:

- 1) 70-årig kv.: Cardiosclerosis + Septichaemia + Bronchopneumoniae
 + Nephrit. acuta.
- 2) 79- " " Haemorrhagia nucl. central. + Pneumonia ac. + Ne-
 phrit. chron. int. + Cardiosclerosis.
- 3) ?- " m.: Haemorrhagia nucl. central. sin. et ventricul. + Broncho-
 pneumoniae bilat. + Indur. anthracot. pulm. sin.
 tub. c. caverna + Vit. org. cord. (Sclerosis valv.
 mitr. et aortae) + Induratio renum.
- 4) 27- " " Diabetes mellitus (Atrophia pancreatis + Deg. renum
 glycogen.
- 5) 29- " " Mening. cerebrospin. epid. + Pericard. serofibrinosa
 + Bronchopneumoniae + Nephrit. ac. lev.
- 6) 37- " " Myocard. chron. + Aortit. luet. + Ulcus duodeni sanat.
 + Oedema pulm.
- 7) 31- " kv.: Septichaemia e. vuln. infect. antibrachii + Broncho-
 pneumoniae + Tuberc. apic. pulm. sin.
- 8) 64 " " Diabetes mellitus (Atrophia pancreatis + Nephrit. chron.
 interst.).
- 9) 50- " " Anaemia pernicioosa + Gastrit. chron. atroph. + Ente-
 rit. chron. + Nephrit. chron. par. c. degen. amyl.
 + Nephrit. apostematosa e cystitide.
- 10) ?- " " Cystopyelitis d. c. nephrit. aposthemat. et abscessu
 perirenal. permagn. + Septichaemia.
- 11) 73- " m.: Haemorrh. cerebri + Vit. org. cord. (Insuff. valv. mitral.)
 + Synechia pericardii + Nephrit. chron. int.
- 12) ?- " " Haemorrh. cerebri + Nephrit. chron. parench. + Hy-
 pertrophia cordis.
- 13) 19- " kv.: Tuberc. pulm. et intest.
- 14) ?- " m.: Haemorrh. crur. ad pontem + Bronchopneum. + Ne-
 phrit. chron.
- 15) 70- " kv.: Degen. cordis.
- 16) 31- " " Aplasia gland. thyreoid. + Hypertrophia hypophys. et
 gland. parathyreoid. et gland. suprarenal. + Infan-
 tilismus + Nephrolithiasis + Pyelo-nephritis.
- 17) ?- " m.: Haemorrh. cerebri + Bronchopneum. + Nephritis
 chron. int.

- 18) 77-årig m.: Bronchopneum. post. submersionem + Nephrit. chr. int.
 19) 42- " " Haemorrh. nucl. centr. et ventricular.
 20) 37- " " Hyperaemia cerebri + Cicatrix (luet.) cerebri + Aortit. luet.?
 21) -? " kv.: Haemorrh. pontis + Nephrit. chron. int.
 22) 80- " " Haemorrh. cerebri ventricul. + Nephrit. chron. int. + Pneum. ac.
 23) 57- " " Vit. org. cordis (Sten. et insuff. v. mitr.) + Thrombosis cordis + Inf. renum.
 24) 51- " " Vit. org. cordis (Sten. et insuff. v. mitr.) + Endocard. verruc. ulcerosa v. mitr. et aortae + Infarct. pulm. + Nephrit. chron. int. + Cystopyelit. chron.
 25) ?- " " Tuberc. pulm. + Tuberc. miliaris + Meningitis tuberc.
 26) 45- " m.: Aneurysma aortae c. perforat. in v. cav. sup. + Aortitis luet.
 27) 32- " kv.: Haemorrh. ventricul. cerebri + Deg. renum et hepatis + Bronchopneum.
 28) 21- " m.: Vit. org. cord. (Sten. ost. mitr.) + Pneum. ac. bil. + Bronchit. diffusa + Encephalomalacia flava nucl. lentiform. ambor.
 29) 59- " " Enterocolit. ac. form. dysent. + Pneumonia ac. + Nephrit. ac. lev.
 30) 57- " kv.: Haemorrh. cerebri + Nephrit. chron. int. + Bronchopneumoniae.
 31) 37- " m.: Glioma cerebri.
 32) 50- " " Haemorrh. cerebri + Bronchopneum. + Cirrhosis hepat.
 33) 35- " " Gangraena pulm. + Bronchopneum. + Empyema pleurae d. + Nephrit. chron. par. c. degen. amyl. + Pyelitis d.
 34) 40- " " Septichaemia + Enterocolit. ac. + Bronchopneumon. + Ulcus duodeni.
 35) 15- " kv.: Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ost. mitral.) + Infarct. pulm. + Pneumonia chron. int. + Bronchiectasiae + Bronchit. chron.

Bilaga D.

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska sjukhusets kirurg. avdeln. för år 1914 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Upprättad av Sten von Stapel/mohr
Amanuens.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	Död	
1. Hjärnan och huvudskålen:						
Osteomyelit. oss. frontal. c.	1	Sekvestrotomi.	1	—	—	1265. *)
sequestre p. infraction.	1	Trepanation. Excision av ärrväv och ben. Täckning av defekt genom fri transplantation av fettväv	1	—	—	2081 884.
Epilepsia Jacksonii	1	Extraktion av kula	1	—	—	1510.
Vulnus sclopetar.	1	Trepanation. Upplyftning av ben. Tömning av hämatom	1	—	—	70, Dödsfall n:r 71. *)
Fractura cranii c. impresseione et haematoma extradurale.	1	Provtrepanation	—	—	—	1135. 1458.
Sarcoma durae matris	2	Dekompressionstrepanation .	2	—	—	
Tumor cerebri non localisat.						

4. Näsan med *bihålor*:

Sinusit. supp. oss. frontalis
penetrans. . . . .
Fistula frontis e sinusit. operat.

1 Radikaloperation genom borttagande av främre väggen.
1 Utskrapning . . . . .

1305 }
1837 } Samma patient.

5. *Ansiktet, munhålan och svalget*:

Palatoschicis . . . . .
D:o
Cicatrix faciei e periostit. oss.
zygomat. operat. . . . .
Cicatrix faciei p. lacerationem . . . . .

1 Uranostaphyloplastik . . . . .
2 D:o i 2 séancer
1 Excision av ärr. Plastik genom fri transplantation av fettväv
1 Exstirpation av ärr. Lambåplastik. Transplantation enl. Thiersch . . . . .

1014.
1430. 2599.
448.

Periostit. alveolaris supp. . . . .
Abscess. linguae . . . . .
Tumor inflammat. chron. linguae . . . . .
Parotit. suppur. . . . .
Abscess. retropharyng. . . . .
Erysipelas phlegmonos. . . . .
Neuralgia nervi trigemini. . . . .

16 Incision. Tamponad . . . . .
1 Incision . . . . .
1 Exstirpation . . . . .
1 Incision . . . . .
1 D:o
3 D:o
3 Injektion av absolut alkohol genom foramen ovale enl. Hærtel

226.
46. 50. 172. 622. 658. 664. 709. 1090.
1199. 1244. 1778. 1794. 1795. 1836.
778.
391.
1957, *Dödsfall* 32.
515. 1395, *Dödsfall* 15. 2544.

Cystis alveolaris mandibulae

1 Uppmätning, Utskrapning . . . . .
1

327. 2288, *Dödsfall* 30. 640 (*Ganglion-exstirpation sedermera*), 2091.

*) Siffrorna hänvisa till vederbörande journal-nr; de med kursivstil tryckta avse journal för 1913. Dödsfallens nr hänföra sig till Redogörelsen över dödsorsakerna å sid. 103.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	Dod	
Granuloma gingivae	1	Exstirpation med resektion av processus alveolaris	1	—	—	903.
Papilloma labii inf.	1	Exstirpation	1	—	—	2045.
Sarcoma maxillae sup.	1	Resektion av överkäke	1	—	—	396.
Carcinoma cutis	1	Exstirpation. Lambåplastik	1	—	—	2168.
" maxillae sup. inextirpab.	1	Underbindning av art. carotis ext. Utskrapning. Inläggning av radium	1	—	—	1200.
" labii c. metastas. reg. submaxillaris.	1	Kilexcision. Utrymning i submaxillarisregionen.	1	—	—	2239.
" buccae	1	Exstirpation. Lambåplastik	1	—	—	2339 (i 2 séancer).
" linguae	1	Provexcision	1	—	—	1151.
" "	1	Underbindning av art. lingualis. Utrymning av submaxillarisregionerna. Excision av tumör.	1	—	—	1983 (i 2 séancer).
6. Halsen, larynx, trachea och oesophagus:						
Cystoma colli congenita	1	Kragssnitt. Exstirpation efter luxation av thyreoidea	1	—	—	2765. *)

Fistula colli congenita	1	Extirpation	1	466.
Strictura oesophagi acq.	2	Gastrostomi. "Sondiering ohne Ende"	2	406; 939.
Defectus cutis p. carbuncul. operat.	1	Transplantation enl. Thiersch Extirpation	1	104.
Lymphomata tbc. colli	29		29	2775 *) 53. 56. 117. 273. 303. 337. 340. 354. 490. 512. 517. 567. 687. 822. 866. 864. 870. 974. 998. 1044. 1057. 1220. 1256. 1274. 1321. 1386. 1901. 2078.
" " " " supp.	15	Incision. Utskrapning.	15	404. 470. 698. 699. 776. 1081. 1098. 1117. 1243. 1270. 1314. 1324. 1370. 1836. 2602.
" " " " universal.	1	Extirpation å halsen för P. A. D.	1	600. Död i hemmet strax efter [utskrivn.
Vulnus incis. laryngis	1	Suturer	1	314.
Lymphosarcoma colli	1	Extirpation av körtel för auto- vaccin-framställning	1	
D:O	2	Proveexcision för P. A. D.	2	57, <i>Dödsfall 86.</i> 2414. 2587.
Sarcoma lymphogland. colli e sarcoma maxillae	1	Utrymning av körtlar	1	585.
Carcinoma oesophagi	1	Witzel-fistel å ventrikel	1	1677.
" lymphogland. colli	1	Extirpation. Inläggning av radium	1	187.
7. Sköldkörteln, parathy- reoidea och thymus:				
Struma colloides.	7	Ensidig strumektomi	7	183. 873. 1250. 1650. 2016. 2128. 2495.
" " " cystica	3	E nukleation	3	275. 1557. 1702.
" " " " " c.	1	E nukleations-resektion.	1	1069.
" " " tracheostenose	1	Trakeotomi. E nukleations- resektion	1	109. *)

*) se not å sidan 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	Död	
Struma Basedowii	1	Ensidig strumektomi. Exstirpation av isthmus.	1	—	95.
D:o	4	Ensidig strumektomi	3	1	712. 786. 1028, Dödsfall 87. 2107.
8. Thoraxväggen och thorax:					
Defectus cutis p. combustion.	1	Transplantation enl. Thiersch	1	—	1895.
Defectus cutis p. amputation. mammae.	2	D:o	2	—	421. 1255.
Phlegmone pariet. ant. thorac. e vuln. infect. manus.	1	Incisioner. Dränage	1	—	1864.
Lymphadenit. supp. mediastini	1	Incision i fossa supraclaviculæ	1	—	1864.
Chondrit. tbc. costar.	1	Revbensresektioner. Utskrapping	1	—	1816.
Pleurit. exsudativ.	1	Thorakocentes	1	—	753.
Empyema pleuræ	5	Revbensresektion. Thorakotomi. Dränage	3	1	774, Dödsfall 33.
Abscess. pulmonis	2	Revbensresektion. Pneumotomi. Dränage	2	(1)†	1889 (Dödsfall 39). 2644. 2452.
					890. 2717.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Fract. vertebrae cervical. c. luxatione et c. paraplegia .	2	Laminektomi å 2 kotor . . .	—	—	2	1329, <i>Dödsfall 10.</i> 1568, <i>Dödsfall 8.</i>
Luxatio ant. vertebrae cervicalis c. paraplegia . . .	1	Reposition i narkos . . .	—	—	1	1436, <i>Dödsfall 9.</i>
Suspicio tumoris medullae spinalis	1	Laminektomi å 3 kotor. Prov- incision å duran	—	1	—	1111 (någon tumör kunde ej återfinnas. Patienten utskrevs från med. avd. såsom oförbättrad i slutet av år 1914).
<i>11. Levern och gallvägarne:</i>						
Cholelithiasis c. cholecystit. ac. vel chron.	1	Cholecystektomi. Suture . . .	1	—	—	1635.
D:o	17	Cholecystektomi Dränage . .	16	—	1	454, 754, 768, 1049, 1190, 1205, 1307, 1528, 1727, 1741, 1902, 2424, 2461, <i>Dödsfall 34, 2464, 2578, 2674.</i>
Cholelithiasis c. cholecystit. ac. et c. peritonit. diff.	2	D:o	—	—	2	178, <i>Dödsfall 35.</i> 340, <i>Dödsfall 36.</i>
Cholelithiasis c. cholecystit. ac. Cholelithiasis recidivans c. cholecystit. chron.	5	Cholecystostomi. Dränage . .	5	—	—	1297 (samtidigt appendektomi), 1513, 1688, 2351, 3(1915).
	1	Relaparotomi. Cholecystektomi. Choledocho - hepaticolitho-tomi. Dränage	1	—	—	2185.

Cholelithiasis c. cholecystit. chron. + Lithiasis ductus choledochi	1	Cholecystektomi. Choledocholitho-tomi. Duodenotomi med plastik å papill. Dränage	1	2380.
Cholelithiasis c. cholecystit. chron. + Lithiasis ductus choledochi et hepatici	1	Cholecystektomi. Choledocholithotomi. Choledochusdränage. Dränage	1	2361.
Cholelithiasis recidivans c. cholecystit. chron. p. cholecystectomiam partial.	1	Relaparotomi. Dränage	1	45.
Cholelithiasis	1	Cholecystendys	1	1870 (samtidigt appendektomi).
" c. hydrope vesicae felleae	1	Cholecystektomi. Suture	1	1480 (samtidigt appendektomi).
D:o	1	" Dränage	1	2139.
Cholelithiasis c. empyema vesicae felleae	1	D:o	1	2429.
D:o	3	Lithotomi. Cholecystektomi. Dränage	3	1087. 1132. 1556.
Icterus chron. e stenose ductus choledochi [pancreatitis(?), lymphomata(?) retroperitoneal.]	1	Cholecysto-gastrostomi	1	107. Icterus försvann och pat. utskrevs läkt med gott allmäntillstånd 14 dagar efter 1:a operationen. 7 mån. därefter började smärtor i högra hypokondriet, vilka, då de fortsatte under de närmaste 3 månaderna, orsakade hennes återintagande å sjukhuset, där den andra operationen företogs. Den vid den 1:a operationen observerade retroperitoneala tumörmassan kunde ej påvisas liksom icke heller tillfögon stenös i gallvägarne. Tillslutningen av cholecysto-gastrostomien var ställd i utsikt redan vid 1:a op., för den händelse tumören skulle försvinna. Av försiktighetsskäl gjordes vid 2:a operationen mera provisorisk genom veckning. Ingen icterus efter operationen. Senare har i anslutning till operation för gangränös appendicit passagen exciderats.
Pericholecystit. adhæsiv. p. cholecysto-gastrostomiam	1	Relaparotomi. Adhærenslossning. Slutning medelst strypning av cholecysto-gastrostomien	1	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Pericholecystit. adhæsiv. p. cholecystectomiam	1	Relaparotomi. Adhaerenslösnings. Explorativ choledochotomi. Choledochusdränage	1	—	—	1049.
Pericholecystit. adhæsiv. . . .	3	Adhaerenslösnings	3	—	—	879 (samtidigt appendektomi). 1149. (samtidigt G. E. för hyperaciditet). 1381.
Fistula vesicae felleae post cholecystostomiam	1	Relaparotomi. Cholecysto-jejunosomi	1	—	—	1688.
D:o	1	Cholecystektomi. Dränage	1	—	—	1556.
Suspicio cholecystit. . . .	1	Cholecystopunktion	1	—	—	2.
" cholangit. . . .	1	Cholecystostomi	—	—	1	2040, Dödsfall 54.
Carcinoma ductus cystici c. ictero chron. . . .	1	Cholecysto-jejuno-stomi	—	—	1	1871, Dödsfall 77.
Tumor papillae Vateri	1	D:o	1	—	—	2241.
Lues hepatis c. ictero	1	Provlaparotomi	1	—	—	1592 (Operationsindikation var förmodad akut cholecystit).
12. Pankreas:						
Cholaemia [e. pancreatit. (?) chron.]	1	Cholecysto-gastrostomi	1	—	—	2607.
Carcinoma pancreatis	1	Provlaparotomi	—	—	1	1915, Dödsfall 78.
Carcinoma pancreatis c. ictero	1	Cholecysto-gastrostomi	1	—	—	1379.

14. Magsäcken och duodenum:

Gastroptosis	2	Gastropexi enl. Pagenstecher	2	—	{ 23 (samtidigt entero-anastomos (colon-colon) för coloptos samt appendektomi), 2024.
Ulcus ventriculi	1	Cirkulär ventrikelsektion	1	—	1881.
D:o	2	Cirkulär ventrikelsektion. G.-e.* (Billroth II.)	2	—	309, 2506.
D:o	3	G.-e.*	3	—	767, 1226, 1313.
Suspicio ulceris ventriculi	2	Provlaparotomi	2	—	506, 739.
Ulcus pylori	2	G.-e.*) Seclusio pylori (Girard **))	2	—	1275, 1856.
Ulcus duodeni	1	G.-e.*) Seclusio pylori (med fasciestrimla)	—	1	295, Dödsfall 37.
D:o	5	(l.-e.*) Seclusio pylori (Girard **)	5	—	617, 1535, 2286, 2353, 2492 (senare relaparotomi för ventrikelleus.
D:o	1	G.-e.*) Bloccage av pylorus genom invikning	1	—	2556.
Suspicio ulceris duodeni	1	Provlaparotomi	1	—	2583.
Ulcus ventriculi c. stenose pylori	1	Gastro-pyloro-resektion. (l.-e.*)	1	—	599.
Ulcus pylori c. stenose	2	G.-e.*)	2	—	697, 1529.
Ulcus duodeni c. stenose pylori	1	G.-e.*) Seclusio pylori (Girard **)	—	(1)†	1245 (senare relaparotomi för ventrikelleus, se dödsfall 38).
Ulcus ventriculi c. ventriculo bisaccato	1	Gastroplastik	1	—	1052.
D:o	1	Excisionavulcus. Gastroplastik	1	—	1780.
Ulcus ventriculi vel duodeni perforat.	3	Gastro-vel duodenorafi. Täckning med oment	2	—	1 36, 1068, Dödsfall 40, 2389.

*) = Bakre retrokolisk gastroenterostomi.

***) = Snitt genom serosa och muscularis i längdriktning och suturering i motsatt riktning.

† Se not å sid. 57.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Ulcus ventriculi vel duodeni perforat.	4	Gastro-velduodenorafi. G.-e.*	3	1	459, 991, 1346, 2231, <i>Dödsfall 41.</i>
Abscess. intraperitoneal. p. ulcerem ventriculi perforat. operat.	6	Incision. Dränage	1	(2)† 1(2)	227 (opererad 1912). 1068 (2:ne gånger, se <i>dödsfall 40</i>) 1889 (3:ne gånger), <i>Dödsfall 39.</i>
Abscess. epigastrii (ex ulcere ventriculi perforat.?)	1	D:o	1	—	972.
Ileus ventriculi p. gastroenterostomiam (ulcus duodeni)	2	Relaparotomi. Adhaerenslösnings. Jejunojejunostomi	1	1	1245, <i>Dödsfall 38.</i> 2492.
Hyperaciditas ventriculi	3	G.-e.*	3	—	145, 1149, 1765.
Carcinoma ventriculi	1	Cirkulär ventrikelsektion	1	—	25.
D:o	1	Cirkulär ventrikelsektion. G.-e.*	1	—	Excision ur lever och främre bukväggen
D:o	5	Gastro-pyloro-resektion. G.-e.* (Billroth II)	5	—	1075.
Carcinoma ventriculi inexistens	1	G.-e.*	1	—	1201, 1266, 1452, 2272, 2640.
D:o	1	Främre antekolisk gastroenterostomi. Enteroanastomos	1	—	1536.
Carcinoma ventriculi perforat.	1	Gastrorafi	1	—	935.
				1	2395, Död 1915.

Carcinoma ventriculi inexistens									
<i>pab.</i>	1	Gastrostomi	—	—	1	135, Dödsfall 73.			
<i>D:o</i>	2	Jejunostomi	1	—	(1)†	527, 2395 (död 1915).			
<i>D:o</i>	1	Uttömning av ascites	—	—	1	1717, Dödsfall 74.			
<i>D:o</i>	9	Provilaparotomi	7	—	2	204, 1025, 1046, 1291, 1428, 1477, 2013, 2042, Dödsfall 75, 2283, Dödsfall 76.			
Suspicio carcinom. ventriculi	4	<i>D:o</i>	4	—	—	398, 649, 1319, 2428.			
15. Jejunum, ileum och colon:									
Coecum magnum et ptosis coli transversi c. obstipatione chron.	1	Resektion av nedersta delen av ileum, coecum, colon ascendens och 1/2 colon transversum. Ileo-transversostomi	1	—	—	179.			
Coloptosis	2	Ileo-transversostomi efter delning av ileum	2	—	—	116, 506.			
Enterit. ac. c. peritonit. diff. purul. et appendicit. secund.	1	Entero-anastomos mellan colon-transversum-skänglarne	1	—	—	23.			
Enterit. ac. c. peritonit. gaenros. perforat.	1	Appendektomi. Suture	1	—	—	434.			
Typhus abdominalis c. appendicit. secund.	3	Appendektomi. Dränage	—	—	3	560 1698 2707	Dödsfall 49, 50, 51.		
	1	Appendektomi. Suture	1	—	—	2203.	Diagnosen satt efter operationen.		

*) = Bakre retrokolisk gastroenterostomi.

† Se not å sid. 57.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Typhus abdominalis c. perforation. ulcer. typhos. . . .	1	Anläggning av tunntarmsfistel i perforationsöppningen . . .	—	1	2193, <i>Dödsfall</i> 17.
Strictureæ tbc. nonnull. intestini tenuis	1	Provlaparotomi	—	1	2346.
Mesosigmoidit. chron. adhæsiv.	1	Adhaerenslösning	—	1	606.
Mesosigmoiditis chron. adhæsiv. c. statu subileos.	1	Relaparotomi. Resektion av flexura sigmoidea. Enteroanastomos	1	—	460. Pat. inkom med volvulus, som reparerades. Efter 1 månad ånyo ileusymptom varför coecalfistel gjordes; efter ytterligare 5 veckor relaparotomi för status subileosus på grund av genom mesosigmoidit - adhaerenser försvårad passage genom flexuren. 2737, Död 1915.
Volvulus flexuræ sigmoideae	1	Reposition	1	—	
Volvulus flexuræ sigmoideae et megasigmoideum	1	Resektion av flexur. Enteroanastomos. Witzelfistel å coecum	—	1	1279, <i>Dödsfall</i> 44.
Volvulus intestini tenuis	1	Adhaerenslösning, Reposition. Resektion av nedre delen av ileum, coecum och 1/2 colon ascendens. Ileo-transverso-stomi	—	1	250.
Invaginatio ileocoecalis	1	Lösning av strangulation	1	—	363. 779.
Ileus strangulation.	2		2	—	

Ileus strangulation.	2	Lösning av strangulation. Enterotomi. Mjölknig	1	(1)†	1029, 1068 (se dödsfall 40).
" graena ilei . . . . . c. gan-	1	Lösning av strangulation. Resektion av tunntarm. Ileo-transversostomi	1	—	1613.
Ileus e peritonit. subchron. adhaesiv. p. appendicit. operat.	1	Relaparotomi. Lösning av adhaerenser	—	(1)†	476 (se dödsfall 48).
Ileus strangulation. e peritonit. chron. adhaesiv.	1	Enteroanastomos. Anläggning av anus	—	1	213, Dödsfall 42.
Ileus ex insufficientia enteroanastomosis.	1	Relaparotomi. Resektion av nedre delen av ileum. Ileo-transversostomi	—	(1)†	2574, Dödsfall 45.
Knut mellan ileumslynga och flexura sigmoidea med brand	1	Resektion av ileum och flexura sigmoidea. Enteroanastomos.	—	1	
Knut mellan ileumslynga och vid bräckport fastvuxet oment	1	Reposition. Omentresektion.	1	—	2093.
Ileus obturation. e tumore	3	Enterotomi. Mjölknig	2	1	8. 17. 2729, Död 1915.
D:o	1	Caekostomi	1	—	2582. Tumören visade sig vid en senare operation vara en rektum stenoserande intraligamentär cysta.
D:o	2	Sigmoideostomi	1	1	2242, Dödsfall 80. 2593.
Ileus chron. e metastas. carcinom. uteri.	1	Enterotomi och mjölknig. Caekalfistel	1	—	667.
Ileus chron. e stenose flexurae sigmoideae p. mesosigmoidit.	1	Enterotomi och mjölknig. Anläggning av anus præternaturalis å flexura sigmoidea	1	—	1092.
	1	Caekostomi	1	—	460. Opererad förut för volvulus flexurae sigmoideae.

† Se not å sid. 57.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
Ileus p. herniam crural. operata	1	Relaparotomi. Resektion av enteroanastomos. Enterotomi och mjölkning	—	(1)†	2817 (se dödsfall 61).
D:o	1	Witzelfistel å ileum	—	(1)†	
Ileus paralyt. e peritonit.	4	" å caecum	2	(2)†	294 (se dödsfall 57). 426. 1088 (se dödsfall 50). 2571. 560. 2574, 2707 (se dödsfall 45, 49 och 51).
D:o	3	" å ileum	—	(3)†	
Ileus ex?	1	Enteropunktion. Appendikostomi	1	—	1515.
Paresis intestini p. traumat.	1	Provlaparotomi	1	—	2688. Opererad på misstanke på ruptur.
Ruptura intestini ilei p. taxin	1	Tarmsutur	1	—	2759. Taxis gjord av pat. själv.
Carcinoma coli	1	Resektion av nedersta delen av ileum, caecum, colon ascendens och en del av colon transversum. Ileo-transversostomi	—	—	
D:o	1	Resektion av colon descendens. Transverso-sigmoideostomi	1	—	1042.
			1	—	1406.

Carcinoma coli inextirpab.	1	Transverso-sigmoideostomi	—	1	2240, <i>Dödsfall</i> 82.
D:o	3	Ileo-sigmoideostomi	2	1	1131, 1299, <i>Dödsfall</i> 81, 2056
D:o	1	Anus praeternaturalis å flexura sigmoidea	1	—	1887.
Fistula caeci p. appendicit. operat.	2	Excision och slutning av fisteln. Ileo-transversostomi.	2	—	1281, samtid. opererad för ärrbräckt. 1390
Fistula ilei p. appendicit. operat.	1	Excision och slutning av fisteln	1	—	1776, samtid. operer. för ärrbräckt.
16. <i>Appendix vermiformis</i> :					
Appendicit. ac. vel subac. vel chron. et ac.	104	Appendektomi. Suture.	104	—	18, 64, 84, 164 232, 282, 284, 286, 306, 330, 360, 362, 367, 370, 379, 457, 472, 480, 532, 579, 625, 668, 729, 731, 750, 772, 780, 791, 797, 798, 888, 852, 853, 868, 915, 916, 940, 954, 961, 962, 1016, 1024, 1059, 1089, 1095, 1125, 1147, 1180, 1188, 1197, 1211, 1251, 1272, 1311, 1322, 1376, 1405, 1423, 1441, 1489, 1561, 1563, 1625, 1668, 1739, 1788, 1802, 1833, 1919, 1920, 1927, 1989, 1982, 2023, 2032, 2047, 2053, 2161, 2096, 2098, 2132, 2146, 2176, 2245, 2171, 2307, 2314, 2379, 2464, 2469, 2472, 2512, 2531, 2536, 2548, 2561, 2638, 2684, 2724, 2745, 2750, 2758.
Appendicit. ac. gangraen.	91	D:o	91	—	2028, *) 59, 152, 209, 257, 313, 373, 377, 392, 405, 424, 441, 475, 520, 533, 562, 624, 654, 680, 681, 710, 716, 725, 734, 765, 816, 824, 827, 918, 921, 923, 963, 988, 1040, 1041, 1091, 1177, 1213, 1227, 1236, 1337, 1360, 1416, 1426, 1454, 1455, 1484, 1505, 1522, 1561, 1591, 1593, 1610, 1690, 1676, 1687, 1701, 1728, 1753, 1775, 1848, 1928, 1932, 1967, 1980, 2073, 2142, 2146, 2188, 2289, 2294, 2303, 2305, 2400, 2435, 2460, 2482, 2515, 2519, 2528, 2612, 2644, 2659, 2665, 2710, 2720, 2730, 2746, 2749, 2752, 2756
D:o	9	Appendektomi. Dränage	9	—	37, 62, 210, 574, 583, 1343, 2030, 2057, 2516.

*) Se not å sid. 53.
† " " " 57.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Appendicit. ac. gangraen. perforat. c. abscess.	55	Appendektomi. Dränage	53	—	2	142, <i>Dödsfall</i> 46. 189, <i>Dödsfall</i> 47. 157, 163, 247, 266, 297, 335, 364. 382, 438, 402, 605, 713, 733, 788. 512, 888, 970, 984, 1020, 1054, 1144. 1171, 1191, 1219, 1231, 1241, 1257. 1488, 1493, 1548, 1689, 1855, 1905. 1978, 2135, 2187, 2184, 2173, 2197, 2223. 2280, 2315, 2325, 2367, 2369, 2450, 2488. 2509, 2580, 2596, 2633, 2695, 2636.
Appendicit. ac. gangraen. perforat. c. abscess. et c. ileo	1	Tömning och dränage av abscess. Witzelfistel å caecum	—	—	1	476, <i>Dödsfall</i> 48.
D:o	1	Tömning och dränage av abscess. Witzelfistel å ileum	1	—	—	1776.
Appendicit. ac. gangraen. perforat. c. peritonit. lib. diffusa	16	Appendektomi. Dränage	16	—	—	289, 426, 691, 989, 1070, 1303, 1377. 1377, 1403, 1730, 1858, 1878, 2066. 2184, 2196, 2267, 2349.
D:o	2	Partiell appendektomi. Appendikostomi. Dränage	2	—	—	881, 1996.
D:o	2	Appendektomi. Sutur	2	—	—	678, 1712.
Peritonit. diff. faeculenta p. appendicit. operat.	1	Relaparotomi. Enterotomi. Spolning av bukhålan. Tunntarmsfistel	—	—	(1)†	189 (se dödsfall 47).
Abscess. intraperitoneal. p. appendicit. operat.	4	Relaparotomi. Tömning och dränage	3	—	(1)†	157, 476 (se dödsfall 48), 1996, 2488.

Abscess. subphrenic. p. appendicit. operat.	1	Tömning och dränage.	—	(1)†	476 (se dödsfall 48).
Abscess. intraperitoneal. ex appendicit.	6	D:o	5	1	1718, 1784, 1792, 1973, <i>Dödsfall</i> 52, 2071, 2504.
Abscess. fossae Dougl. ex appendicit.	1	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	1	—	995.
Abscess. intraperitoneal. recidiv. ex appendicit.	1	Appendektomi. Dränage	1	—	2637.
Abscess. subchron. reg. ileo-coecal. ex appendicit.	1	Ileo-transversostomi	—	1	1903, <i>Dödsfall</i> 53.
Abscess. retroperitoneal. p. appendicit. operat.	1	Incision. Dränage	—	(1)†	1279 (se dödsfall 44).
Appendicit. chron.	38	Appendektomi. Suture	38	—	(2775*) 27, 54, 195, 264, 291, 355, 400, 464, 492, 513, 528, 572, 657, 693, 703, 714, 750, 857, 900, 968, 980, 1006, 1019, 1101, 1122, 1141, 1290, 1603, 1658, 1740, 1800, 2011, 2292, 2385, 2419, 2450, 2757, 12, 23, 94, 139, 185, 267, 315, 348, 350, 363, 493, 496, 608, 669, 851, 866, 879, 911, 948, 964, 1000, 1047, 1076, 1139, 1172, 1190, 1205, 1391, 1415, 1442, 1480, 1491, 1780, 1917, 1966, 1976, 2002, 2037, 2270, 2330, 2422, 2428, 2457, 2575, 2594, 2703, varav 15 genom bräcksäck vid bräck-operation. 19, 554.
Vid laparotomier för andra åkommor	46	Okkasionell appendektomi	46	—	2496. Hade 11 dagar förut opererats för kronisk salpingit. Fick svåra smärtor i appendixregionen samt ömhet och spänning, varför op. gjordes. Fri, grumlig vätska i buken, appendix till synes frisk men esstirperades.
Suspicio appendicit.	2	Provlaparotomi. Appendektomi	2	—	570.
D:o	1	Provlaparotomi. Appendektomi. Dränage	1	—	
Appendicit. tbc.	1	Appendektomi. Jodoformglycerin	1	—	

† Se not å sid. 57.

*) " " " 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Carcinoma appendic. inextirpab.	1	Ileo-transversostomi	—	—	1	2382, <i>Dödsfall</i> 79.
17. <i>Bräck:</i> Hernia inguinal. mob. (hos män):	48	Radikaloperation enl. Bassini	48	—	—	(2784, *) 113, 131, 139, 174, 195 (dubbelsidigt), 241, 336, 353, 394, 465, 497, 565, 597, 609, 659, 660, 675, 835, 853, 911, 1047, 1048, 1139, 1202, 1261, 1262, 1358, 1399, 1439, 1475, 1770, 2074, 2077, 2204, 2285, 2347, 2354, 2474, 2475, 2494, 2531, 2539, 2581, 2650, 2708, 282, 200, 215, 247, 450, 452, 522, 1103, 1154, 1301, 1353, 1415, 1491, 1535, 1917, 1966, 1968, 1987, 2010, 2051, 2069, 2093, 2177, 2216, 2422, 2741, Drabbatsidigt: 576, 895, 1641, 2270, 2484, 2634, 372 (dubbelsidigt), 455, 568, 670, 742 (sambidigt jodoformglyc. i buken för tbc. peritonei), 760, 1100, 1391, 1418, 1926, 2431, 2535, 186, 339, 1874, 2573.
D:o Hernia inguinal. mob. (hos kvinnor):	38	Radikaloperation enl. Schultén	38	—	—	
Hernia inguinal. recidiv. . . . . D:o Hernia inguinal. incarc. (hos män):	13	Radikaloperation	12	—	1	
Hernia inguinal. recidiv. . . . . D:o Hernia inguinal. incarc. (hos män):	4 1 3	Reradikaloperation enl. Bassini Reradikaloperation (med strängen framför obliquus-externus) Herniotomi. Radikaloperation enligt Bassini	4 1 2	— — —	— — —	
D:o Hernia inguinal. incarc. (hos män):	6	Herniotomi. Radikaloperation enligt Schultén	6	—	—	132, <i>Dödsfall</i> 56, 133, 268.
						2815, *) 825, 1139, 1940, 2471, 2723.

Hernia inguinal. incarc. (hos kvinnor):	5	Herniotomi. Radikaloperation	5	—	583, 848, 1587, 1692, 2284.
Hernia inguinal. incarc. c. gangræna ilei (hos män):	2	Herniotomi. Resektion af tunntarm. Radikaloperation	2	—	1954 (op. enl. Bassini). 2201 (op. enl. Schultén).
Hernia cruralis	10	Radikaloperation enligt Fabricius	10	—	588, 694, 697, 1602 (dubbelsidigt). 1774, 2092, 2217, 2344, 2493.
Hernia crural. incarc.	12	Herniotomi. Radikaloperation enligt Fabricius	12	—	230, 384, 393, 949, 1298, 1364, 1400, 1787, 1894, 2100, 2255, 2457.
D:o	2	Hernio-laparotomi. Radikaloperation enligt Fabricius	—	2	1898, 2709, <i>Dödsfall 60 och 62.</i>
Hernia crural. incarc. c. gangræna ilei	2	Herniotomi. Resektion af tunntarm. Radikaloperation enl. Fabricius	2	—	1706, 2448.
D:o	1	Hernio-laparotomi. Resektion af tunntarm. Radikaloperation enligt Fabricius	—	1	2317, <i>Dödsfall 61.</i>
Hernia crural. incarc. c. perforat. ilei et c. abscess.	1	Incision. Dränage	—	1	601, <i>Dödsfall 58.</i>
Hernia umbilical. incarc.	1	Herniotomi. Radikaloperation	1	—	2621.
Hernia umbilical. incarc. c. gangræna ilei	1	Herniotomi. Resektion af tunntarm. Sutur	—	1	294, <i>Dödsfall 57.</i>
D:o	1	Hernio-laparotomi. Fistel å tunntarm. Sutur	—	1	1685; A. ej inskriven, avled efter 4 tim. Sektionsfynd = de klin. + akut nefrit.
Hernia lineae albae	4	Radikaloperation	4	—	206, 705, 1313, 1511.

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningår
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hernia ventral. traumatic. c. ruptura subcut., intestini tenuis et mesenterii	1	Laparotomi. Lösning av inkarceration. Resektion av tunntarm. Mesenterialsutur Radikaloperation	1	—	—	1411. 417, 473, 584, 809, 1088, 1226, 1281, 1776, 2891, 2689.
Hernia ventral. in cicatrice . Hernia ventral. in cicatrice c. adhæsiön. intestini ilei . . .	10 1	Radikaloperation. Resektion av tunntarm.	10 1	—	—	2609.
18. <i>Rektum och anus:</i> Fissura et contractura ani . Abscess. pararectalis . . . . Abscess. ad anum	7 1 17	Dilatation forcée. . . . . Incisioner. Dränage . . . . Incision. Dränage	7 1 17	—	—	14, 108, 604, 1101, 1557, 1588, 1714, 471. 65, 416, 541, 601, 786, 789, 1112, 1242, 1432, 1464, 1605, 1727, 1743, 2076, 2088, 2186, 2719.
D:o Fistula ani . . . . . Tumores hæmorrhoidal. . . .	9 10 48	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum. . . . . D:o Dilatation forcée. Exstirpation	9 10 48	—	—	285, 498, 974, 1009, 1369, 1437, 1690, 2311, 2636. 2076, 2150, 2740 298, 647, 1174, 1721, 1876, 1876, 2035, 180, 220, 269, 290, 405, 514, 564, 592, 595, 631, 652, 826, 863, 889, 907, 1061, 1102, 1126, 1174, 1183, 1242, 1279, 1284, 1296, 1331, 1427, 1437, 1460, 1486, 1623, 1693, 1640, 1681, 1769, 1798, 1811, 1846, 1911, 1981, 2006, 2011, 2088, 2252, 2468, 2652, 2673, 2734, 2742.

Condylomata acuminata regi- on. anal.	1	Dilatation forcée. Exstirpation	1	1083.
Carcinoma recti	1	Sakralsnitt. Resektion å rektum	1	853.
D:o	1	Palliativ exstirpation av tumör från rektum	1	320, sigmoideostomi gjord före- gående år.
Carcinoma recti inexistirpab.	3	Anus praeternaturalis å colon sigmoideum efter delning av tarmen	2	166, 1394, <i>Dödsfall 83</i> , 2259.
D:o	3	Sigmoideostomi	3	683, 1584, 2443.
<i>19. Bukväggen och peritoneum:</i>				
Abscess. pariet. abdomin. p. laparotomiam	2	Incision. Dränage	2	1479, 2 gånger å samma patient.
Corpus alien. (kula) pariet. abdomin.	1	Extraktion.	1	1731.
Sarcoma pariet. abdomin.	1	Exstirpation. Täckning av a- poneurosedefekt genom fri transplantation av fascia lata	1	787.
Sarcoma pariet. abdomin. inexistirpab.	1	Provincision	1	769.
Peritonit. seropurul. diff. (e gastro-enteritide?)	1	Provlaparotomi. Appendekto- mi. Suture	1	{ 993. Operation företogs, då miss- tanke på perforationsperitonit fö- relåg. Ventrikel, gallblåsa och ap- pendix utan synliga förändringar. Appendix togs öfver; mikrosko- pet fann man i den blott ringa kroniska förändringar.
Peritonit. circumscript. fossæ iliac. ex?	1	Laparotomi. Dränage	1	1116.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Abscess. fossae Douglas. ex appendicit. operat.	3	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	3	—	—	980, 1241, 2509.
D:o	3	Kolpotomi. Dränage	2	—	(1)†	476 (se dödsfall 48), 788, 1878.
D:o	1	Relaparotomi. Salpingo-oo-forektomi. Kolpotomi.	1	—	—	788.
Tbc. peritonei	1	Dränage	1	—	—	1192.
D:o	4	Laparotomi. Sutur	1	—	—	276, 742, 1578, 2818.
Adhaesiones intraperitoneal.	10	Laparotomi. Jodoformglycerin. Sutur	4	—	—	2371, 2775, *) 420, 655, 1088, 1052.
D:o	1	Adhaerenslösning. Matolja	10	—	—	1101, 1310, 1559, 1740.
Adhaesiones intraperitoneal. c. stenose flexurae coli lienalis	1	Adhaerenslösning. Peritonealising med oment	1	—	—	1882.
Adhaesiones intraperitoneal. c. ileo subchron.	1	Ileo-sigmoideostomi efter delning av ileum	1	—	—	964.
Haematoma praeperitoneal. e. ruptura musculi recti	1	Adhaerenslösning. Witzelfistel å ileum	—	—	1	724, Dödsfall 43.
Carcinosis peritonei	3	Tömning och dränage av hämatom	1	—	—	977.
		Provlaparotomi	—	3	—	225, 801, 1645.

Carcinosis peritonei c. ascit.	Laparocentes. Uttappning av	2	—	615, 1717.
Tumores (hypernephroma) peritonei inextirpab.	ascites	—	—	—
Suspicio tumoris abdominis	Provlaparotomi	—	1	1580
Kystoma teratoides mesocoli transversi.	D:o	1	—	608 (förstorad lever/lob).
Lymphom. tbc. retroperitoneal.	Enukleation	1	—	2069.
	Exstirpation för undersökning	1	—	493.
20. Njurar och ureterer:				
Prolaps. mucosæ ureteris in vesicam urinariam	Sectio alta. Exstirpation av prolapsen	1	—	10.
Haemorrhagia grav. renis e nephrit. chron. (amyloid.)	Nefrektomi	1	—	2381.
Abscess. paranephrit.	Incision. Dränage	1	—	2099.
Pyonephros.	Nefrektomi. D:o	1	—	13, 2200, Dödsfall 67.
Tbc. ren.	D:o	4	—	1190, 1809, 2031, 2739.
Tbc. ren. amb.	Sectio alta. Dubbelsidig ureterkateterisering och permanent njurbäckendränage	—	—	1
Nephro-pyelo-lithiasis	Pyelolithotomi	1	—	1176, Dödsfall 65.
Nephrolithiasis	Pyelolithotomi. Omedelbar nefrektomi på grund av blödning	—	—	880.
Uretero-lithiasis	Ureterolithotomi	1	—	803.
Hypernephroma renis	Nefrektomi.	1	—	1819.
Hypernephroma renis inextirpab.	Provincision	—	—	1326, Dödsfall 85.
		2	—	286, 958;

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hypernephroma gland. suprarenal. ruptum c. haemorrhagia intraperitoneal. p. traumat.	1	Laparotomi. Utrymning av hämatom. Tamp.	1	—	—	1189.
<i>21. Urinblåsan:</i>						
Paracystit. supp. circumscript.	1	Provlaparotomi	—	—	1	487, Dödsfall 69.
Tbc. vesicae urinariae	1	Sectio alta. Skrapning av blåsvägg. Blåstrånage.	1	—	—	1146.
Lithiasis vesicae urinariae	2	Sectio alta. Extraktion av sten	2	—	—	485, 2510.
Lithiasis vesicae urinariae p. epicycstostomiam	2	Vidgning av fistel. Extraktion av sten	2	—	—	1012, 1259.
Papilloma vesicae	1	Sectio alta. Exstirpation	1	—	—	1569.
<i>22. Prostata:</i>						
Abscess. prostatae	2	Perinealsnitt. Dränage	2	—	—	683, 2131.
Lithiasis	1	Perinealsnitt. Extraktion av sten. Epicycstotomi	1	—	—	478.
Hypertrophia prostatae	5	Transvesikal prostatektomi	5	—	—	706, 1746, 2170, 2312, 2585.

Hypertrophia prostatae	2	Epicystostomi	2	547, 1045.
Hypertrophia prostatae c. hæmaturia	1	Sectio alta explorativa. Sutura	1	480. Operationsindikationen var misstänkt blåstumör. Cystoskopieringsförsök gjorda utan framgång.
Carcinoma prostatae	1	Transvesikal prostatektomi	1	2086.
" c. carcinose peritonei	1	Laparotomi. Colostomi	1	1267, <i>Dödsfall</i> 72.
23. <i>Urinröret och penis:</i>				
Phimosis	2	Cirkumcision	2	357, 839.
D:o	1	Dorsalsnitt	1	2522.
Strictura urethrae gonorrhoeica	1	Perinealsnitt. Urethrotomi.	1	2555.
Ruptura traumat. part. membranac. urethrae	1	Excision av striktur	1	483.
		Perinealsnitt. Sutura	1	
24. <i>Testikel, bitestikel, sädessträng, sädesblåsor, skrotum:</i>				
Kystoma hydatides testis	1	Exstirpation	1	2051.
Ectopia testis	1	Neddragning och fixation av testis i scrotum. Schulténs radikaloperation	1	643.
	4	Ablatio testis. Bassinisuturer	4	1027, 2069, 2175, 2216.
D:o	3	D:o	3	820, 966, 1003.
Epididymit. ac. vel chron.				
Epididymit. ac. c. gangraena scroti	2	Incisioner	2	1986, 2220.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Epididymit. tbc.	1	Resektion av epididymis och vas.	1	—	—	990.
D:o	4	Ablatio testis. Bassinisuturer	4	—	—	1315, 1797, 2183, 2685.
Epididymit. tbc. et tbc. scroti	1	Exstirpation av testis och 1/2 scrotum	1	—	—	21.
Tbc. vas. deferent. p. tbc. epididym. operat.	1	Reamputation av sträng. Bassinisuturer	1	—	—	2729. *)
Varicocele	4	Exstirpation av vener	4	—	—	200, 432, 1770, 2084.
D:o	2	" " " Skrotalplastik	2	—	—	148, 1120.
D:o	2	Exstirpation av vener. Excision av skrotalhud	2	—	—	465, 2189.
Hydrocele testis	16	Winckelmanns operation.	16	—	—	88, 147, 148, 292, 329, 509, 656, 1064, 1113, 1412 (äbbelsidigt), 1710, 1862, 2373, 2442.
D:o	2	Punktion och tappning	2	—	—	7, 1797.
Hydrocele testis vel funiculi	9	Exstirpation	9	—	—	241, 566, 568, 609, 1060, 1100, 1292, 1363, 1925.
Spermatocele	1	D:o	1	—	—	88.
Kystoma retention. capit. epididym.	1	Resektion av epididymis	1	—	—	1682.

25. Kvinnliga genitalorganen:

Aplasia uteri et vaginae.	1	Provlaparotomi	—	1	1076.
Vagina septa partial.	1	Incisioner	1	—	1283.
Strictura vaginae cong.	1	Klyvning. Suttur	1	—	1470.
Cystocele vaginal.	2	Främre kolporafi	2	—	1022, 1384.
D:o	2	” Kolpoperineo- rafi	2	—	146, 1598.
Retroflexio uteri	1	Reposition	1	—	1442.
D:o	1	Förkortning av ligamenta ro- tunda	1	—	2002.
Bartholinit. supp.	2	Incision	2	—	2113, 2245.
Salpingo-oophorit. ac. vel. sub- ac. vel. chron.	14	Salpingo-ooforektomi. Drä- nage	13	1	2357, *) 350, 389, 1312, 1375, 1396, 1421, 1772, 1885, 2037, 2065, 2316, 2518, 2477 (Död 1915).
D:o	11	Salpingo-ooforektomi. Suttur	11	—	390, 759, 806, 1367, 1405, 1512, 1912, 2194, 2358, 2436, 2768.
Abscess. fossae Douglas. e salpingit.	2	Kolpotomi. Dränage.	2	—	1299, 2508 (se följande).
Abscess. intraperitoneal. e sal- pingit.	2	Laparotomi. Dränage.	2	—	806, 2508.
Salpingitis tbc.	1	Salpingektomi. Suttur	1	—	123.
Salpingo-oophorit. tbc. bilat. Salpingo-oophorit. tbc. bila- teral. c. perforat. intestini ilei	1	Dubbelsidig salpingo-oofor- ektomi . . . . . Dubbelsidig salpingo-oofor- ektomi. Resektion av ileum. Dränage.	1	—	2098.
			1	—	369.

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad död	
Pyovarium	1	Ooforektomi. Dränage.	1	—	2066 (i samband med operation för akut appendicit).
Endometrit. vel metropathia haemorrhagica	19	Skrapning.	19	—	{ 203, 246, 491, 455, 505, 538, 722, 885, 967, 1016, 1022, 1050, 1142, 1235, 1280, 1348, 2324, 2360, 2419.
Metrit. supp. circumscript.	1	Provskrapning efter dilatation af cervix	1	—	{ 1170. Provskrapades för metrorrhagi. Härvid perforerades uterinväggen, varför laparotomi strax efteråt måste göras. Patologiska undersökningen av uterussvampade en suppurativ circumscript metrit, sannolikt beroende på en infarkt, vilken måste ställas i samband med den perniciösa Biernerska anämi, patienten vid fortsatt senare undersökning visade sig lida av och vilken några månader efteråt ledde till mors.
Perforatio uteri instrumental.	1	Laparotomi. Supravaginal uterusamputation	1	—	
Graviditas tubar.	1	Salpingektomi	1	—	136.
Graviditas tubar. rupt. c. hæmorrhagia intraperitoneal. lib.	8	D:o	7	1	363, 823, 1080, 1143, 1497, 1614, 2441, <i>Dödsfall 12, 2575.</i>
Graviditas tubar. abortiv. c. hæmorrhagia intraperitoneal. lib.	2	D:o	2	—	948, 1000.
Graviditas tubar. abortiv. c. hæmatocele retrouterina.	1	D:o	1	—	2594.

Graviditas + Tbc. pulmon.	2	Framkallning av abort genom tamponad av cervix.	2	882, 886.
Graviditas + Spondylit. tbc.	1	D:o	1	1129.
Abortus	6	Instrumental utrymning	6	1425, 1514, 2087, 2064, 2412, 2689.
Peritonit. diff. p. abort (criminal?)	1	Appendikostomi. Dränage	1	1116.
Sepsis puerperal. c. lymphadenit. supp. foss. iliac.	1	Incisioner. Dränage	—	856, <i>Dödsfall 13.</i>
Sepsis puerperal. c. peritonit(?)	1	Provlaparotomi. Appendektomi	1	1561.
Myoma uteri	9	Supravaginal uterusamputation genom laparotomi	9	168, 848, 646, 1015, 1098, 1107, 1172, 1383, 1956.
D:o	1	Totalexstirpation av uterus genom laparotomi	1	1976.
Polyp. cervic. uteri	4	Skrapning	4	800, 419, 482, 1157.
D:o	1	Exstirpation.	1	49.
D:o	3	" Skrapning	3	2341, 2626, 2663.
Polyp. mucos. uteri	1	Skrapning	1	1233.
Carcinoma uteri inextirpab..	1	Provlaparotomi	1	2089.
Carcinoma lymphogland. iliac. e carcinomat. uteri operat. (Wertheim).	1		—	—
Deciduoma malign. uteri	1	D:o	1	917.
Kystoma ovarii simplex.	5	Total uterusstirpation genom laparotomi	1	2330.
D:o	4	Exstirpation av ovariet	5	848, 760, 860, 1038, 1800.
Kystoma ovarii	5	" av cystan	4	937, 1015, 1095, 2561.
		D:o	5	94, 192, 1384, 1944, 2415.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	Död	
Kystoma ovarii tort.	4	Exstirpation av cystan	4	—	—	915, 851, 1238, 1899,
" " teratoid.	2	D:o	2	—	—	496, 1715.
" " myxomatod.	2	Exstirpation av cystan. Utspolning	2	—	—	946, 1507.
c. myxomat. peritonei	1	Salpingo-ooforektomi	1	—	—	2383; efter 3 veckor exstirpation av andra sidans adnexer; se följande.
Kystoma ovarii carcinomatos. rupt. c. haemorrhagia intraperitoneal. lib.	1	D:o	1	—	—	2388.
Carcinoma ovarii.	1	D:o	1	—	—	1703, 2743.
" " c. metastas.	2	D:o	2	—	—	140, 882, 1982, 2276, 2348.
Dysmenorrhoea	5	Skrapning	5	—	—	
26. Pelvis:						
Defectus cutis reg. glutæal. p. laceration.	1	Transplantation enl. Thiersch	1	—	—	2213.
Corp. alien. (skruv) p. fract. pelvis operat.	1	Extraktion av skruv	1	—	—	507.
Coxit. tbc. c. abscess. retroperitoneal. foss. iliac.	1	Incision. Dränage	1	—	—	1002.

Laceratio perinei et reg. anal.	1	Sutur av hud och muskulatur	1	—	—	} 2218. Efter den 1:a operationen inträdde nekros av vävnaden samt inkontinens i anus, varför en caekalfistel lades	
Incontinentia ani e laceratione	1	Tillfällig Witzelfistel å cæcum	1	—	—		
Sarcoma pelvis inextirpab.	1	Sigmoideostomi	—	1	101,		
c. stenosis. ani	2	Extirpation	2	—	679, 1001.		
Kystoma coccygeal. c. fistula	1	D:o	1	—	2601.		
Abscess. chron. glutaéal. c. fistula p. injection. olei mercurioli	1		1	—			
27. Extremiteterna:							
Defectus cutis	6	Transplantation enl. Thiersch	6	—	—		2571. *) 218, 1859, 1895, 2299, 2388.
Coxa vara.	1	Redressering. Gips	1	—	318,		
" p. fract. coll. femor.	1	Kilformig osteotomi. Gips	1	—	719.		
Pes valgus	1	Tenotomi på plantaraponeuros. Kilexcision å talus och calcaneus. Gips.	1	—	1387.		
D:o	1	Tenotomi på plantaraponeuros och akillesena. Gips	1	—	2233.		
Hallux valgus inflammat.	2	Amputation av caput å os metatarsale	2	—	259, 2463.		
Anchylus. coxae c. contractura	1	Osteotomi å femur. Tenotomi å adduktörerna. Gips	1	—	85.		
Contractura musc. flex. gen. amb.	2	Senplastik. Redressering. Gips	2	—	162, 905.		
Arthritis tbc. c. contractura	4	Redressering. Gips	3	1	248, 727, (Död 1915) 944, 1318.		
Digit. malleus	2	Exartikulation	2	—	543, 2647.		

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Slinkled i knä efter brott å capitulum fibulae	1	Fixation av fibulabrottstycket genom sutur och fri transplantation av periost-benselåmbå. Veckning av kapseln med silke	1	—	—	1952. 719.
Pseudarthros. coll. femor. p. fract.	1	Extraktion av femurhuvudet	1	—	—	746. upprepad flera gånger. Se följande.
Pseudarthros. tibiae p. fract.	1	Autoinjektion av defibrinerat blod	—	1	—	746.
D:o	1	Exstirpation av interponerade mjukdelar. Osteosyntes med elfenbenstapp	1	—	—	2384. Försök gjordes först med knäledsresektion. Till följd av vävnadens svårliga beskaffenhet uppkom ruptur å vasa poplitea under operationen. 865.
Subluxatio anticur. p. pyarthros. gen. sanat.	1	Aperiostal lårbensamputation	1	—	—	2106.
Fract. anticur. male sanat.	1	Osteotomi. Kilexcision. Dubbelhake	1	—	—	243. 1182. 1320. 1834. 2124. 2277 (2:ne gånger). 2326. 2643.
Osteomyelit. chron.	1	Provexcision.	1	—	—	302. 2504.
Osteomyelit. ac. vel. chron.	9	Uppmåjlsing. Utskrapning. Tamponad	9	—	—	
Osteomyelit. ac. c. abscess.	2	Incision och dränage	2	—	—	

Osteomyelit. chron. c. seques-									
tre	3	Sekvestrotomi	3	—	—	—	—	2384. *) 243. 261.	
Osteit. dig.	9	Exartikulation eller amputation	9	—	—	—	—	410. 524. 548. 671. 811. 876. 2408. 2691	
Osteit i amputationsstump	1	Revision	1	—	—	—	—	2007.	
Osteit. tibiae p. fract. ope-	1	Extraktion av tapp. Revision	1	—	—	—	—	212.	
rat. (elfenbenstapp)	1	Amputation å underarm	1	—	—	—	—	844.	
Osteit. man. p. tendovagi-	1	Uppmäjlsing. Utskrapning,	1	—	—	—	—	2898.	
nit.	1	tamponad	1	—	—	—	—	467. 1779. 2622.	
Cystis coll. femor.	3	Arthrotomi. Extraktion	3	—	—	—	—		
Mus articularis.	5	Punktion. Spolning (upprepad	5	—	—	—	—	244. 805. 1282. 1782. 2643.	
Gonit. purulenta	1	flera gånger)	1	—	—	—	—	2643. Död 1915 i carcinoma preste-	
D:o	1	Arthrotomi. Dränage	1	—	—	—	—	kas c. carcinose peritonei.	
Gonit. traumatic.	1	Punktion. Spolning	1	—	—	—	—	1928. [Pyarrosen utläkt.	
Tendovaginit. ac. supp.	5	Incisioner enl. Forssell. Tam-	5	—	—	—	—	108. 613. 684. 844. 2533.	
D:o	19	ponad.	19	—	—	—	—	228. 352. 586. 745. 811. 846. 978. 986.	
Abscess. poplit.	1	Incision. Tamponad	1	—	—	—	—	1164. 1482. 1658. 2050. 2119. 2120.	
Bursit. ac. purul.	15	Incisioner. Dränage	15	—	—	—	—	2265. <i>Deutsytit</i> 2. 2301. 2309. 2334.	
D:o	15	D:o	15	—	—	—	—	2714.	
Hygroma bursae	16	Exstirpation	16	—	—	—	—	2169; underbindning av vasa fe-	
Hideroadenit. axillae	2	Exstirpation av axillarhud	2	—	—	—	—	moralia för blödning och ex-	
								artikulation i knät sedermera	
								nödvändiga.	
								108. 1472. 1488. 1583. 1601. 1694. 1838.	
								1879. 2108. 2409. 2410. 2449. 2555.	
								2678. 2809.	
								302. 669. 1100. 1194. 1210. 1571. 1481.	
								1500. 1896. 2028. 2124. 2179. 2181.	
								2366. 2754.	
								1422. 1697.	

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hidroadenit. axillae	2	Incisioner	2	—	—	454, 1807.
Unguis incarnat.	16	Radikaloperation enl. König	16	—	—	263, 395, 910, 1118, 1081, 1754, 1766, 1867, 2006, 2172, 2561, 2572, 2503.
Paronychium	2	Evulsio unguinis	2	—	—	1620, 1783.
Ulcus anticur.	2	Transplantation enl. Thiersch	2	—	—	2580, 2733. *)
Malum perforans halluc.	1	Exartikulation	1	—	—	2416.
" " ped.	1	Incision. Extraktion av sekvestrar	—	—	1	1984, <i>Dödsfall</i> 28.
Spina ventosa.	1	Exartikulation	1	—	—	272.
Periostit. tbc. brachii c. phlegmone	1	Incisioner	1	—	—	753; underbindning av arteria brachialis och överarmsamputation för blödnings sedermera nödvändiga.
Tbc. ossium vel articulorum	15	Jodoformglycerin-injektion (upprepad flera gånger)	15	—	—	(2806. *) 66, 248, 440, 559, 622, 1209, 1318, 1621, 2049, 2153, 2320, 2397, 2398, 2457, 536, 1520.
D:o	2	Utskrapning. Suture	2	—	—	1121.
D:o	1	Resektion av armbågsled	1	—	—	2546.
D:o	1	" " handled.	1	—	—	645, amputation senare.
D:o	1	" " knäled	1	—	—	73, <i>Dödsfall</i> 21.
D:o	1	" " fotled	—	—	1	645, 997.
D:o	2	Lårbensamputation	2	—	—	

Tendovaginit. tbc.	2	Utskrapning, Jodoform. Suture	2	372, 2393.
Ganglion tbc. carpi	1	Exstirpation	1	595.
Bursit. tbc. pedis	1	D:o	1	986.
Lymphom. tbc. axill. vel inguin.	9	D:o	9	15, 59, 849, 696, 995, 1260, 1257, 1451, 1929.
Ulceræ luetic. anticrur.	1	Transplantation enl. Thiersch	1	775.
Tumor luetic. reg. deltoïd.	1	Proxexcision.	1	380.
Neuralgia ischiadica	1	Perkutan injektion av NaCl.	1	573.
D:o	1	Neurolys enl. Pers	1	
D:o	1	Friläggning av nerven och in- jektion av NaCl.	1	1704.
Paralys. nerv. radial. p. fract. operat.	1	Friläggning och lösning av nerven	1	1670.
Haemorrhagia p. abscess. operat.	1	Underbindning av arteria fe- moralis	1	2169, sedermera amputation för gangrän.
Haemorrhagia p. periostit. et phlegmon. tbc. operat.	1	Underbindning av arteria brachialis	1	753.
Varices	1	Låg humerus-amputation	1	2718, *) 12, 156, 221, 233, 290, 339, 503, 545, 862, 1026, 1033, 1055, 1167, 1222, 1252, 1306, 1355, 1352, 1463, 1545, 1574, 1695, 1861, 1947, 2043, 2080, 2248, 2378, 2391, 2407, 2493, 2485, 2486, 2590, 2654, Drabbelsi- 313-6, 106, 114, 198, 341, 420, 841, 900, 987, 1096, 1341, 2249, 1826, <i>Dödsfall</i> 26, 1053, 1498.
D:o	58	Underbindning nedanför fossa ovalis. Exstirpation	58	2746. *) 239, 758, 1033, 607.
Gangraena senil. ped.	3	Aperiostal lårbensamputation	2	
D:o	4	" underbensamputation	4	
D:o	1	Exartikulation av tå	1	
Gangraena anticrur. p. liga- tur. arter. femoral.	1	" i knä	1	2169.

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Embolia arter. poplit.	1	Aperiostal lårbensamputation	1	—	—	2363.
Varix rupta	1	Excision av sår. Underbindning	1	—	—	2490.
Amputatio traumatic. inter- scapulo-thoracic.	1	Ligatur av kärl. Suture . . .	1	—	—	2700.
Laceratio man.	3	Exartikulation av finger och metakarpalben	3	—	—	951. 1708. 2388.
" femor.	2	Aperiostal lårbensamputation	2	—	—	2157. 2513. reamputation seder- [mera.
" anticur.	1	Lårbensamputation enl. Gritti	1	—	—	1608.
" "	1	Aperiostal underbensamputa- tion.	1	—	—	2513.
" "	1	Exartikulation i knä	1	—	—	2214.
" pedis	1	" enl. Lisfranc.	1	—	—	2290.
" "	1	Amputation av del av fot. . .	1	—	—	2525.
" digit.	4	Exartikulation av en eller flera falanger	4	—	—	196. 1159. 1822. 1945.
Fract. claviculae	1	Blodig reposition. Osteosyn- tes med metalltråd	1	—	—	1651.
" coll. humer.	3	Extraktion av huvudet	3	—	—	2777. *) 1392. 2357.
" humer.	1	Blodig reposition. Osteosyn- tes med metalltråd	1	—	—	2034.
" supracondyloid. humer.	1	Reposition i narkos. Gips. . .	1	—	—	1670.

Fract. epicondylloid. humer. . .	1	Reposition i narkos. Gips. . .	1	—	2650.
olecrani.	1	Blodig reposition. Osteosyn- tes med metalltråd	1	—	2480.
"	1	D:o	1	—	2008.
capituli radii.	2	Resektion av capitulum . . .	2	—	449. 761.
"	1	Blodig reposition.	1	—	119.
"	1	"	1	—	1670.
"	1	med metalltråd.	1	—	1805.
"	1	Blodig reposition. Osteosyn- tes med metalltråd	1	—	2408.
complicat. oss. meta- carp. n:o II-IV.	3	Ingipsning enl. Löffberg . . .	3	—	158. 1880. 2420.
coll. femor.	2	Blodig reposition. Cerclage med metalltråd	2	—	1345. 1607.
femor.	2	Blodig reposition. Elfenbens- tapp	2	—	210. 1526. 1671.
"	3	Blodig reposition. Elfenbens- tapp. Cerclage med metalltråd	3	—	210. 1526. 1671.
patellae	4	Blodig reposition. Osteosyn- tes med silke	4	—	501. 1106. 2195. 2587.
"	8	Blodig reposition. Osteosyn- tes med metalltråd	8	—	31. 971. 1017. 1541. 1589. 1604. 1636. [1669.]
anticurur.	1	Reposition i narkos. Gips. . .	1	—	628.
tibiae.	3	Blodig reposition	3	—	413. 1657. 2340.
"	1	"	1	—	1541.
"	1	med metalltråd.	1	—	
"	1	Blodig reposition. Elfenbens- tapp	1	—	

*) Se not å sid. 53.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Fract. tibiae comminut.	1	Blodig reposition. Extraktion av lös benbit.	1	—	—	876.
” condyl. ext. tibiae	1	Blodig reposition. Fixation med spik	1	—	—	1410.
” tuberosit. tibiae	1	Blodig reposition. Fixation med dubbelhake. Förstärkning av lig. patellae genom fri transplantation af fascia lata	1	—	—	2068.
” calcanei	1	Blodig reposition. Osteosyntes med metalltråd	1	—	—	1983.
” complicat. et comminut. tibiae et tali	1	Extraktion av lös benbit	1	—	—	2459.
Luxatio claviculae sternal.	1	Blodig reposition. Osteosyntes med metalltråd	1	—	—	317.
” ” acromial.	1	D:o	1	—	—	1471.
” humeri	2	Reposition i narkos	2	—	—	81. 494.
” ” c. fract. tuberc. maj.	1	Blodig reposition. Fixation av tuberculum majus med spik	1	—	—	1984.

Luxatio humer. recidivans. . .	1	Arthrotomi. Veckning av kapseln.	1	912.
" femor.	3	Reposition i narkos	3	673. 877. 1745.
" gen. c. abris. ligament. medial.	1	Blodig reposition. Sutura av kapsel. Förstärkning genom fri transplantation av fascia lata	1	2200.
" complicat. articul. naviculo-cuneiformis.	1	Reposition. Sutura av kapsel och ligament.	1	1897.
" menisc. gen.	1	Arthrotomi. Exstirpation av del av menisk	1	2009.
Hämarthros. gen. traumatic.	2	Arthrotomi. Utspolning	2	2224. 2269.
Aneurysma permagn. traumatic. arter. tibial.	1	Aperiostal underbensamputation.	1	1110.
Haematoma traumatic.	2	Incision. Uttömning	2	1473. 1037.
Corp. alien. (revolverkula)	2	Extraktion	2	1042. 1791.
" " (spik) p. fract. operat.	1	Excision av sår. Tetanusantitoxintamp.	1	865.
Vuln. infect. ped. c. tetano	1		1	593. <i>Dödsfall 1.</i>
Tenochisis	7	Tenorafi	7	361. 639. 857. 1239. 1096. 1805. 2728.
Abrisio lig. patellae	1	" med silke och metalltråd	1	1924.
Sarcoma femoris.	1	Exartikulation i höftled	1	584.
" tibiae	1	Lårbensamputation enl. Gritti	1	191.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Sarcoma capsul. gen.	1	Exstirpation	1	—	—	2015.
Exostosis myxosarcomat. gen.	1	Bortmäjling	1	—	—	1401.
28. Småoperationer utan lokalintresse:						
Phlegmone, abscess., lymphadenit., lymphangit., panaritium, furunculus, carbunculus etc.	52	Incision. Tamponad (event.)	52	—	—	{ 75, 85, 99, 104, 112, 130, 242, 331, 403, 664, 685, 776, 795, 832, 902, 952, 983, 1035, 1084, 1160, 1240, 1264, 1273, 1323, 1332, 1339, 1389, 1485, 1552, 1668, 1660, 1677, 1697, 1843, 1698, 1692, 1689, 2117, 2210, 2245, 1912, 1922, 1989, 2376, 2476, 2483, 2556, 2570, 2374, 2376, 2476, 2483, 2516, 2527, 2604, 2653, 2677, 2681.
Abscess. et fistulae tbc.	4	Incision. Utskrapning. Jod-sprit. Suture	4	—	—	544, 645, 1468, 2208, 2452.
D:o	1	Incision. Dränage	1	—	—	118, 1355.
Kystoma dermoid.	2	Exstirpation	2	—	—	2115.
" infect.	1	Incision. Utskrapning	1	—	—	369, 1066, 1768, 2109, 2572.
Lipoma	5	Exstirpation	5	—	—	1087, 1277.
Angioma	2	D:o	2	—	—	2500, 2625.
Carcinoma cutis	2	D:o	2	—	—	

Dessutom sutur av sår vid traumer samt incisioner av mindre varbildningar o. d.

29. Övriga operationer,
som ej kunna hänföras
till ovanstående
grupper:

Anaemia perniciosa progres-
siva (Biermer) . . . . .

1 Splenektomi efter revbensre-
sektion . . . . .

1 817, Dödsfall 25.

Bilaga E.

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets kirurg. avdeln. för år 1914
 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
 å *polikliniskt* behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
II. Corp. alien. corneae	16	Exaeresis.	
V. Angina phlegmonosa	5	Incision	
Hypertrophia tonsill.	3	Tonsillektomi	
IX. Mastit. suppur.	10	Incision	
Fibroadenoma mammae	12	Exstirpation.	
X. Lues	1	Lumbalpunktion	I diagnostiskt syfte.
XVIII. Tumores hæmorrhoid.	2	Exstirpation	
Abscess. ad anum	2	Incision	

inskrivna patienter

XXIII.			
Phimosi	1	Dorsalsnitt	
Paraphimosi	1	D:o	
XXV.			
Cancer uteri et vaginae inoperab.	1	Utskrapning + Radiuminläggning	
XXVII.			
Digitus malleus	1	Amputation	
Tendovaginit. suppur.	22	Incision	
Panaritium	200	D:o	
Paronychium	33	Trepanatio, evulsio unguinis	
Unguis incarnatus	3	Radikaloperation enl. König	
Laceratio, vulnera contusa	60	Evulsio unguinis (+ sutur)	
Laceratio, amputatio traumat., etc.	83	Amputatio (exarticulatio) digitor.	
Luxatio mandibulae	3	Repositio (oblodig)	
" humeri subcoracoidea	44	D:o	
" infraglenoid.	2	D:o	
" cubiti posterior	11	D:o	
" pollicis	4	D:o	
" digitor. alior.	5	D:o	
Haemarthrosis gen.	1	Punktion (aspiration)	
Abscis. tendin. digitor.	33	Tenorafi	
XXVIII.			
Diverse mindre tumörer	92	Exstirpation	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar
Lindriga traumer	638	Sutur	D:o . . . . .
Furunklar, karbunklar, abscesser, lymphadeniter etc.	309	Incision	D:o . . . . .
Haematoma	8	D:o	D:o . . . . .
Bursit. suppur.	8	D:o	D:o . . . . .
Corpora aliena.	90	Extraktion	D:o . . . . .
Furunculosis	3	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	33	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	500	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	58	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	10	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	12	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .
Erysipel	1	Extraktion	D:o . . . . .

Under år 1914 hava å *intagna* patienter utförts 1.732 operationer; 1.623 patienter hava utskrivits friska eller förbättrade, 17 oförbättrade och 70 döda. Av dessa sistnämnda återfinnas 64, vilka dött under 1914, i redogörelsen över dödsorsakerna; 1 patient är upptagen såsom icke-inskriven och 5 patienter hava avlidit under år 1915.

Å *ej intagna* patienter hava utförts 1.704 registrerade ingrepp.

Till allmän narkos har vanligen använts eter (droppmetod, öppen mask). Blott i ett fåtal fall och då på särskilda indikationer har kloroform kommit till användning. Vid operationer å huvud har några gånger begagnats intratrakeal narkos med Kuhn's apparat och vid en del thoraxoperationer övertrycksnarkos med Tiegel's apparat. Ett stort antal operationer hava utförts under lokalanästesi med novokain-suprarenin (bråck, varicer etc.). Vid prostatektomier, benamputationer för gangræna senilis etc., har som regel använts lumbalanästesi med 6 cg. tropakokain, utan suprarenin. Före operationer i narkos, lokal- eller lumbalanästesi hava patienterna regelbundet erhållit morfin eller någon gång pantopon subkutant. För en del mindre polikliniska ingrepp har brometyl-rus givits. Frysning med klor-etyl-spray har i stor utsträckning använts vid incisioner för panaritier, karbunklar, etc.

Till huddesinfektion har i regel använts 5 % jodsprit.

Till intravenös infusionsvätska vid kollapstillstånd m. m. har under året använts en lösning av följande sammansättning: NaCl 9.0, KCl 0.2, CaCl₂ 0.2, Aq. dest. (nydestillerat) 1000.0. (*Rössle*).

Polikliniken har under året besökts av 23,646 personer. På icke poliklinisk tid hava inkommit och behandlats 1,677 personer.

Följande tabell visar antalet å kirurgiska avdelningen vårdade sjuke, döde, utförda operationer å intagna och icke-intagna patienter, samt polikliniska besök åren 1899—1914; samma uppgifter för tiden före 1899 återfinnas i årsberättelsen för år 1898:

År:	Vårdade sjuke:	Döde:	Utförda operationer:		Polikliniska besök:
			å intagna patienter:	å icke intagna patienter:	
1899	— 1,426	— 77	— 731	— 508	— 29,468
1900	— 1,453	— 51	— 732	— 339	— 25,466
1901	— 1,505	— 47	— 807	— 349	— 20,352
1902	— 1,535	— 68	— 808	— 284	— 20,259
1903	— 1,519	— 53	— 811	— 289	— 20,356
1904	— 1,707	— 86	— 849	— 309	— 23,233
1905	— 1,864	— 70	— 939	— 429	— 28,973
1906	— 2,001	— 113	— 958	— 577	— 25,010
1907	— 1,906	— 90	— 942	— 570	— 22,878
1908	— 1,846	— 83	— 909	— 625	— 22,492
1909	— 1,685	— 96	— 876	— 664	— 20,135
1910*)	— 1,769	— 92	— 815	— 571	— 16,182
1911	— 2,265	— 100	— 1,329	— 1,037	— 22,110
1912	— 2,663	— 86	— 1,494	— 1,257	— 23,725
1913	— 2,971	— 90	— 1,695	— 1,478	— 24,610
1914**)	— 2,934	— 86	— 1,732	— 1,704	— 25,323

*) År 1910 öppnades ögon-, öron-, näsa- och halsavdelningarna varför dessas patienter därefter ej längre uppföres å kirurgiska avdelningen.

***) År 1914 erhöi Röntgenavdelningen egna sängar å konvalescentavdelningen och uppföres dessa patienter därefter icke längre å kirurgiska avdelningen.

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Kirurg. afdeln. för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd			
	män	kvinnor	döden	avstående men	öfverlevande	
Sår utan komplikationer (vulnus)	47	10	—	—	57	
Varbildning i följd av inträngd kropp eller skada å huden eller subkut. bindväven (sepsis).	62	9	2	13	56	
Ledvrickning (distorsio, luxatio)	25	2	—	8	19	
Utgjutning i led, (synovitis traumat., haemarthrosis)	11	1	—	1	11	
Benbrott, enkelt (fractura simplex) ¹	153	49	—	40	162	
„ komplicerat (fractura complicata) ¹	20	2	1	15	6	
Avskärning af muskel, sena, nerv.	10	1	—	6	5	
Skada å större kärl	1	1	—	—	2	
Krossning, avhuggning, avslitning (amputatio traumatica, laceratio)	{ av 1—2 fingrar. . . . . { av 3—5 fingrar, hand { av arm . . . . . { av tår eller fot. . . . . { av ben	1	—	—	1	—
		1	—	—	1	—
		1	—	—	1	—
		3	—	—	3	—
		3	—	—	3	—
Förbränning, (combustio)	{ fingrar, hand. . . . . { ansikte . . . . . { andra kroppsdelar	4	—	—	1	3
		3	1	—	—	4
		7	3	—	4	6
Förfrysning, (congelatio)	{ tår, fot. . . . . { andra kroppsdelar	2	—	—	—	2
		1	—	1	—	—
Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptura)	2	—	—	1	1	
„ å lever, mjälte, njure, urinblåsa	7	—	2	—	5	
Skada å struphuvudet eller luftstrupen	1	—	—	1	—	
Hjärnskakning (commotio cerebri)	16	4	—	—	20	
Brott å hjärnskålens botten (fractura baseos cranii).	6	5	—	—	11	
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg.	10	—	4	1	5	
Slag å ögat (contusio oculi)	1	—	—	—	1	
Övriga skador, Contusio	48	4	—	1	51	
Haematom	9	1	—	—	10	
Skottsår med kvarsittande kula	2	—	—	—	2	
Neurosis traumatica	—	1	—	1	—	
Tetanus traumaticus	1	—	1	—	—	
Förgiftning med cerolut	1	1	—	1	1	
„ „ terpentin	1	—	—	—	1	
Summa	460	95	11	103	441	

Bilaga I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Kirurg. avdeln. för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	Kvinnor	döden	Kvarståendes men Över- levande	
A. Olycksfall i yrkesarbete.					
Vid hanterandet av yxa	6	—	—	1 5	
„ „ „ andra verktyg	4	—	—	2 2	
„ ångmaskiner	5	—	—	2 3	
„ transmissioner	2	—	—	1 1	
„ elektriska motorer och ledningar	4	—	—	1 3	
„ hissar och lyftkranar	1	—	—	1 1	
„ arbetsmaskiner inom stenindustrien	4	—	—	1 3	
„ „ „ metallindustrien	4	—	—	1 3	
„ „ „ varv och skeppsbyggeri	5	—	—	5	
„ „ „ träindustrien, andra maskiner	1	—	—	1 —	
„ „ „ textilindustrien	1	—	—	1 —	
„ „ „ närings- och nyttningsämnes- industrien	1	—	—	1 —	
„ „ „ kemisk-tekniska industrien	4	—	—	4	
„ „ „ andra industrier (tryckeri)	—	—	—	—	
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras	6	—	—	vid jordbruksarbete	1 5
				„ byggnadsarbete	34 1 4 29
				i gruvor	1 — — 1
				inom träindustrien	10 — — 1 9
„ andra industrier	37	—	2	4 31	
Genom inträngande föremål, såsom träflisor, spikar, glasskärvor	21	4	1	5 19	
Vid körning	12	—	—	3 9	
Genom slag, stöt eller bett av djur	11	1	—	5 7	
„ beröring med hett vatten, ånga	1	—	—	1 —	
„ „ „ smält eller het metall, glas m. m.	7	1	—	2 6	
„ förgiftning med cerolut	1	1	—	1 1	
„ „ „ terpentin	1	—	—	1 —	
Transport	184	7	4	38 149	

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	Kvarståendes men	(Verkstående)
Transport	184	7	4	38	149
Genom sprängskott	1	—	—	1	—
Vid hanterandet av dynamit el. andra explosiva ämnen	4	3	—	1	6
„ järnvägstrafiken	13	—	—	2	11
„ sjöfarten	75	—	—	15	60
„ militärtjänstgöring	8	—	—	2	6
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	8	41	2	12	35
Under resa: på järnväg	1	—	—	—	1
„ på fartyg	1	—	—	1	—
„ åkning	12	8	—	5	15
Vid sport och gymnastik: gymnastik	3	—	—	—	3
„ jakt, skottskada	4	—	—	2	2
„ fiske	3	—	—	1	2
„ velocipedåkning	4	1	—	—	5
„ fotboll	2	—	—	—	2
„ skridsko-, skidåkning o. d.	3	—	—	—	3
„ lek	15	2	1	1	15
„ badning	4	—	—	—	4
Vid slagsmål och överfall	10	—	—	2	8
Under rusets inflytande	41	1	2	5	35
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	3	1	—	1	3
„ „ „ skadliga födoämnen	1	—	—	—	1
Under gång fallit, halkat etc.	33	23	—	7	49
Överkörd av vagn, bil, spårvagn o. d.	20	8	—	5	23
Vid eldsvåda	1	—	1	—	—
<i>C. Självordsförsök.</i>					
Med skärande vapen	2	—	—	1	1
„ skjutvapen	4	—	1	1	2
Summa	160	95	11	103	441

Redogörelse för dödsorsakerna

hos

å kirurgiska afdelningen under 1914 vårdade
och döda patienter.

Af

LENNART NORRLIN.

1. 28-årig arbetare (593/14) hade trampat på en spik, som inträngt i ena fotsulan. Skötte själf såret. Börjande tetanussymptom på 7:de dygnet. Inkom 3 dygn senare. Excision af såret; tetanusantitoxin i stora doser intralumbalt, intramuskulärt samt $MgSO_4$ subkutant. Mors på 16:de dygnet efter skadan.

Sektion: Pneumonia acuta + oedema pulmon.

2. 66-årig kvinna (2265/14) inciderades $13/10$ för tendovaginit i ena långfingret och abscess i hålhanden. Revisioner de följande dagarna: genomskärning af volara ligamentet, incisioner å underarm. Temperatur hela tiden intill mors $17/10$ mellan 39 och 40.

Sektion: Sepsis.

3. 52-årig arbetare (2160/14), som en vecka före inkomsten fått ett kontusionssår å ena underbenet, var vid undersökning $26/9$ i kollapstillstånd, oredig och företedde en utbredd, bullös erysipelas å ena underbenet. Processen spred sig de följande dagarna upp till ljumsken. Vid incisioner å lår och underben uttrann stor mängd grumlig vätska. Mors $29/9$.

Sektion: Erysipelas + sepsis.

4. 58-årig arbetare (833/14), som sedan $10/4$ vårdats å afdelningen för komplicerade frakturer å båda underbenen, fick $14/10$ erysipelas faciei, åtföljd af sepsis, hvilken trots kollargolinjektioner, antistreptokokkserum, autovaccination ej stod att hejda. Mors $27/12$.

Sektion: Sepsis (endocarditis ulcerosa) + bronchopneumoniae.

5. 71-årig arbetare (2629/14), inkom $7/12$ med 3:dje gradens förbränning å vänster arm och thoraxhalfva. Senil marasm. Mors $8/12$.

Sektion: (utom brännskadorna) Aortitis luetica + aneurysma aortae.

6. 43-årig torpare (180/14), öfverkörd $20/1$ af järnvägståg, inkom omedelbart i höggradigt kollapstillstånd med stora kross-sår i hufvudet, multipla rebbensfrakturer, tecken på intraabdominell blödning samt blodig urin. Han hämtade sig aldrig. Operativt ingrepp ej möjligt. Mors $28/1$.

Sektion: Ruptura lienis et renis sin. et mesosigmoidei et omenti minoris + fractura costar. VIII, X, XI later. sin.

7. 49-årig byggnadsarbetare (2642/14), som fallit från 3 våningars höjd, inkom $10/12$ med utprägladt kollapstillstånd, tecken på intraabdominell blödning och njurruptur, fraktur af ena lårbenet. Blodiga uppkastningar efter några timmar. Mors inkomstdagen. Ingrepp ej möjligt.

Sektion: Fractura femoris et cubiti + dislaceratio mesenterii + ruptura hepatis et renis dextri.

8. 36-årig arbetare (1568/14) hade $11/7$ under brottning (och akut rus) ådragit sig en fraktur på bågen och högra sidopartiet af 4:de halskotan (Röntgen). Paraplegisk från nedre halssegmenten. Samma dag laminektomi under lokalanästesi på 3:die och 4:de cervikalkotorna. Mors följande dag efter temperaturstegring upp till $42,3$.

Sektion: Fractura vertebr. II—IV + dislaceratio medullae spinalis.

9. 21-årig arbetare (1436/14), som under brottning fallit på hufvudet $22/6$, inkom följande dag totalt paraplegisk från halsregionen räknadt. Röntgen: luxation af 4:de cervikalkotan framåt, möjligen fraktur af atlas. Under eternarkos omedelbart reposition. Nytt radiogram visade den luxerade kotan i rätt läge. Mors följande natt i respirationsförlamning efter temperaturstegring till $41,5$.

Sektion: Dislaceratio medullae spinalis.

10. 36-årig plåtslagare (1329/14), som under yrkesarbete ramlat 4 meter ned från en ställning, infördes omedelbart $11/6$ paretisk i armar och ben. R:foto: Vänstra delen af 6:te cer-

vikalkotan hoptryckt eller luxerad, så att vänstra delarna af 5:te och 7:de kotorna beröra hvarandra. $^{12}/_6$ under lokalanästesi laminektomi på 4:de—7:de cervikalkotorna. Tilltagande respirationsbesvär. Mors $^{13}/_6$ efter præmortal temperaturstegring till 40,6.

Sektion: Dislaceratio medullæ spinalis.

11. 65-årig affärsman (756/14), Conamen suicidii $^{21}/_3$. Ingångsöppning för revolverskott i höger tinning. Stark protrusion af höger öga; pares af höger facialis. Inga tecken på ökad hjärntryck. Pat. återkom aldrig till medvetande. Ej opererad.

Sektion: Vulnus sclopet. capitis cum perforatione lob. frontal. et cum haemorrhag. subdurale + arterio-cardioscleros. + nephritis chronica interstit. + bronchopneumoniae.

12. 26-årig hustru (2441/14) opererades $^{11}/_{11}$ under kortvarig eternarkos för graviditas tubaria rupta. Blodförlusten måttlig. Vid inkomsten spår alb. De följande dagarna symptom af haemorrhagisk nephrit. Mors i uraemi $^{17}/_{11}$.

Sektion: Nephritis chronica parenchymatosa gravis.

13. 37-årig hustru (356/14), förlöst $^{2}/_2$, inkom 9 dygn senare med långt avancerad puerperal sepsis. En afkapslad varansamling i högra fossa iliaca tömdes under lokalanästesi $^{12}/_2$. Intill mors $^{14}/_2$ temperatur omkring 40, puls 148—168.

Sektion: Sepsis puerperalis.

14. 53-årig arbetare (1304/14), som sedan ett par år haft ett mindre sår å præputium, inkom $^{8}/_6$ med infektionssymptom från penis sedan några dagar, ej fullt redig, cyanotisk, albumin i urinen. Wassermann neg. Förefintlig paraphimosis klöfs med Paquelin, incisioner gjordes i den delvis brandiga penis. Efter några dagars förbättring ånyo temperaturstegring. Mors i sepsis $^{14}/_6$.

Sektion: Sepsis.

15. 64-årig fru (1395/14) inremitterades $^{17}/_6$ från epidemisjukhuset, där hon vårdats 3 dagar för misstänkt svalgdifteri, under diagnos: abscessus pharyngis. Erysipelas visade sig

föreligga. Den spred sig sedermera öfver större delen af kroppen, och pat. afled $\frac{4}{7}$ af hjärtpares.

Sektionen avslöjade intet af vikt.

16. 74-årig arbetare (299/14), som förut under året kliniskt och polikliniskt behandlats för ej specifika bensår, intogs åter $\frac{19}{9}$. $\frac{19}{11}$ erysipelas. Mors $\frac{4}{12}$ i sepsis- och cystopyelit-symptom.

Sektion: Sepsis + cystopyelit.

17. 21-årig arbetare (2193/14), med c:a 14 dagar gammal typhus abdominalis fick $\frac{2}{10}$ symptom af perforationsperitonit, undergick $\frac{8}{10}$ laparotomi, hvarvid $\frac{1}{2}$ meter ofvan valv. Bauh. ärtstor perforationsöppning i ileum påträffades. Då suturering på grund af tarmens beskaffenhet ej var möjlig, anlades fistel genom perforationshållet. Mors samma dag på e. m.

Sektion: Typhus abdominalis + peritonit. perforat. total.

18. 19-årig arbetare (1792/13) intogs $\frac{20}{8}$ 1913 för stor, tuberkulös abscess i höger axill. $\frac{22}{10}$ högersidig pleurit. $\frac{24}{10}$ thoracocentes, hvarvid 1800 cm.³ klart exsudat uttappades. $\frac{28}{10}$ reibensresektion + thoracotomi. Tilltagande marasm. Tuberkulinbehandling syntes försämra tillståndet. Mors $\frac{25}{4}$ 1914.

Sektion: Tuberculosis lymphogland. et pleurae et pulmonum et pericardii et peritonei.

19. 19-årig skolyngling (2745/13) inkom $\frac{20}{12}$ för knä- och handledstuberkulos. Febris continua (öfver 39) de närmaste dagarna. $\frac{24}{12}$ jodoformglycerinbehandling af de nämnda sjuka partierna. Pat. var redan vid inkomsten något slö; $\frac{30}{12}$ meningitsymptom. Mors $\frac{8}{1}$.

Sektion: Tuberculosis miliaris universalis.

20. 51-årig jungfru (1023/14) med flerårig fotledstuberkulos inkom $\frac{1}{5}$. Trots hygienisk-dietetisk och solbehandling (lokal- och universell) progredierade tuberkulosen. Mors $\frac{12}{12}$.

Sektion: Ben-, led- urogenital-tuberkulos.

21. 27-årig hustru (73/14), vårdad här 1912 för spondylitis tuberculosa, intogs åter $\frac{9}{1}$ för fotledstuberkulos. $\frac{17}{1}$

jodoformglycerinbehandling; $1\frac{3}{2}$ resectio tali + arthrectomia. Tilltagande försämring under bilden af miliartuberkulos. Mors $\frac{6}{4}$.

Sektion: Meningitis tuberculosa + tuberculosis miliaris pulmonum + tuberculosis renis.

22. 20-årig arbeterska (301/14), som Nov.—Dec. 1913 vårdats å med. afdeln. för tuberculosis pulm. + spondylitis tuberculosa, öfverfördes $\frac{5}{2}$ till kir. afdeln. på grund af försämring med feber och bensmärter. Gipsbädd. Meningitsymptom tillstötte. Mors $\frac{5}{3}$.

Sektion: Spondylitis tuberculosa + tuberculosis pulmonum miliaris + meningitis tuberculosa.

23. 26-årig handlande (1699/14), som 1912—13 2 gånger vårdats här för tuberkulös spondylit, intogs åter $\frac{28}{7}$. Uselt allmäntillstånd: temperatur 40, puls 120, albuminuri. Fluktuation öfver gibbus i nedre dorsalregionen. $\frac{28}{7}$ vidgning af fistelmykning öfver puckeln, utskrapning af ostiga, fibrinösa massor. Mors $\frac{2}{8}$.

Sektion: Spondylitis et myelitis tuberculosa cum abscessu congest. + tuberculosis pulmonum.

24. 21-årig handelsbiträde (2794/13), sjuk i hemmet c:a 3 månader, sista 2 veckorna med buksymptom, inkom $\frac{27}{12}$ 1913 med dåligt allmäntillstånd (temp. 39,8, puls 120) stark spänning och ömhet i cæcalregionen. Under lokalanæstesi omedelbart proflaparotomi, hvarvid den förut satta diagnosen cæcal- och peritoneal-tuberkulos bekräftades. Jodoformglycerin i peritonealkaviteten. Tilltagande marasm. Mors $\frac{16}{1}$.

Sektion: Tuberculosis cæci et peritonei et pulm. miliaris + ulcus duodeni perforans (genom smälta lymfkörtlar, som perforerat tarmen från serosan).

25. 45-årig redaktör (817/14). Klinisk diagnos: Anæmia perniciosa progressiva. Mjältexstirpation under lokalanæstesi.

Sektionen bekräftade den kliniska diagnosen. Operationsfältet utan anmärkning.

[Se S. von Stapelmohr: Nyare åsikter om blodsjukdomarna och deras kirurg. behandling. Hygiea 1914, sid. 861].

26. 70-årig disponent (1826/14) med mångårig diabetes mellitus och prostatism intogs $\frac{14}{8}$ för gangraen i ena foten. Branden fortskred. $\frac{15}{9}$ under lumbalanästesi låg uderbensamputation. Tilltagande pyelo-cystitsymptom. Mors. $\frac{26}{9}$.

Sektion: Cardio-arterioscleros. + Hypertrophia prostaticae + abscessus prostaticae + cysto-pyelo-nephrit. apostematosa + gangraena diabetic.

27. 65-årig fru (2019/14) intogs $\frac{8}{9}$ för ulcus anticrur. + diabetes. Stark acidosis; 3% socker. Hastigt inträdande coma, som trots bicarbonatbehandling ej försvann. Mors $\frac{10}{9}$.

Sektion: Sclerosis art. et ven. pancreat. + tuberculosis obsolete. pulm. + nephrit. chronica interstit.

28. 47-årig fru (1931/14) intogs $\frac{28}{8}$ för gangraena diabeticum pedis dextri. $\frac{29}{8}$ och $\frac{1}{9}$ incisioner af abscesser å rygg- och plantarsidan af foten + extraktion af sekvestrerade benbitar (utan narkos). Pat. hade en lätt ikterisk färg, hvarför diagnosen sattes på "symptomatisk" diabetes, orsakad af pancreaslidande. Gerhard svagt posit. $\frac{3}{9}$ 15 gm bicarbonat. $\frac{4}{9}$ 30 gm. $\frac{4}{9}$ plötsligt coma-anfall och mors inom få timmar.

Sektion: Lithiasis ductus pancreatis.

29. 67-årig smed (1885/13), som under 1912 varit här intagen och undergått lårbensamputation för gangraena diabeticum, intogs $\frac{2}{9}$ 1913 för cystit, Diabetes och cystitsymptomen förbättrades under dietetisk-medikamentös behandling. Däremot progredierade en nefrit, hvaraf pat. tidigare äfven lidit. Mors $\frac{30}{10}$ 1914.

Sektion: Nephritis chronica et acuta parenchymatosa + nephritis interstitial. secundaria.

30. 73-årig arbetare (2288/14), med trigeminus-neuralgi sedan 7 år tillbaka, hvarför han upprepade gånger behandlats (ej operativt) å olika lasarett, intogs $\frac{18}{10}$. $\frac{20}{10}$ injektion i foramen ovale af 1 $\frac{1}{2}$ cm³. absolut alkohol enligt Hærtel. Injektionen utfördes under lokalanästesi 12,15 e. m. Efter densamma var pat. afsvimmad ett par min. 2,30 e. m. var han rätt kry, klagade öfver svaghet i vänster arm. 6 e. m. tycktes svagheten ha ökats något. Han föreföll f. ö. ej sjuk, deltog i måltiderna o. s. v. 7,30 e. m. apoplektiskt anfall. Medvetslöshet till mors 8,50 e. m.

Sektion: Hæmorrhagia cerebri, crur. ad pōntem, et pontis + sclerosis duræ et subduræ region. foram. ovali dextri.
— Injektionsstället och dess närmaste omgifning utan anmärkning.

31. 89-årig änka (518/14) med utpräglad dementia senilis infördes $\frac{3}{8}$ under uppgift, att hon fallit i en trappa. Företedde en del sårnader i ansiktet, hvilka hopsyddes och sedan syntes läkas normalt. $\frac{7}{8}$ pneumonia acuta. Mors s. d.

Sektion: Pneumonia acuta + sepsis.

32. 84-årig änka (1957/14) med subkronisk enterocolit intogs $\frac{31}{8}$ för svullnad af ena parotisregionen. $\frac{3}{9}$ incision af djupt liggande parotisabscess; $\frac{10}{10}$ af abscess i ena submaxilläriskörteln. $\frac{17}{10}$ plötsligt hæmoptyis af ljus, skummigt blod. Mors inom ett par minuter,

Sektion: Enterocolit. ac. + parotitis et sialoadenit. suppurativa + embolia art. pulm.

33. 22-årigt kvinnligt affärsbiträde (774/14), som en månad vårdats å med. afdeln. för tuberculosis pulmon., öfverfördes $\frac{2}{4}$ till kir. afdeln. för empyema pleuræ. S. d. thorakotomi + dränage. Följande dag erysipelas. Låg sedan med febris continua till mors $\frac{23}{4}$.

Sektion: Tuberculosis pulmon. et pleuræ et intestini + empyema pleuræ + cystopyelonephrit. subacuta.

34. 42-årig snickare (2461/14), som sedan $\frac{23}{7}$ vårdats å med. afdeln. för upprepade anfall af ikterus, öfverfördes $\frac{16}{11}$ till kirurg. afdeln. och undergick där $\frac{17}{11}$ cholecystektomi för cholelithiasis. $\frac{20}{11}$ pneumonia acuta. Mors $\frac{22}{11}$.

Sektion: Pneumonia acuta dextra + empyema pleuræ dextræ + nephritis acuta. — Empyemet tydligt af äldre datum och förbisedt.

35. 65-årig kvinna (178/14) insändes $\frac{19}{1}$ under diagnos: appendicit? Hon hade sjuknat 2 dagar tidigare med smärtor i höger sida af buken samt kräkningar. Vid inkomsten temperatur $38,5$ på e. m.; puls 120. Stark ömhet och défense i höger bukhalfva mest markeradt öfver Mc. Burney's punkt.

Ej ikterisk. Omedelbart laparotomi i högra fossa iliaca. Appendix oskyldig; gallfärgad, grumlig, fri vätska i buken. Snedsnitt under högra thoraxranden + cholecystektomi. En sten i blåsan. Pat. anat. undersökning af den senare visade ödem och stark varinfiltration. Temperaturen steg de följande dagarna upp till 39,7. Hjärtsvaghet, som trots kraftig stimulering tilltog. Mors $2\frac{1}{1}$.

Sektion: Enterit. acuta gravis (typhus incipiens?)
— Peritonealkaviteten och gallgångar utan anm.

36. 48-årig sömmerska (540/14) insänd $\frac{5}{3}$ under diagnos: cholelithiasis, företedde vid undersökning ett dåligt allmäntillstånd — kollapspulsh och — temperatur, diffus peritonit. Omedelbart laparotomi, cholecystektomi, dränage. Ett flertal stenar i blåsan, varig cholecystit, diffus streptokokk-peritonit. Ingen mikroskopisk perforation af blåsan. Mors $\frac{6}{3}$.

Sektion: (utom nämnda förändringar) sepsis.

37. 49-årig hemmansägare (295/14), vårdad här april 1913 under diagnos: ulcus duodeni, återkom $\frac{5}{2}$ 1914 och undergick följande dag operation: gastro-enterostomia retrocol. post. utan slynga + seclusio pylori medelst fasciestrimma. $\frac{7}{2}$ pneumonia acuta. Mors $\frac{10}{2}$.

Sektion: Ulcus duodeni + pneumonia acuta + nephritis chronica interstit.

38. 29-årig arbetare (1245/14), som december 1913—januari 1914 vårdats å med. afdeln. under diagnos: ulcus duodeni (?), intogs $\frac{30}{5}$ å kir. afdeln. efter att ett par dagar ha haft oafbrutna kräkningar, hvilka äfven efter inkomsten fortforo. $\frac{1}{6}$ gastro-enterostomia retrocol. post. utan slynga + seclusio pylori (Girard). Typisk, lätt operation. Sår å framsidan af duodenumens första del med diffus ödematös infiltration i omgifningen. Efter operationen fortforo kräkningarna, trots magskjöljningar. $\frac{4}{6}$ relaparotomi. Afförande slyngan hopfallen, lätt adhaerent till g.-e.-stomi-stället. Tunntarmen föreföll i någon mån vriden, så att passagen till afförande slyngan försvårats. Entero-anastomos mellan jejunum ofvan och nedom g.-e.-stomistället (sutura). Äfven efter relaparot. fortforo kräkningarna. Mors $\frac{10}{6}$.

Sektion: Ulcus duodeni + ventrikelileus post. g.-e.-stom.

+ *bronchopneum.* + *degenerat. renum.* Ur *Sektionsprotokollet*: Vätska i ventrikeln afrinner mycket långsamt ned i afförande slyngan. Första jejunumslyngan är bakom colon insydd i en anastomos, hvarifrån jejunum går nedåt höger bakom den tillförande slyngan, beskrifvande således en liten ögla; vid korsningen äro tarmarna förenade genom en anastomos.

39. 18-årig man (1889/14), som i barnåren haft coxitis, intogs $\frac{5}{8}$ å med. afdeln. för sedan 3 månader förefintlig "mjältförstoring". Akut insjuknande ej omnämndt, ej heller tidigare ventrikelbesvär. Överfördes $\frac{22}{8}$ till kir. afdeln., där samma dag en 2—3 liter stor abscess med stinkande var i vänstra hypokondriet tömdes. $\frac{2}{10}$ tömning och dränage af lefverabscess genom incision i mellersta axillarlinien nedom högra bröstkorgranden, samt tömning af vänstersidigt pleuraempyem genom thorakotomi efter reibensresektion. Mors $\frac{14}{10}$.

Sektion: En del mindre, ej öppnade *lefverabscesser.*
— Som möjlig utgångspunkt för den variga processen antogs ett *ulcus ventriculi i lilla curvatureen.*

40. 27-årig hustru (1068/14). Klinisk diagnos: *ulcus ventriculi perforans cum peritonit. diffusa.*

[Se *L. Norrlin.* Bidrag till kännedomen om perforerande ventrikel- och duodenalsår. Fall 93, sid. 266. Akadem. afhandl. Uppsala 1914.]

41. 44-årig arbetare (2231/14) intogs $\frac{8}{10}$ för bukbesvär, som börjat rätt akut för 14 dagar sedan. Kunde delvis arbeta första veckan. Inremitterad till annat sjukhus i staden för 14 dagar sedan, hvarifrån han inkom under diagnos: ileus. Allmäntillståndet nedsatt; temp. 38,0; puls 84. Buk meteoristisk spänd nedom nafveln. Operationsdiagnos: subkronisk ileus. Vid den omedelbart företagna laparotomien visade sig ett perforerande *ulcus ventriculi* nära pylorus föreligga. Perforationsöppningen knappnålshufvudstor; ventrikelväggen i omgifningen mycket tunn. Partiet med adhaerent oment, som med all sannolikhet vid insjuknandet 14 dagar tidigare täppt till en då inträdd perforation. Förnyade genombrott torde ha ägt rum. 4, resp. 1 dygn före operationen. — Gastrorafi. Bakre gastro-enterostomi, då för stark stenosering efter suturering af såret förelåg. Tillståndet de närmast följande dagarna godt. Mors $\frac{12}{10}$ utan kliniskt påvisbara komplikationer.

Sektion: *Ulcus ventriculi perforans operat.* + *bronchopneumoniae.*

42. 69-årig arbetare (213/14), inkom $^{25}/_1$ med remissdiagnos: hernia incarcerata i synnerligen medtaget tillstånd. Liten, knappt räknelig puls; uppdrifven, tympanitisk buk. Tecken på mekanisk ileus sedan 2 dygn. Buk mjuk. Intet tecken på bräckinkarceration. Ordinerad tarmsköljningar, oljelavemang, stimulantia. $^{26}/_1$ under lokalanästesi växelsnitt i högra fossa iliaca. Adhaesiv, fibrös peritonit intrasserade ett parti midt på tunntarmen, som genom en serie af sammanväxningar var starkt knickad. Tarmen ofvan hindret perforationsfärdig. Entero-anastomos + enterostomi. Mors efter 8 timmar.

Sektion: Peritonit. chronica adhæsiva + ileus + tuberculosis pulm. + synechia pericardii.

43. 77-årig änka (724/14), inkom under remissdiagnos: ileus $^{26}/_3$. Ingen afföring sedan 14 dagar, kräkningar sedan minst 8. Sedan tarmsköljningar gifvit obetydligt utbyte, ventrikeln tömtes på stora mängder innehåll, inkomstdagen under lokalanästesi laparotomi, lösning af i lilla bäckenet adhaerent ileumslynga, aseptisk punktion och tömning af tunntarmar, witzelfistel å ileum. Någon särskild orsak till hindret — brid, strangulation e. d. — kunde ej påvisas. Peritonitiska beläggningar å de cyanotiska, torra, utspända tarmarna. Mors $^{28}/_3$.

Sektion: Peritonitis diffusa levis + bronchopneumoniæ + nephritis chronica interstitialis cum exacerbatione acuta + mvodegeneratio cordis.

44. 42-årig hustru (1279/14) insändes $^3/_6$ under diagnos: lymphomata suppurativa inguinis. Partus arte praematurus (på grund af nedsatt allmäntillstånd) $^1/_5$. Därefter symptom från buken: tilltagande plågor nedåt höger och intensiv värk i höger ben. Vid inkomsten uselt allmäntillstånd; cyanotisk; puls 120. Omedelbart laparotomi, hvarvid tunntarmsadhærens mot en abscess i högra lumbalregionen löstes; tarmarna punkterades och tömdes. Primärsutur. Därefter tömdes en stor coli-abscess genom incision nedom lig. Poup. ($^3/_4$ liter). Abscessen låg fullständigt retroperitonealt; hade tydligen utgått från en gangraenös appendix. Laparotomi-snittet läktes. I högra fossa iliaca kvarstod secernerande fistel trots kontrainsisioner, revideringar. Pat:s allmäntillstånd blef aldrig nämnvärdt höjdt. Mors $^{28}/_{10}$.

Sektion: Tuberculosis pulmonum (cavernæ) et intestini et tubæ dextræ et ovarii dextri + peritonitis fibrosa + abscessus retroperiton.

45. 36-årig arbetare (2574/14), sjuk i ileussympptom sedan 1 dygn, undergick inkomstdagen $^{30}/_{11}$ laparotomi, hvarvid man fann en stor tarmknut, bestående af å ena sidan en lång tunntarms-slynga, å andra sidan af flexura sigmoidea. Efter punktion af tunntarm resektion af c:a 190 cm. brandig ileum (side-to-side-anastomos) + resektion af hela den gangränösa flexura sigmoidea (side-to-side-anastomos mellan colon descendens och colon pelvium — 40 cm.). Primärsutur af bukväggen. De följande dagarna tilltagande ileus-symptom. $^{4}/_{12}$ relaparotomi, hvarvid man fann, att peritonealsuturen gått upp och tunntarm låg adhærent till buk-såret. Ny brand i ileum vid resektionsstället. Förnyad resektion af detta och ileo-transversostomi. Efter några dagar ånyo ileus. $^{10}/_{12}$ witzelfistel å tunntarm. Mors samma dag.

Sektion: Gangræna coli descend. cum perforatione (suturinsufficiens) et cum peritonitide fæculenta.

46. 67-årig disponent (142/14), sjuk i appendicit-symptom sedan ett dygn, inkom $^{16}/_{1}$ med svåra bukplågor, temperatur 39. Omedelbart laparotomi, som var mycket besvärlig på grund af patientens korpulens. Stinkande abscess kring den perforerade, djupt och medialt belägna, gangrænösa processus vermiformis. Typisk appendectomi, uttorkning, dränage. Tillståndet de närmaste dagarna godt med temperatur omkring 38. Mors $^{22}/_{1}$.

Sektion: Peritonitis acuta post appendicitid. + pneumonia acuta + nephritis acuta.

47. 23-årig jungfru (189/14) inkom $^{20}/_{1}$ med en 10 dagar gammal, stor, gashaltig appendicit-abscess i högra nedre buk-kvadranten. Temperatur 40,1; puls 138. Omedelbart incision, dränage. Radikaloperation eftersträfvades ej. Patientens tillstånd förbättrades de närmaste dygnen i alla afseenden. $^{24}/_{1}$ ileussymptom. Samtidigt fækalt innehåll genom laparotomisnittet, genom hvilket lavemangvatten utkom. $^{25}/_{1}$ ytterligare försämring och symptom af diffus peritonit, hvarför relaparotomi genom medelliniesnitt hvarvid man fann total, delvis fækulent peritonit. Aseptisk punktion och tömning af tarmarna. spolning af bukhålan, kapning af ileum strax ofvan cæcum, utledande af stumparna genom nedre delen af laparotomisnittet. Dränage af bukhålan genom mindre snitt under vänstra bröst-korgshalfvan och i vänstra fossa iliaca. Mors $^{26}/_{1}$.

Sektion: Appendicitis gangrænosa perforans cum abscessu et cum peritonitide diffusa + thrombophlebitis suppurativa hepatis.

48. 46-årig hustru (476/14) med buksymptom sedan 14 dagar — dagligen kräkningar, smärtor först i epigastrium, sedan i nedre delarna af buken, förstoppning — insändes $^{25}/_2$ under diagnos: appendicit?. Temperatur $38,5$, puls 108. Allmäntillstånd dåligt, måttlig ikterus. Buken nedom naveln stor, men rätt oöm och utan défense vid palpation. Under symptomatisk behandling ett par dagar försämring, hvarför laparotomi $^{28}/_2$. Man fann gangrænös, perforerad appendix, omgifven af coli-abscess; dessutom fibrinös peritonit. Appendektomi; dränage; witzelfistel på cæcum. $^{20}/_3$ incision och dränage från vagina af stor bäckenabscess. $^{4}/_4$ snitt under högra thoraxranden, dränage af subfrenisk abscess. $^{20}/_5$ incision och dränage af abscess upptill i vänstra fossa iliaca. Mors $^{24}/_5$.

Sektion: Peritonitis chronica fibrosa post appendicit. gangraenos. (operat.) + abscessus nonnulli intraperiton. + abscessus hepatis.

49. 19-årig arbetare (560/14) Insjuknade $^{6}/_3$ med appendicitsymptom. Diarréer följande 2 dagar. Vid inkomsten $^{8}/_3$ temperatur $40,9$, puls 100, albuminuri. Ömhet öfver MacBurney's punkt. Omedelbart under lokalanästesi appendektomi, dränage. Rundt den perforerade, gangrænösa processus vermiformis stinkande var. Inga tunntarmar synliga under operationen. Temperaturen sjönk och var sedan aldrig öfver $38,1$. Paralytisk ileus, hvarför $^{12}/_3$ witzelfistel å tunntarm. Svullna, missfärgade tarmar. Stora lymfkörtelansvällningar. Då tillståndet ej förbättrades, gjordes senare på dagen eventration af tarmarna, aseptisk punktion, spolning af bukhålan. Mors efter 3 timmar.

Sektion: Enteritis diphtheritica + peritonitis serofibrosa post appendicit. gangraenos. (operat.) + nephritis acuta.

50. 23-årig bokhållare (1698/14), som för 2 år sedan vårdats å lungstossanatorium och som enligt inremitterande läkarens utsago fortfarande hade spetsförändringar, insjuknade $^{26}/_7$ med frossbrytning, bukplågor, lokaliserade nedåt höger, kräkningar och diarré. Vid inkomsten $^{28}/_7$ cyanotisk. Temperatur $39,2$; puls 116. Omedelbart under lokalanästesi, appendektomi, dränage. Appendix gangrænös. Fritt i nedre delen af buken ej afgränsadt, stinkande var. Allmäntillståndet försämrades. Symptom af paralytisk ileus. $^{29}/_7$ under novokanästesi witzelfistel å caecum. Mors $^{1}/_8$.

Sektion: Enteritis acuta ulcerosa + peritonitis acuta post appendicit. gangræn. (operat.) + tuberculosis pulmonum (cavernæ).

51. 35-årig arbetare (2707/14) hade $^{19}/_{12}$ insjuknat med bukplågor, kräkningar, frysningar. Vid inkomsten följande dag påverkad allmäntillstånd, cyanotisk; brädhård buk. Omedelbart appendektomi, dränage. Stor, perforation af den brandiga processus vermiformis. Fritt i buken stinkande var. Paralytisk ileus, hvarför $^{29}/_{12}$ witzelfistel å tunntarm. Mors $^{30}/_{12}$.

Sektion: Enterit. acuta (dysenteri-liknande) + peritonitis saccata purulenta post appendicit. gangræn. (operat.) + pericarditis acuta + nephritis acuta.

52. 38-årig hustru (1973/14) inkom $^{2}/_{9}$. Hade 2 dagar tidigare insjuknat med värk i maggropen. Kände sig $^{1}/_{9}$ bättre och var uppe; värken tilltog mot kvällen, kränkningar tillstötte. Frysning före inkomsten. Reglering å normal tid sedan 2 dagar. Vid status upptagande temperatur $38,8$; puls 110. Allmäntillstånd någorlunda; föreföll ej septisk. Värken något minskad. Ömmade och spände i båda nedre bukkvadranterna, mindre i båda öfre. Största ömheten i medellinien ofvan symfyssen. Stark ömhet vid lägeförändring af uterus. Ingen tydlig resistens. Diagnos: salpingitis(?). Expektativ behandling. Temperaturen höll sig de närmaste dagarna mellan $38,1$ och $39,3$. Puls 104—120. $^{7}/_{9}$ kännes i bakre fornix en fastare resistens, som väntas bli åtkomlig från vagina. $^{8}/_{9}$ strax innan på morgonen beslutad operation kom till uiförande, inträdde plötsligt på förmiddagen en häftig både lokal och allmän försämring, frysning med temperaturstegring till $40,9$. Stark ömhet och spänning äfven i öfre bukkvadranterna. Då en utbredd peritonit tydligen tillstött, gjordes laparotomi under allmän narkos. Öfverallt i bukhålan fri, starkt grumlig, nära luktlös vätska. I lilla bäckenet stor, stinkande abscess, hvars utgångspunkt ej kunde erueras. Spolning af bukhålan. Temperaturen höll sig de följande dagarna mellan $39,8$ och $40,7$. Mors $^{10}/_{9}$.

Sektion: Appendicit. gangrænosa perforans cum abscessu et cum peritonitide purulenta diffusa + bronchopneumoniæ + nephritis acuta.

53. 62-årig sjökaptan (1903/14), som sedan 12—15 år haft diabetes — sista tiden $1\frac{1}{2}$ % socker — insändes under diagnos: tumor malignus cæci. Han hade själf sedan 14 dagar känt en tumor ned till höger i buken. Afföringen, förut

normal, mycket trög sista 2 månaderna, f. ö. utan anm. Intet akut insjuknande, inga plågor. Inga kräkningar. Ingen feber. Ej tympanism. Vid undersökning $^{25/8}$ — $^{28/8}$ temperatur 37,1—37,8; puls 76—94; spår alb.; Almén posit.; Gerhard neg.; sklerotiska kärl; blodtryck 165 mm. Dubbelsidig bronchit. Buk mjuk, ej tympanitisk. Applestor, till bakre väggen i högra fossa iliaca fixerad, oöm tumör. Såväl positiva som negativa symptom talade för diagnosen: malign tumor. $^{29/8}$ ileo-transverso-stomi. Då operationen på grund af nyssnämnda allvarliga komplikationer måste göras under lokalanästesi och patienten destutom var betydligt korpulent, kunde tumörens närmare förhållande ej bestämmas, dock föreföll den liggande på colons baksida och starkt fixerad. Efter operationen fungerade tarmen tillfredsställande. Temperaturen steg först till 39, höll sig därefter omkring 38 en vecka, steg sedan åter till 39. En förklaring härtill fann man i den diffusa bronchiten. Efter tilltagande slöhet plötsligt mors $^{11/9}$.

Sektion: Abscessus retrocæcalis ex appendicitide + atrophia et lipomatosis pancreatis + nephritis chron. interstit. secundaria + embolia arter. pulmon. + bronchitis et bronchopneumoniæ + myocarditis chron. fibrosa (cicatrix permagn. post infarctus myocardii).

54. 30-årig bokhållare (2040/14) hade 3 gånger under de sista 2 åren haft "dålig mage" samt häftiga smärtanfall i epigastrium under 4—5 timmar. Nytt anfall natten mellan 3—4 september. Ikterus $^{6/9}$. $^{4/9}$ och $^{5/9}$ häftiga kräkningar. Intogs $^{7/9}$ å med. afdeln. Uttalad ikterus. Puls 60. Temperatur afebril. Buk ej uppdrifven, ingen défense, 0 alb. Någon ömhet i epigastrium och öfver gallblåsan. $^{7/9}$ — $^{11/9}$ dagligen frysningar med temperaturstegring till öfver 40. $^{10/9}$ tillrättades operation, pat. gaf ej sitt medgifvande därtill förrän $^{11/9}$, då han öfverfördes till kirurg. afdeln.. Allmäntillståndet nu starkt medtaget. Buk diffust spänd utan lokaliserad ömhet. Diagnosen ställdes på cholangit, och drainage af gallvägarne beslöts. $^{12/9}$ snedsnitt öfver gallblåsetrakten. Lefvern blårod, svullen med aftrubbade ränder och förtjockad serosa. Fasta adhærensor mellan gallblåsan och duodenum. For. Winsl. ej öppet. Cholecystostomi. Gallblåsan utan konkrement med koncentrerad galla. Choledochus fri. Intet tecken på leverabscess. Diagnos: hepatitis acuta diffusa. De följande mätningarna febris continua — upptill 41,6. Mors $^{13/9}$.

Sektion: Appendicit. gangrænosa cum abscessu + hepatitis et cholangitis acuta. — Appendix nedom och bakom cæcum. En matsked var i abscessen. Peritonealhålan f. ö. utan anm.

55. 39-årig målare (1681/13) intogs $\frac{8}{8}$ 1913 och undergick samma dag operation för gangrænös appendicit. Appendix låg bakom cæcum. Radikaloperation svår. Cigarettdränage. $\frac{19}{9}$ incision och dränage af högersidig subfrenisk abscess. Snart därefter symptom af multipel tuberkulos med amyloiddegeneration af njurar och tarm.

Sektion: Appendicit. gangrænosa perforans cum abscessu (operat.) + abscessus subhepat. et pararenal. dexter tubercul. + epididymit. tubercul. bilat. + degeneratio amyloid. renum et intestin. + tuberculosis prostatæ et vesicæ urin.

56. 74-årig segelsömmare (132/14) inkom $\frac{15}{1}$ med högersidigt, sedan 1 dygn inkarcererad tarmbräck. Hemiplegi sedan 3 år efter hjärnblödning. Omedelbart under lokalanästesi herniotomi, invikning av snörfåra å ruggig, inklämnd tarmslynga, som reponerades. Radikaloperation af bräcket. Buk därefter mjuk. $\frac{19}{1}$ temperaturstegring till 39,8, puls liten, 136. Blodiga sputa. Febern fortfor de närmaste dagarna. Upprepade diarréer. Mors $\frac{24}{1}$.

Sektion: Pneumonia tuberculosa permagna + tuberculosis pulmonum. — Buk utan anm.

57. 56-årig hustru (294/14) med barnhufvudstort, sedan 2 dygn inkarcererad nafvelbräck inkom $\frac{4}{2}$. Allmäntillståndet mycket dåligt; betydlig adipositas; Hellers och Alméns prof starkt posit.; talrika hyalina och korniga cylindrar. Omedelbart herniotomi, lösning af inkarceration, resektion af 140 cm. dels gangrænös, dels hæmorrhagiskt infarcerad tunntarm (jejunum; side-to-side anastomos). Operation under nästan utslutande lokalanästesi — endast då pat. vid mesenteriets underbindning klagade öfver svåra smärtor, gafs eter, hvarvid hon kom i snarkande sömn. Huden syddes primärt utan radikaloperation af bräcket. Tillståndet tillfredsställande tills natten till $\frac{7}{2}$, då ånyo ileussympom, hvarför witzel-fistel å cæcum. Mors $\frac{10}{2}$.

Sektion: Hernia umbilicalis + obesitas + myocardit. chronica + nephritis chronica + peritonitis purulenta. — "Tarmsuturerna sluta väl, men platsen för anastomoserna omges af rikligt med var, och tarmen närmast ofvan den är missfärgad och något skör".

58. 72-årig hustru (661/14) inkom $19/3$ med sedan 6 dagar inklämdt kruralbräck; kräkningar de sista 6 dygnen, ingen afföring sedan 8 dygn. Omedelbart under lokalanästesi incisio af stor, ömmande resistens i höger ljumske under feta, ödematösa betäckningar. Bortklippning af delar af den gangrænösa bräcksäcken och gangrænös tunntarmslynga(?). I den perforerade tarmen infördes en Nélaton-kateter. Tamponad af såret. Pat:s allmäntillstånd och de lokala fynden omöjliggjorde radikalare ingrepp. Mors $24/3$.

Sektion: Hernia cruralis incarcerata cum perforatione intest. ten. secund. + peritonit. diffusa levis + bronchopneumoniæ + nephrit chron. et acuta.

59. 54-årig hustru (1418/14) intogs $20/6$ för ett gammalt ljumskbräck, som de sista åren ofta varit svårt att hålla inne. $19/6$ inklämningsfenomen under 1 timma; taxis af tillkallad läkare. T. $20/6$ — $23/6$: 37,7; 37,1—37,7; 36,7—37,3; 36,8. Puls 80; 80—92; 80—86; 72. Allmäntillstånd relativt godt. Lindriga cystit-symptom. $23/6$ under lokalanästesi radikaloperation. Efter ingreppet temperatur 37,8; 37,8—38,5; 37,8—38,3; 37,7; puls 92; 108—112; 108—108. Mors subita $26/6$ under kvämningsfenomen.

Sektion: Embolia art. pulmon.

60. 80-årig änka (1898/14) inkom $23/8$ med sedan 4 dagar tilltagande ileussympptom. Pat. visste ej af, att hon tidigare haft bräck. Hon var betydligt korpulent, och de vanliga bräckställena syntes fria. Då tillståndet efter mag- och tarmsköljningar ej förbättrades gjordes inkomstdagen laparotomi på diagnosen tarmhinder. Man fann ett hernia cruralis litterana. Tarmen ej gangrænös. Radikaloperation af bräcket. Under suturering af laparotomisnittet några droppar eter. Mors $24/8$ under bilden af hjärtinsufficiens.

Sektion: Cardio-arteriosclerosis + bronchitis purulenta. — Några fibrino-purulenta membraner kring den förut inklämda tarmslyngan. F. ö. ingen peritonit.

61. 39-årig hustru (2317/14) inkom $^{20}/_{10}$ och opererades omedelbart för ett sedan flera dagar inklämdt kruralbräck. Lokalanästesi och eternarkos. Sedan genom herniotomi konstaterats, att gangræn förelåg, gjordes laparotomi, resektion af tunntarm — side-to-side. Radikaloperation af bräcket. Ileus-symptomen fortforo. $^{23}/_{10}$ relaparotomi under eternarkos. Utspända tarmar ofvan anastomosen. Vid dess framdragande uppkom en defekt vid suturlinien. Resektion af anastomos-stället — side-to-side — efter aseptisk punktion och mjölkning af tunntarmar. $^{24}/_{10}$ för fortsatt ileus witzelfistel å tunntarm (lokalanäst.). Mors $^{25}/_{10}$.

Sektion: Peritonitis fibrinosa + ileus cum dilatatione (paresis) intestini + bronchopneumoniæ.

62. 49-årig hustru (2709/14) inkom $^{21}/_{12}$ med ett sedan 24 timmar inklämdt kruralbräck. I bräcksäcken ingen tarm, men blodig vätska. Efter radikaloperation laparotomi. Det förut inklämda tarmpartiet utan gangræn. Operationsdagen på kvällen blodblandad afföring samt allmänsymptom, tydande på häftig inre blödning. Hastig försämring och mors $^{22}/_{12}$ trots styplica och stimulantia.

Sektion: Melæna postoperativa + pneumonia acuta.
— Tunntarminnehållet ej blodblandadt. Det förut inklämda ileupartiet utan anm. I colon och rectum tunnt, blodblandadt tarminnehåll. Slemhinnan visar fläckvis rodnad och stora grupper af småblödningar, framförallt i cæcum, colon transversum och flexura sigmoidea. Ingen svullnad af folliklarna, ej håller rodnad af mesenterialkörtlarna. Inga tromber i kärlen.

63. 37-årig hustru (28/14) med flerårigt njurlidande — hæmaturi, albuminuri, cystitsymptom — insändes $^4/_1$ under diagnos: tumor renis dextri. Kakektiskt utseende. I båda lumbalregionerna korallartade resistenser. Krepitation vid bimanuell palpation. Radiogram visade förstorade njurskuggor. De vidgade calyces och njurbäcken fyllda med större och mindre konkrement af växlande former och täthet. Urinmängd $^5/_1$ 50 gm, $^6/_1$ 100 gm. Mors i uræmi $^6/_1$.

Sektion: Nephrolithiasis bilateralis. — Båda njurarna starkt förstorade, hårdt inbäddade i adhærensor och svåliga väfnadsförtjockningar. De kännas som säckar, fyllda med mot hvarandra skrapande stenar etc.

64. 65-årig verkmästare (305/14) intogs $\frac{6}{2}$ för blåsbesvär — prostatism — sedan en månad. Residualurin öfver 1 liter. Rikligt, varigt sediment. Dagen efter inkomsten temperaturstegring till 40,5. Mors i uræmi $\frac{17}{2}$.

Sektion: Hypertrophia prostatae + cystitis. chron. purulenta + pyelonephritis + bronchopneumoniae.

65. 31-årig fiskare (1176/14) inremitterades $\frac{20}{5}$ under diagnos: tuberculosis renis(?). Blåsurin innehöll tuberkelbaciller. Cystoskopering på grund af den ringa blåskapaciteten omöjlig. Svåra tenesmer natt och dag. $\frac{11}{6}$ epicystotomia + kateterisering af båda uretererna från blåsan. Hvardera njurens urin innehöll tuberkelbaciller. Epicystotomisåret läktes ej. Efter ingreppet fick pat. någon ro. Tilltagande uræmi-symptom. Mors $\frac{28}{7}$.

Sektion företogs ej.

66. 36-årig kvinna (1295/14), som under 1912 och 1913 varit intagen för dubbelsidig nephrolithiasis + lithiasis ureteris dextri, och på hvilken då gjorts pyelolithotomi å höger njure, ureterolithotomi och inplantation af höger uretär i blåsan (se *Dahlgren*, Göteborgs Läkaresällskaps förhandl. $\frac{22}{10}$ 1913, Hygiea sid. 27, 1915), intogs åter $\frac{5}{6}$ 1914 med symptom af pyelonephrit och uræmi. Hon vägrade att underkasta sig operativt ingrepp och afled $\frac{11}{6}$.

Sektion: Pyonephrosis gravis + abscessus perivesicalis.

67. 31-årig änka (2200/14) vårdades $\frac{3}{10}$ — $\frac{6}{10}$ å kirurg. afdeln. under diagnos: Tuberculosis pulm. ambor. (+ dolores abdominis); öfverfördes till med. afdeln., hvarifrån hon $\frac{22}{10}$ åter remitterades till kir. afdeln. Man konstaterade vid bimanuell palpation till höger om naveln en rundad, njurstor, ömande, med respirat. ej förskjutbar tumör. Ureterkateterisering visade blod, var och cylindrar i högra njurens urin. $\frac{24}{10}$ nephrectomia dextra efter lumbalsnitt och rebensresektion. Den uttagna njuren företedde apostematös nefrit med partiell skrupning. Mellan levern och njuren låg en äpplestor abscess med stinkande var. Uttorkning, dränage af abscessen. Efter operationen fortfor febern — upptill 39 och därutöfver. Mors $\frac{2}{11}$ under bilden af hjärt- och respirationsinsufficiens.

Sektion: Pneumonia tuberculosa bilateralis.

68. 65-årig vaktmästare (1747/14) intogs $\frac{3}{8}$ för hypertrophia prostatae cum retentione urinae total. + cystit. gravis. Temperatur 39,7. $\frac{6}{8}$ septisk epididymit. Tilltagande försämring under septicopyämiska och uræmiska symptom. Mors $\frac{22}{8}$.

Sektion: Hypertrophia prostatae + cystopyelonephrit. + bronchopneumoniæ.

69. 62-årig skraddare (487/14) hade ett par månader under början af 1913 vårdats här för prostatahypertrophi (3:dje stadiet). Därefter periodvis tappats i hemmet. Sista 2 månaderna före intagningen $\frac{27}{2}$ 1914 haft bukbesvär: värk, trög afföring. Magrat. Afebril, hade relativt lindrig cystit, företedde i nedre högra bukkvadranten bakom m. rectus en mandarinstor, knölig, svårt förskjutbar tumor. $\frac{2}{3}$ under lokal-anæstesi explorativ laparotomi i medellinien under nafveln. Man fann tumorn nära främre bukväggen å förut angifven plats. Dess hufvudparti syntes tillhöra blåsan och sträcka sig ned mot prostata. Cancer ansågs föreligga. Då tunntarmen och en stor del af dess mesenterium var fast adhaerent till densamma, var hvarje tanke på radikaloperation utesluten. Då pat. ej företett ileussympptom, och allmäntillståndet var dåligt, gjordes ej håller tarmanastomos. $\frac{8}{3}$ mors.

Sektion: Hypertrophia prostatae + cystit. chronica + abscessus intraperitoneal. paracyst. + ileus + nephrit. chron. interstit. + tuberculosis pulmonum.

70. 70-årig snickare (1737/13) med mångårig prostatism, för hvilken han vårdats här 1909, intogs åter $\frac{14}{8}$ 1913. Totalretention. Under kateter- och symptomatisk behandling förbättring. Februari 1914 paranefritisk abscess, som $\frac{5}{3}$ öppnades. Pat. underkastades därefter vaccinbehandling, under hvilken cysto-pyelitsymptomen förbättrades. Uttalade nefritsymptom — blodtryck 160 mm., massor af olika slags cylindrar, hvilka kontraindicerat operativ behandling (prostatektomi) — progredierade, och pat. afled $\frac{17}{3}$.

Sektionen bekräftade den kliniska diagnosen.

71. 60-årig postvaktmästare (70/14), som för symptom af hjärntumör sedan $\frac{17}{10}$ 1913 vårdats å med. afdeln., översändes $\frac{9}{1}$ 1914 till kir. afdeln. Vid $\frac{10}{1}$ företagen trepanation borttogs svulstinfiltreerad, till duran adhaerent ben i vänstra hjärntinningstrakten å ett område, drygt 10 cm. i diameter. Punk-

tion af hjärnan gaf neg. resultat. Duran och underliggande delar af hjärnan i stor utsträckning tumörinfiltrerade. Under operationen, som företogs under eternarkos, ingen rubbning i respiration eller hjärtverksamhet. Pulsen vid dess slut 72-74, af normal storlek och spänning. Mors 18 timmar efter operationen, sedan pat. blifvit medvetlös och pulsfrekvensen gått upp till 140.

Sektion: Sarcoma cerebri + bronchopneumoniæ + nephritis chronica. — Från duran utgående, inåt växande, drygt äpplestor tumor. Det vid operationen uttagna benet var starkt genomsatt af spolcellsarcom.

72. 58-årig arbetare (1267/14), som från $^{20}/_5$ vårdats å med. afdeln. för bukbesvär, som ej tillåto bestämd lokaldiagnos, öfverflyttades $^3/_6$ till kir. afdeln. på grund af tilltagande ileussympom. Inga blåsbesvär; urin utan anm. Knöliga tumörer i bäckenet palperades från rectum. $^4/_6$ under lokalanæstesi växelsnitt i vänstra fossa iliaca + uttömning af c:a 2 liter ascites, profexcision af diffus tumörbildning i buken, colostomi. $^{10}/_6$ trombos i ena benet. Mors $^{13}/_6$.

Sektion: Cancer prostatæ cum metastas. lymphogland. et peritonei et hepatis.

73. 54-årig smed (135/14) vårdades $^5/_11$ — $^8/_11$ 1913 här under diagnos: cancer cardiae. Inkom åter $^{15}/_1$ på grund af tilltagande stenossympom. Under lokalanæstesi följande dag gastrostomi. Måttligt med ascites. Ventrikelväggen så svulst-infiltrerad, att plats nätt och jämnt erhöles för fistelanläggning. Normal läkning med väl funktionerande fistel. $^{23}/_2$ blef pat. plötsligt dålig. Mors inom 10 minuter.

Sektion: Cancer ventriculi + cancer peritonei et pleuræ + embolia auriculæ cordis dextri et arteriæ pulmon.

74. 38-årig arbetare (2283/14) intogs $^{17}/_{10}$ å kirurg. afdeln., dit öfversänd från med. afdeln. under diagnos: cancer ventriculi. Ehuru tumorn föreföll inoperabel, gjordes $^{19}/_{10}$ på pat:s bestämda önskan proflaparotomi. Stor ventrikelsvulst, som direkt öfvergick i ansenliga tumörmassor bakom peritoneum. — Mors cachectico modo (ascites m. m.) $^1/_12$.

Sektion: Cancer ventriculi cum metast. + bronchitis subchronica.

75. 51-årig arbetare (2042/14) som $18/8$ — $11/9$ vårdats å med. afdeln., öfversändes till kir. afdeln. och undergick där $12/9$ proflaparotomi. Så godt som hela ventrikeln intresserande, till levern och bakre bukväggen adhærent, inoperabel tumor. $27/9$ pneumoni. Mors $8/10$.

Sektion: Cancer ventriculi cum metastas. + tuberculosi pulmon. + nephrit. chron. + bronchopneumoniæ.

76. 25-årig landtbrukare (1717/14) intogs $30/7$ och undergick samma dag laparocentes, hvarvid c:a 10 liter ascites-vätska aflägsnades. Efter punktionen kändes knöliga tumörer i epigastrium. Pat. utskrefs $3/8$, men återkom redan den 12 i samma månad. Följande dag under lokalanæstesi explorativ laparotomi, profexcision af tumörknottor. Jodoformglycerin i bukålan, då icke kunde uteslutas, att tuberkulos förelåg. Mikroskopisk undersökning visade cancer. Snabbt kraftaffall. Mors $26/8$.

Sektion: Cancer ventriculi et peritonei.

77. 47-årig hustru (1871/14) med 25-årigt, på cholelithiasis tydande lidande, insjuknade i midten af april 1914 med kolikplågor och efter en vecka ikterus. Låg sedan hemma med ikterus, tills hon $19/8$ intogs å kirurg. afdeln. Hon var då ytterligt afmagrad, med dåligt allmäntillstånd, hade kronisk bronchit. Hudfärg brandgul. Lokalt någon ömhet öfver gallblåsetrakten. Bronchiten förbättrades; tillståndet i öfrigt oförändradt närmaste veckorna. $17/9$ cholecysto-duodenostomi. I blåsan några hasselnötstora stenar samt galla. Tumörbildning af malign typ intresserande pancreas med rikliga körtelmetastaser kring porta hepatis. Efter operationen tilltagande försämring trots kraftig stimulering. Mors $23/9$.

Sektion: Cancer duct. cystit. + lithiasis duct. choledoch. + hæmorrhagia intraabdominal. — I buken c:a 2 liter blod, antagligen härledande sig från blödning från gallblåsan vid anastomosen (som på grund af blåsans djupa läge och oförskjutbarhet gjorts med blott enradig sutur).

78. 56-årig fröken (1915/14) insändes $26/8$ under diagnos: cancer ventriculi. Hon hade sedan våren 1914 haft dålig aptit, magrat (10 kg.), haft kräkningar. Inremitterande läkaren fann achyli med retention samt positiv Weber (3 undersökningar). $27/8$ laparotomia explorativa. I ventrikel och

duodenum tumor ej palpabel eller synlig. Framför aorta, bakom trakten af flexura duodeno-jejunalis en knyt näfstor tumörmassa. Tumören palperades äfven upp under lefvern, bakom omentum minus. Under, som det syntes, ostörd läkning mors subita $\frac{7}{9}$. Pat. låg, tydligen nyss död, då sköterskan kom in i rummet.

Sektion: Cancer capitits pancreatis exulcerans ad duodenum + embolia art. pulmon. (thrombosis ven. ilac.).

79. 60-årig f. d. styckjunkare (2382/14) intogs $\frac{5}{11}$ och undergick $\frac{9}{11}$ laparotomi för en diagnosticerad tumör i ileo-cæcalregionen. Man fann bakom cæcum och utgående från denna en mer än knyt näfstor, ojämnt knölig, till bakre buk-väggen orubbligt fast tumor. Ileo-transverso-stomi. Mors $\frac{17}{11}$ under symptom af ileus och pneumoni. Förnyadt ingrepp var ej möjligt.

Sektion: Cancer appendicis + ileus strangulation. + bronchopneumoniæ. — Den till colon transvers. uppsydda tunntarmen passerar i en slynga bakom sitt eget, vid colon fast-vuxna mesenterium, hvars rand bildar en bride, tydligen strangulerande tarmen.

80. 82-årig änka (2242/14) med sedan 14 dagar tilltagande ileussympom inkom $\frac{12}{10}$ med mycket dåligt allmäntillstånd och undergick s. d. under lokalanæstesi laparotomi, aseptisk punktion af tunntarm. Någon bestämd orsak till tarmockclusionen fann man ej. Fortfarande ileus, hvarför $\frac{13}{10}$ witzelfistel å låg ileumslynga. Fisteln funkionerade bra, men bronchopneumonier tillstötte, och pat. afled $\frac{22}{10}$.

Sektion: Cancer flexuræ coli lienalis + enterit. acuta + peritonit. fibrinosa et fibrosa + nephrit. chron. interstitialis + bronchopneumoniæ.

81. 34-årig hustru (1299/14) inkom $\frac{6}{6}$ för sedan någon tid tilltagande ileussympom och undergick s. d. laparotomi, hvarvid man fann en otvetydligt malign tumör i colon ascendens. Endast ileo-transverso-stomi gjordes med afsikt att eventuellt i en andra séance försöka radikaloperation. Knappt 14 dagar efter ingreppet perforerade emellertid tumören utåt mot peritoneum parietale och härifrån ut i laparotomisåret. $\frac{22}{6}$ incision af stor subkutan abscess. Peritonealhålan fri från inflammation och svulst. Tilltagande kraftaffall. Mors $\frac{10}{7}$.

Sektion: Cancer coli ascend. c. perforatione ad. spat. muscul. et subcutan. later. dext.

82. 65-årig tjänsteman (2240/14), som i juni 1912 under ett par dagar vårdats här under diagnos: entero-colit. (suspicio cancer.) inkom åter ¹²/₁₀ 1914. Den kliniska undersökningen visade nu en otvetydigt malign, sannolikt inoperabel tumor på gränsen mellan flexura sigmoidea och colon descendens. Då uttalade ileussymptom ej förelägo, uppskjöts operationen på pat:s önskan några dagar. Återkom ³¹/₁₀ och undergick ²/₁₁ laparotomi + transverso-sigmodeo-stomi. Tumören inoperabel. Tarmfunktionen därefter god. Tilltagande marasm, ikterus, anasarka. Mors ²⁴/₁₂.

Sektion: Cancer coli cum metastas. hepatis.

83. 76-årig f. d. arbetare (1294/14) inkom ⁵/₆. Ileus-symptom sedan 3 veckor. Ingen defækation på 10 sista dagarna. Senil. Högggradig arterioskleros. 12 cm. ofvan anus hård, strikturerande tumor. Omedelbart under lokalanästesi anus præternaturalis å flexura sigmoidea. Man lyckades dock ej få tarmfunktionen i gång. Mors ⁶/₆.

Sektion: Cancer recti inextirpabilis cum ileo + cardioarteriosclerosis.

84. 61-årig arbeterska (1842/14) inkom ¹⁵/₈. Sedan början af året symptom af progredierande, malign buktumör. Vid undersökning företedde hon i nedre delarne af buken en lilla bäckenet utfyllande, oförskjutbar tumor med knöliga, hårdare partier. Temperaturstegringar upp till 40 och 41 de närmaste dagarna efter inkomsten. Från ³/₉ temperatur något öfver 38 på kvällarna. Tillståndet förbättrades något, och pat. fick kläder ¹⁰/₉ för att utskrifvas såsom inoperabel. Pneumoni tillstötte och mors ²¹/₉.

Sektion: Cancer corporis uteri inoperabilis + pyonephrosis sin. + pneumonia acuta.

85. 63-årig komminister (1326/14) öfverfördes ¹⁰/₆ från med. afoeln. under diagnos: tumor renis dextri. Han företedde äfven kliniska (och Röntgenologiska) tecken på malignt ventrikellidande (achlorhydri, ringa retention m. m.). Han utskrefs

$\frac{19}{6}$ på egen begäran. Återkom i oktober med starka blåsbloodningar. $\frac{26}{10}$ nephrectomia dextra: knytnäsfstort hypernephrom. Följande dag pneumoni. Mors $\frac{28}{10}$.

Sektion: lika med kliniska diagnosen. — I vänstra lungan en mindre svulstmetastas. Ventrikel och tarm utan anm.

86. 39-årig fröken (1028/14) med starkt uttalade Basedow-symptom, för hvilka hon vårdats här 1913, då underbindning af arter. thyr. sup. företogs $\frac{1}{4}$, inkom åter $\frac{1}{5}$ 1914. Hon hade äfven behandlats med Röntgen, antithyreoidin, galvanisk elektricitet m. m. Öfvergående förbättring efter det operativa ingreppet, sedan julen 1913 försämring. $\frac{12}{5}$ under kombinerad lokalanästesi och eterdroppnarkos exstirpation af högra thyreoidealoben. Efter operationen öfvergående temperaturstegring till 39,4 och pulsörökning upp till 152. $\frac{15}{5}$ och $\frac{16}{5}$ dyspné, orsakad af hjärtsvaghhet. Trots stimulantia mors $\frac{16}{5}$.

Sektion: Morbus Basedow. + Thymus persistens (vigt 12 gm.).

Årsberättelse från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Tuberkulosafdelning för år 1914.

I. Intagna och utskrifna personer samt aflidna.

Antal patienter								Underhållsdagar	Högsta	Lägsta	Medellängd af sjukhusvisitationen
Samtliga intagna		Första gången intagna		Utskrifna		Aflidna			antalet vårdade pr dag		
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.				
161	169	154	162	305		16	17	17,533	59	17	46,33

II. Dagavgifter, antal sängar och underhållsdagar.

	Dagavgift		Antal platser		Intagna		Underhållsdagar
	Kr.	öre	m.	kv.	m.	kv.	
Å enskildt rum för sjuke fr. Göteborg .	5	—	2	2	2		
” ” ” ” ” ” fr. kommun	6	—			1		
” deladt ” ” ” ” Göteborg .	3	—	18				
” ” ” ” ” ” fr. kommun	4	—	9				
” allmänt ” ” ” ” Göteborg .	fr	—	227				
” ” ” ” ” ” ” ” ” ”	1	—	93				
” ” ” ” ” ” fr. kommun	2	25	24		40		

Bilaga C.

**Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Tuberkulosafdelning för år 1914
angående intagna sjukdomsfall äfvensom döda.**

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
25	Morbilli	—	1	—	—
27	Parotitis epidemica	1	—	—	—
42	Tuberculosis	130	148	14	17
	„ pulmonum. Tuberculosis la- ryngis	130	148	14	17
	„ cerebri. Meningitis tuberc. ossium et articularum	1	—	—	—
	„ lymphoglandularum	7	3	—	—
	„ renum	1	3	—	—
	„ organorum aliorum	12	18	—	—
44	Syphilis acquisita	4	1	—	—
55	Tænia	—	1	—	—
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
58	Anæmia	1	3	—	—
59	Anæmia pernicioosa progressiva	1	—	—	—
60	Leuchæmia	—	1	—	—
62	Chlorosis	—	2	—	—
	<i>VI. Ännesomsättningssjukdomar.</i>				
69	Diabetes mellitus	—	1	—	—
	<i>VII. Kroniska förgiftningssjukdomar.</i>				
71	Alcoholismus chronicus	2	—	—	—
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar.</i>				
94	Neuritis. Neuralgia	—	1	—	—
95	Paralysis n. recurrentis	2	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
98	Epilepsia	1	1	—	—
99	Hysteria	—	1	—	—
100	Neurasthenia	2	1	—	—
<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>					
102	Insania manico-depressiva	2	2	—	—
<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>					
111	Pericarditis	1	—	—	—
113	Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis	—	2	—	—
„	Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum	1	1	—	—
114	Neurosis cordis	1	—	—	—
115	Arteriosclerosis. Atheromatosis. Atherosclerosis. Endarteriitis	5	1	—	—
119	Thrombosis. Embolia	—	1	—	—
<i>XI. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
125	Laryngit. ac.	1	—	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	3	5	—	—
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chron.	3	2	—	—
130	Bronchiectasia	1	—	—	—
131	Asthma bronchiale	2	4	—	—
132	Hæmorrhagia pulmonum	61	51	—	—
133	Oedema pulmonum.	—	1	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	2	—	—	—
„	Bronchopneumonia acuta.	1	1	—	—
135	Pneumonia fibroplastica chronica	1	1	—	—
138	Emphysema alveolare pulmonum	2	1	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	10	3	—	—
141	Pneumothorax	3	2	—	—
<i>XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
146	Hypertrophia tonsillarum. Pharyngitis acuta	1	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
147	Pharyngitis chronica	1	—	—	—
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	1	1	—	—
154	Gastritis chronica	3	9	—	—
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	—	1	—	—
157	Neurosis ventriculi	—	1	—	—
162	Hæmorrhagia intestinorum	1	—	—	—
167	Cholelithiasis	—	1	—	—
170	Contractura ani	—	1	—	—
171	Peritonitis chronica	1	—	—	—
172	Enteroptosis	—	1	—	—
<i>XIII. Njurarnes och urinvägarnas Sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	2	2	—	—
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti	5	11	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	—	5	—	—
<i>XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
202	Myitis. Rheumatismus musculorum	—	1	—	—
206	Polyarthrits rheumatica acuta	—	2	—	—
208	Arthrits deformans	—	2	—	—
<i>XIX. Svulster.</i>					
316	Carcinoma	2	1	—	—
	” genitalium	—	1	—	—
	” pulmonum	2	—	2	—
<i>XX. Andra sjukdomar.</i>					
323	Morbus Basedowi. Hyperthyreosis	—	1	—	—

IV. Utförda operationer.

Operationer	Patientens ålder			Operationens utgång		
	under 15 år	15-55 år	öfver 55 år	god	mindre god	dålig
Arteficiell pneumothorax (338 injektioner)	1	18	—	15	2	2
Thoracocentes för pleuritis exsudativa	—	3	—	3	—	—
" " empyema pleuræ	—	1	—	1	—	—
" " pericarditis exsudativa	—	1	—	—	1	—
Intralaryngeal operation för tbc. laryngis	—	3	—	1	2	—
Elektrolys enl. Reyn för tbc. pharyngis.	—	1	—	—	—	1
Incision för abscess	—	6	—	6	—	—
Punktion och sköljning af sänkningsabscess	—	1	—	1	—	—

Göteborg den 31 Mars 1915.

John E. Arfwedson.

IV. Lillfrå operationer.

Operationer	Antal	År	År	År	År	År	År
abscess	1	1	1	1	1	1	1
Funktion och skötsel af sår	1	1	1	1	1	1	1
Incision för abscess	8	8	8	8	8	8	8
gis	1	1	1	1	1	1	1
Elektrisk anl. Rem för the pharynx	1	1	1	1	1	1	1
tryngis	3	3	3	3	3	3	3
Intubation operation för the larynx	1	1	1	1	1	1	1
tiva	1	1	1	1	1	1	1
" pericarditis exudativa	1	1	1	1	1	1	1
" empyema pleuræ	1	1	1	1	1	1	1
Thoracocentesis för pleuritis exudativa	3	3	3	3	3	3	3
Arteriell pneumothorax (338-injektioner)	18	18	18	18	18	18	18

Göteborg den 31 Mars 1913.

John E. Arfwedson

Bilaga D.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
 Ögonavdelning för år 1914
 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.				
Cataracta	1	2	—	—
XVIII. Ögonsjukdomar.				
Ectropium	—	1	—	—
Entropium	—	1	—	—
Pterygium	1	—	—	—
Conjunctivitis chronica	—	2	—	—
" catarrhalis acuta	1	2	—	—
" blenorrhoica	1	3	—	—
Leucoma corneæ	1	—	—	—
Keratitis phlyctænulosa	5	9	—	—
" parenchymatosa	2	1	—	—
" ulcerosa	19	9	—	—
Hypopionkeratitis	15	3	—	—
Ulcus rodens corneæ	—	1	—	—
Scleritis, Sclerokeratitis	—	1	—	—
Iritis, Cyclitis	7	12	—	—
Tuberculosis iridis	1	—	—	—
Glaucoma	3	4	—	—
Cataracta	9	11	—	—
Amotio retinae	2	—	—	—
Hæmorrhagia retinae	1	—	—	—
Neuritis retrobulbaris acuta	4	2	—	—
Panophthalmitis	1	—	—	—
Strabismus convergens	3	3	—	—
" divergens	1	1	—	—
Dacryocystitis	17	12	—	—
Fistula sacci lacrymalis	—	1	—	—
Dacryoadenitis	2	1	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
XVII. <i>Hudsjukdomar.</i>				
Eczema palpebralis	—	2	—	—
XIX. <i>Svulster.</i>				
Cancer palpebrae	—	1	—	—
Sarcoma chorioideae	2	—	—	—
” orbitae	1	—	—	—
Tumor orbitae	2	—	—	—
Glioma retinae	1	1	—	—
XXI. <i>Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar.</i>				
Abscessus palpebrae	1	—	—	—
Contusio bulbi	5	1	—	—
Ruptura bulbi	2	2	—	—
Vulnus perforans bulbi	19	2	—	—
Combustio corneae	1	—	—	—
Corpus alienum in oculo	12	—	—	—
” ” in orbitae	2	—	—	—
Irido-cyclitis traumatica	8	—	—	—
Cataracta traumatica	11	—	—	—
Luxatio lentis	1	—	—	—

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Ögonavdelning för år 1914
 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
 å *intagna* patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Entropium	1	Operation	1	—	—	
Abscessus palpebrae	1	Incisio	1	—	—	
Dacryocystitis, Fistula sacci lacrymalis	4	Extirpation av tåråck	4	—	—	
Vulnus perforans sclerae et corneae	3	Plastisk operation (Kuhnt)	3	—	—	
Ruptura sclerae et corneae	4	Enukleation	4	—	—	
Fistula corneae	1	Plastisk operation (Kuhnt)	1	—	—	
Tumor epibulbaris	1	Extirpation	1	—	—	
Keratitis ulcerosa	4	Galvanokaustik	4	—	—	
Hypopionkeratitis	12	Skrapning	12	—	—	
D:o	15	Galvanokaustik	15	—	—	
D:o	1	Saemischs op.	1	—	—	
D:o	2	Enukleation	2	—	—	
Ulcus rodens corneae	2	Galvanokaustik	2	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriften			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Occlusio, secl., synechia.	3	Iridektomi	3	—	—	
Seclusio pupillae.	2	Transfixion	2	—	—	
Glaucoma	3	Trepanatio sclerae (Elliot)	3	—	—	
D:o	2	Iridektomi	2	—	—	
Prolapsus uveae	13	Avklippning	13	—	—	
Iridocyclitis traumatica	11	E nukleation	11	—	—	
Cataracta	19	Extraktion	19	—	—	
D:o	9	Discission	9	—	—	
Corpus alienum in oculo	10	Magnetextraktion	10	—	—	
Corpus alienum in orbitae	2	Extraktion	2	—	—	
Strabismus convergens	6	Operation	6	—	—	
" divergens	1	D:o	1	—	—	
Cancer palpebrae et bulbi	1	E nukleation	1	—	—	
Tuberculosis iridis	1	D:o	1	—	—	
Sarcoma chorioideæ	2	D:o	2	—	—	
Glioma retinae	2	D:o	2	—	—	
Sarcoma orbitae	1	Exenteratio orbitae	1	—	—	
Exophthalmus	1	Kröhnleins op. (provop.)	1	—	—	

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets Ögonavdelning för år 1914
angående **operativt** behandlade sjukdomsfall och utförda **operationer**
å **polikliniskt** behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Abscessus palpebrae	1	Incisio	. . . . .
Chalazion	12	Exstirpation	. . . . .
Pterygium	2	Operation	. . . . .
Dacryocystitis	11	Exstirpation av tarsäck	. . . . .
" phlegm.	1	Petit's op.	. . . . .
Keratitis ulcerosa	14	Skrapning	. . . . .
Hypopionkeratitis	15	Galvanokautisk	. . . . .
Atrophia bulbi	1	E nukleation	. . . . .
Ruptura "	1	D:o	. . . . .
Iridocyclitis traumatica	2	D:o	. . . . .
Strabismus convergens	1	Operation	. . . . .

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Ögonavdelning för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd	
	män	kvinnor	döden	Överlevande Kvarstående de men
Förbränning (combustio corneæ)	1	—	—	1
Slag å ögat (contusio)	3	1	—	3
Skada å hornhinnan	15	1	—	12
Främmande kropp inträngd i ögat	17	—	—	14
Ruptura bulbi	3	—	—	2
Vulnus perforans	9	1	—	7
Iridocyclitis traumatica	10	—	—	10
Cataracta „	8	—	—	8
Summa	66	3	—	57

Bilaga I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets
Ögonavdelning för år 1914, angående för skador
och förgiftningar intagna, med hänsyn till
skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd	
	mån	Kvinnor	döden	Över- stående Kvartalen- de men
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>				
Vid hanterandet av andra verktyg (än yxa)	13	1	—	12 2
Genom inträngande föremål såsom träflisor, spikar, järnflisor m. m.	30	—	—	24 6
Genom slag, stöt eller bett av djur	—	—	—	—
„ sprängskott	6	—	—	6 —
Vid jordbruksarbete	6	1	—	5 2
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>				
Vid lek	8	1	—	7 2
„ slagsmål och överfall.	2	—	—	2 —
<i>C. Självmordsförsök.</i>				
Med skjutvapen	1	1	—	1 —
Summa	66	3	—	57 12

M. Sundqvist.

Bilaga C.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets
Afdelning för Öron-, Näs- och halssjukdomar
angående intagna sjukdomsfall ävensom döda
för år 1914.

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
IV. <i>Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>					
42	Tuberculosis laryngis	2	1	—	—
	” lymphoglandularum	—	1	—	—
	” nasi	—	2	—	—
	Lupus vulgaris	1	1	—	—
44	Syphilis acquisita linguae	—	1	—	—
45	Syphilis laryngis et pharyngis	—	1	—	—
47	Actinomycosis colli ¹⁾	2	—	—	—
VIII. <i>Nervsystemets sjukdomar.</i>					
95	Paralysis n. recurrentis	1	—	—	—
	” n. facialis	1	—	—	—
XI. <i>Andningsorganens sjukdomar.</i>					
125-127	Epistaxis	12	4	—	—
	Rhinitis chr.	1	—	—	—
128	Hypertrophia conchar. inf.	3	5	—	—
130	Spina septi nasi	1	1	—	—
131	Deviatio septi nasi	6	—	—	—
132	Polypus nasi	4	1	—	—
133	Mucocele antri Highmorhi.	1	—	—	—
134	Sinuitis front. chron.	6	3	—	—
	” ” acuta	2	—	—	—
	” ” maxillaris chron.	11	20	—	—
134	Laryngitis ac.	2	—	—	—
135	Stenosis laryngis	4	2	1 ²⁾	—
136	Stenosis tracheæ e compressione	—	1	—	—

¹⁾ Samma pat. 2 gngr. ²⁾ bronchopneumoni.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.					
	Abscessus odontalis	2	—	—	—
144	Angina tonsillaris	2	2	—	—
	Veg. adenoid	6	5	—	—
145	Peritonsillitis	4	4	1 ¹⁾	—
146	Hypertrophia tonsillarum	5	1	—	—
147	Tonsillitis chron.	12	18	—	—
148	Glossitis abscedens	1	—	—	—
149	Paralysis palati mollis	—	1	—	—
150	Stenosis oesophagi	—	1	—	—
151	Främmande kropp (fiskben) i matstruken	1	1	—	—
152	” ” i oesofagus + perioeso- phagitis + abscessus mediastini	—	1	—	1
155	Dyspepsia	—	1 ²⁾	—	—
XVI. Hudens sjukdomar.					
217	Nævus	1 ²⁾	—	—	—
222	Eczema	—	1 ²⁾	—	—
	Abscessus colli	5	—	—	—
	” praeauricul.	1	5	—	—
XVII. Öronsjukdomar.					
241	Furunculus meat. aud. ext.	—	1	—	—
242	Defectio m. aud. et deform. cong. auris ext.	1	—	—	—
243	Otitis med. acuta purul.	20	24	—	—
	” ” ” cum mastoiditide	21	23	—	1 ³⁾
	” ” ” purulenta chron.	17	21	—	1 ³⁾
	” ” ” cholesteatomate	4	6	—	—
	Labyrinthitis tbc.	1	—	—	—
245	Labyrinthitis	2	2	—	—
247	Morbus Menièri	1	—	—	—
XIX. Svulster.					
301	Fibroma	1	3	—	—
304	Osteoma	1	—	—	—

1) Sepsis. 2) Intagen för Röntgenbehandl. 3) Trombophlebitis + Sepsitocyæmia.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
307	Myoma uteri	—	1 ²⁾	—	—
310	Lymphomata coll.	—	1	—	—
313	Papilloma laryngis	—	2	—	—
315	Lymphosarcoma	—	1	—	—
316	Carcinoma maxillar. sup.	—	2	—	—
	" faciei	3 ²⁾	1 ²⁾	—	—
	" uteri	—	4 ²⁾	—	—
	" vaginæ rectis	1 ²⁾	2 ²⁾	—	—
	" nasi	1 ²⁾	—	—	—
	" laryngis	2	—	—	—
319	Cysta baseos linguæ	1	—	—	—
	" odontalis	—	2	—	—
XX. Andra sjukdomar.					
323	Morbus Basedowi	—	3 ²⁾	—	—

Th. Sellgren.

²⁾ Intagen för Röntgenbehandl.

Bilaga D.

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets Afdelning för Öron-, Näs- och Halssjukdomar för år 1914, angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *intagna* patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
3. Sjukdomar i öronen med komplikationer.						
Deformato auris ext. cong. et defectio m. aur. ext.	1	Plastisk op.	1	—	—	
Abscessus retro-auricularis	4	Incision, drainage	4	—	—	
Osteoma meat. aur. ext.	1	Enukleation efter öronmusslans aflossande	1	—	—	
Otitis med. ac. c. mastoiditide	23	Uppmejsling	23	—	—	
Otitis med. chron.	8	Radikaloperation	8	—	—	
Otitis med. chron. c. cholesteatomate	10	D:o	10	—	—	
O. med. chron. c. labyrinthide	1	D:o	1	—	—	
Labyrinthistelc. labyrinthide ac.	1	Labyrinth. enl. Hinsberg	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	Död	
Mindre god läkning af rad. op. Sequenter	2	Revision	—	—	
O. med. ac. c. abscess. extra dural	1	Revision af uppmejsling	—	—	
	1	Uppmejsling med friläggande af större del af sinus	—	—	
O. med. ac. c. thrombophlebitide suspect.	6	Uppmejsling + puncton af sinus	5	1	Thrombophlebitis + Septicopyæmi.
O. med. chron. c. abscess. extra dural	6	Rad. op. med friläggande af större del af sinus	6	—	
Thrombophlebitis sin. sigmoid.	3	Friläggande af sinus, klyfning, uttagande af thromb.	3	—	
Thrombophlebitis sin. sigmoid et transv.	3	Jugularis underbindning, friläggande af sinus, uttagande af thromb.	2	1*	* Å denna patient frilädes i 4 scener sinus öfver thromben in öfver andra sidans sinus transv.
Thrombophlebitis bulb. v. jugul.	1	Bulbus-op. enl. Voss (i en senare scenare förenades såret å halsen, (jugulunderb.) med. såret bakom örat, och vena jugul. klöfs.	1	—	
4. Sjukdomar i näsan och dess bihålor:					
Deviatio septi nasi	7	Submukös septumresektion	—	—	
Spina nasi	1	Resection	1	—	

Hypertrophia conchae inf.	10	Abrasio mucosæ s. resectio conchæ inf.	10	—
Sinuitis front. chron.	8	Op. enl. Killian	8	—
Sinuitis maxill. chron.	1	Op. enl. Denker	1	—
D:o	35	Op. enl. Luc Caldwell	35	—
Sinuitis ethmoid. chron.	8	Utrymning af cell. ethmoidales	8	—
Mucocele antri Highmorhi	1	Op. enl. Luc Caldwell	1	—
Neuralgia infraorbital.	1	Resection	1	—
5. Sjukdomar i ansiktet, munhålan och svalget.				
Phlegmone, osteit.	1	Incision	1	—
Glossitis abscondens	1	D:o	1	—
Abscessus peritonsillar	4	D:o	4	—
Tonsillitis chron.	26	Evuls. tonsillar.	26	—
Hypertrophia tonsillar.	7	Tonsillotomi	7	—
Vegetationes adenoid.	13	Abrasio	13	—
Cancer maxillae sup.	1	Resectio maxillæ sup.	1	—
6. Sjukdomar i halsen, matstrupen, larynx, trachea.				
Stenosis laryngis	1	Tracheotomi	1	1 Lues Bronchopneumoni.
Stenosis laryngis post intubationem	1	Laryngofissur med dilatation enl. Schmiegelov	1	1 Bronchitis capellosis.
Stenosis laryngis (lues)	1	D:o	1	—

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten			Anmärkningar
			utskrivnen	frisk eller förbättrad	död oförlärlig	
Lymphomata cancerosa colli	1	Exstirpation	1	—	—	Pat. med cancer recidiv.
Hæmorrhagia e. tonsill.	1	Underbinding af arteria pharyngeal ascendens	1	—	—	
Abscessus colli	4	Incision, drainage	4	—	—	Som orsak uppgafs främ. kropp som ej påträffades. Vid ingreppet gick främ. kroppen ned i ventrikeln och afgick sedan från rectum.
Actinomycosis colli	1	Incision, utskrapning, Radium	1	—	—	
Phlegmone colli + abscessus	1	Incision, drainage	1	—	—	
Fr. kropp (tandprotes) i oesofagus	1	Oesofagoscopi	1	—	—	
Misstanke på fr. kropp i oesofagus	1	D:o	1	—	—	
Främ. kropp (fiskben) i oesofagus	1	Oesofagoscopi med extraction	1	—	—	
Tbc. laryngis	1	Profexcion	1	—	—	
Tumor tracheæ	1	Direkt trachoscopi	1	—	—	
Cancer laryngis	1	Profexcion	1	—	—	
Papilloma laryngis	1	Laryngofissur	1	—	—	
Cancer laryngis	1	Endolaryngeal exstirpation.	1	—	—	
" oesotagi	2	Profexcion	1	—	—	

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets Avdelning för Öron-, Näs- och Halssjukdomar för år 1914, angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *polikliniskt* behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Polypus auris	5	Extraktion	
Fibroma conchæ auris ext.	1	Exstirpation	
Otitis med. ac. c mastoiditide	6	Uppmejsling	
Mindre god läkning af rad. op.	1	Revision	
" " * af uppmejsling	1	D:o	
Deviatio septi nasi	2	Submukös resection	
Spina septi nasi	2	Resektion	
Hypertrophia conch. inf.	8	Conchotomi	
Sinuitis maxill. chron.	1	Op. enl. Denker	
D:o	1	Op. enl. Luc Caldwell	
Sinuitis ethmoid chron.	8	Utrymning af cell. ethmoidal.	
Polypus nasi	3	Extractio	
Caries dent. c. periostitide	8	D:o	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar
Abscessus peritonsillar	6	Incision	
Tonsillitis chron.	10	Evuls. tonsill.	
Hypertrophia tonsillar.	22	Tonsillotomi	
Veg. adenoid.	65	Abrasio	
Abscessus colli	7	Incision, drainage	
Främmande kropp i matstrupen	3	Oesofagoscopi med extraktion	
D:o	1	Extraction	
Cancer oesofagi.	1	Oesofagoscopi	

Redogörelse

för dödsfallen vid Allm. och Sahlgrenska sjukhusets Öron- Näs- och Halsavdelning 1914.

1. 16 års flicka. 4 veckor efter uppmejsling för acut mastoidit, fick pat. feber och intogs $\frac{9}{5}$ ånyo. Temp. $\frac{38}{8}$. $\frac{10}{5}$ 40,1, $\frac{11}{5}$ 39,8, med en frossbrytning, hvarför sinus frilades i 4 cm. utsträckning; visade sig på utsidan ej angripen, och gaf vid punctio blod. Temp. sjönk efter den $\frac{15}{5}$ till omkr. 38°, och höll sig därvid. $\frac{20}{5}$ observerades en del subcutane abscesser. $\frac{23}{5}$ mors, utan att några temp.-stegringar eller fryningar gifvit anledning till förnyad undersökning af sinus. Pat.-anat. diagnos: Sinus phlebit. + septicopyämi.

2. 66 års arbetare, inkom med symptom af larynxstenos. I högra larynxhalvan en tumör, hvars art ej närmare kunde bestämmas. Tracheotomi gjordes omedelbart. Mors 6 dagar senare. Pat.-anat. diagnos: Ulcus lueticum laryngis. Bronchopneumonia. Aortitis luetica. Nephritis chron. parenchymatosa.

3. 64 års hustru, intogs $\frac{24}{1}$; uppgafs ha satt ett ben i halsen. Vid Röntgen undersökning syntes ett smalt skarpt ben sittande snedt, ngt nedom struphufvudet. Vid oesofagoscopering kunde det ej upptäckas; djupt inne omkring oesofagus svullnad. $\frac{27}{1}$ observerades ett emfysem i h. fossa clavicularis. Vid incision å högra sida af halsen öppnades en abscess med stinkande var, sträckande sig 5 à 6 cm. ned i bröst-korgen, med öppen kommunikation till oesofagus. Afled $\frac{30}{6}$. Pat.-anat. diagnos: Vlnus perforans oesofagi + Abscessus et phlegmone perioesofag. et mediastini post. + Emfysema sin. + Bronchitis ac. — Benet hittades hvarken vid operation eller obduction.

4. Kvinna, 30 år. Inkom $\frac{6}{8}$ med 40,2°. Diagnos: Otitis med. chr. dx c. osteitide proc. mast. c. thrombophlebitide. Vid operationen befanns mot sinus en nära valnötstor abscess; sinus täckt af granulationer. $\frac{12}{6}$ hade temp. 41,6° med frossbrytning. Underbindning af vena jugularis. Tromb från

bulben långt in i sinus transversus. Bulben frilades enl. Voss och klöfs. Sinus transversus klöfs likaledes till ett par cm. från torcular. Blödning från båda håll. — Följande dagar var tillståndet dåligt. Tromben följdes under upprepade ingrepp på andra sidan torcular, där ej heller blod vid punctio kom. Afled $\frac{24}{6}$. Pat.-anat. diagnos: O. med. chron. c. Thrombophlebitide sinum transv. dextr. et sin., sin. recti et longitudinal. sup.

5. Manlig patient, inremitterades från epidemisjukhuset under diagnos: Abscessus peritonissillaris, sepsis. Afled innan han blifvit inskrifven. Pat.-anat. diagnos: Sepsis.

Redogörelse för patologiska och bakteriologiska laboratoriets arbete under år 1914.

Obduktioner.

Under året ha utförts 374 obduktioner för Sjukhuset.
Efter ålder och kön fördela dessa sig sålunda:

Ålder:	Män:	Kv.:	Summa:	
			Antal	%
0—10	1	1	2	0,5
11—20	15	12	27	7,3
21—30	34	27	64	17
31—40	34	21	55	14,7
41—50	42	23	65	17,1
51—60	34	21	55	14,7
61—70	31	31	62	16,5
71—80	16	20	36	9,5
81—90	2	6	8	2,1
Summa	212	162	374	100

Väsentliga fynd vid obduktionerna:

Akuta infektionssjukdomar.

Septichæmier har påvisats i 20 fall. Såsom orsak har påvisats:

Cystopyelonefrit . . . . . 3 fall
Erysipelas . . . . . 4 „

Vulnus infectum.	2	”
Otit. media	2	”
Carbunculus	1	”
Puerperal infektion	1	”
Pneumoni	1	”
Gangræna pulm.	1	”
Tendovaginit	1	”
Enterit	1	”
Osteomyelit.	1	”
Abscessus peritonsill.	1	”

Tyfus har varit dödsorsak i 4 fall, hvaraf 1 fall perforerad, 1 med peritonit från cholecystit, 1 med pneumoni och 1 med samtidig tbc. miliaris.

Erysipelas 8 fall, hvaraf 4 fall komplicerade med kronisk nefrit, 1 med cancer mammae och 1 med meningit.

Morbilli 1 fall. *Tetanus* från sår å tå 1 fall.

Kroniska infektionssjukdomar.

Lues: I 19 fall ha förändringar påvisats, som tydts som luetiska.

Aortitis luetica 16 fall.

Aneurysma aortæ 7 fall, däraf 3 brustna, 1 dissekerande.

Hepar lobatum 1 fall.

Cirrhosis hepatis ex luet. congen. 1 fall.

Cicatrix cerebri luetic. 1 fall.

Ulcus luetic. laryngis 1 fall.

Tuberculos: I 76 fall har tuberculos framstått som väsentlig sjukdom. I 72 af dessa har *lungorna* visat sig *angripna i afsevärdt mått*. Fördelning efter ålder och kön, jämte gravare tuberculösa komplikationer:

Ålder	Tbc. pulmonum		Summa	Tbc. intestini		Tbc. laryngis		Tbc. miliaris		Tbc. meningarum	
	män	kv.		män	kv.	män	kv.	män	kv.	män	kv.
11—20	7	8	15	2	3	1	1	4	4	3	4
21—30	18	11	23	5	5	4	3	4	5	4	1
31—40	3	4	7	0	3	0	1	3	0	0	0
41—50	7	5	12	1	3	2	1	2	1	2	0
50—61	4	0	4	1	0	0	0	2	0	1	0
61—70	3	1	4	0	0	0	0	1	0	0	0
71—80	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa	43	29	72	9	14	7	6	16	10	10	5

Såsom samtidig komplikation har sedan förekommit: Tbc. peritonit 4 fall, tbc. renis 4 fall, pyopneumothorax 1 fall, tuberculoma cerebri 1 fall, spondylit 2 fall, binjuretbc. med Adisons bild 1 fall, genitaltuberculos 1 fall och Sternbergs granulom i körtlar 1 fall.

Tuberculos utan väsentligt deltagande af lungorna 4 fall. 1 med tbc. peritonei et pleurae et pericardii et gland. lymphat.; 1 med tbc. renis et prostatae; 1 med tbc. prostatae et vesicae seminalis; 1 med tbc. ossium.

Omsättningssjukdomar.

Anæmia perniciosa: 6 fall ha obducerats under denna kliniska diagnos. Af dessa visade 2 fall kronisk nefrit med amyloid, 2 fall stark kronisk parenkymatös nefrit; 1 fall inga andra bifynd än periodiskt acholiska fæces; och 1 fall slutligen, utan bifynd afled efter mjältexstirpation.

Diabetes mellitus: 15 fall, 8 män och 7 kvinnor, 12 öfver 45 år, 3 under 30. Af dessa visade de 3 sista tydlig hypoplasi af panchreas; af de 12 förra visade 11 lipomatos och atrofi, resp. ren atrofi, af panchreas medan den 12:te, en 47 års kvinna, visade stenar i ductus pancreaticus.

Centrala nervsystemets sjukdomar.

Emollitio cerebri: 19 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:
20—30	1	0
31—40	2	0
41—50	3	1
51—60	2	2
61—70	0	6
71—80	0	2
Summa	8	11

Af dessa träffade 10 hemisfären, 7 centrala kärnorna och kapseln samt 2 hjärnstammen. Njursjukdom af kronisk art förefanns i 12 fall.

Hæmorrhagia cerebri: 21 fall.

Ålder:	Män:	Kv.:
30—40	0	2
41—50	4	0
51—60	1	1
61—70	1	3
71—80	2	4
81—90	2	1
Summa	10	11

Af dessa träffade 12 hemisfären, 4 centrala kärnor och kapsel, 5 hjärnstammen. Njurlidande af kronisk art i 17 fall.

Meningit (ej tbc.) 5 fall, hvaraf 2 vid otit, 1 vid empyema cell. ethmoidalis, 1 vid erysipelas och 1 epidemisk.

Sclerosis disseminata 1 fall, 20 års kvinna.

Dislaceratio cerebri vid fraktur 6 fall, *D:o medullæ spinalis* 3 fall.

Digestionsorganens sjukdomar.

Ulcus ventriculi: 6 fall, 2 män, 4 kvinnor. 2 fall perforerad. 1 fall vid sarcoma ventriculi externum.

Ulcus duodeni: 7 fall, 6 män, 1 kvinna. 3 fall perforerade.

Vulnus perforans oesophagi (främmande kropp) 1 fall.

Enteritis acuta gravis 12 fall. Bakteriologiskt i allmänhet streptococcer. — *Dysenteria* 1 fall.

Enteritis diphteritica uræmica 5 fall.

Infarktus intestini 3. fall.

Ruptura intestini traumatica 1 fall.

Diverticula intestini coli 1 fall, *duodeni* 1 fall.

Cirrhosis hepatis (af annan genes än stas) 15 fall, hvaraf 1 vid lues congenita. I 2 fall varices oesophagi rupt.

Cholelithiasis 12 fall.

Pylethrombosis 1 fall.

Laceratio hepatis traumatica 3 fall,

Lithiasis ductus panchreat. 1 fall (diabetes).

Hernia 8 fall, hvaraf 1 *diaphragmatica coli.*

Peritonitis acuta 30 fall. Säsom orsak har påvisats:

Appendicit.	9 fall.
Cholecystit	2 "
Infarktus intestini	1 "
Ileus	1 "
Hernia	4 "
Enterit	5 "
Cystit med pericystit	3 "
Ulcus perforans ventriculi	2 "
Cancer coli	1 "
Strangulatio ilei	1 "

Respirationsorganens sjukdomar.

Pneumonia lobaris 34 fall. *Bronchopneumonia* 48 fall.

Ålder:	Pneumonia lobaris.		Bronchopneumonier.		Postoperativa.
	Män:	Kv.:	Män:	Kv.:	Män + Kv.:
10—20	3	0	0	0	2
21—30	3	2	3	1	1
31—40	3	0	3	4	2
41—50	3	2	4	1	4
51—60	4	2	6	3	2
61—70	3	3	10	2	4
71—80	1	3	6	4	2
81—90	1	1	0	1	0
Summa	21	13	32	16	17

Infarktus pulmonum 9 fall.

Bronchiectasiæ (starkare) 9 fall.

Abscessus pulmon. 1 fall.

Gangræna pulmon. 3 fall, alla postpneumoniska.

Empyema pleuræ 7 fall, 3 vid gangræn, 2 vid pneumoni,
1 vid subfrenisk abscess, 1 vid perforation å oesphagus.

Oedema laryngis 2 fall, båda vid tbc. laryngis.

Cirkulationsorganens sjukdomar.

Vitium organicum cordis 33 fall, så fördelade:

Ålder:	Män:	Kv.:
10—20	2	2
21—30	4	5
31—40	2	2
41—60	2	4
51—60	1	3
61—70	0	2
71—80	0	4
Summa	11	22

Af dessa: i mitralis 14, i aorta 4, i mitralis och aorta 9
i mitralis, aorta och tricuspidalis 6 fall.

Endocarditis acuta 11 fall, så fördelade:

Ålder:	Män:	Kv.:
10—20	1	0
21—30	1	3
31—40	1	0
41—50	2	0
51—60	1	1
61—70	0	1
Summa	6	5

Af dessa sutto i mitralis 2 i aorta 3, i mitralis och aorta 6.

Aortitis luetica 16 fall. *Aneurysma lueticum aortæ* 7 fall, hvaraf 3 Brustna (1 till v. cava superior) och 1 dissekerande.

Pericarditis acuta 6 fall.

Synechia pericardii 9 fall.

Myocarditis chronica fibrosa af mera betydande styrka 5 fall. hvaraf 1 vid 37 års ålder, de öfriga öfver 60 år.

Thrombosis cordis 7 fall, hvaraf 1 kulthromb.

Infarctus myocardii 4 fall, i ett fall med ruptur.

Aneurysma cordis 2 fall.

Kardiopathia kyphoscoliotica 3 fall.

Atresia partialis aortae congenita 1 fall, 39 års man.

Embolia arteriae pulmonalis 7 fall.

Mesarteritis luetica art. pulmonalis 1 fall.

Urin- och könsorganens sjukdomar.

Akut nephrit: vid gravare infektion 19 fall,
utan sådan 9 fall.

Kronisk parenchymatös nephrit: 26 fall, 17 män och 9 kvinnor. Af dessa vid tbc 6, vid lues 4, vid diabetes 3 fall.

Kronisk interstitisk nephrit: 1) primär 43 fall, 17 män och 26 kvinnor.

2) secundär 42 fall, 20 män, 22 kvinnor, hvaraf vid tbc. 4, vid lues 4, vid diabetes 3.

Amyloidosis renum: 16 fall, 10 män, 6 kvinnor, hvaraf vid tbc. 5, vid lues 1, vid diabetes 1, vid kronisk varsekretion 2, vid kronisk nephrit 7.

Hydronephros 2 fall. *Cystopyelonephrit* 22 fall, hvaraf 7 vid hypertrophia prostatae.

Nephrolitiasis 3 fall.

Hypertrophia prostatae 9 fall.

Infarktus renis 5 fall, hvaraf 1 total.

Ruptura renis traumatica 2 fall.

Extrauterin graviditet 1 fall.

Endokrina körtlar.

Morbus Adisoni 1 fall, tbc. gland. suprathyreoid.

„ *Basedowi* 1 fall, opererad, med thymuspersistens.

„ *Bantii* 1 fall.

Aplasia gland. thyreoideae c. hypertrophia hypophyseos et gland. parathyreoideae (infantilismus) 31 års kvinna.

Ruptura lienis 2 fall.

Bensystemets sjukdomar.

Fractura baseos cranii 5 fall.

„ *columnae vertebr.* 2 fall.

„ *costarum nonull.* 1 fall, (*suffocatio*)

Luxatio col. vertebralis 3 fall.

Svulster.

Cancer 38 fall, fördelade sig sålunda:

Ålder:	Män:	Kv.:
80—40	3	2
41—50	4	3
51—60	8	2
61—70	3	5
71—80	5	2
81—90	0	1
Summa	23	15

Af dessa

Cancer ventriculi 11 fall, 10 män, 1 kvinna. 2 män under 40 år.

„ *oesophagi* 3 fall, alla kvinnor, 47, 47 och 76 år.

„ *coli* 5 fall, 2 män, 63 och 65 år; 3 kvinnor, 34, 46 och 82 år.

„ *recti* 1 fall, man, 76 år.

„ *maxillae* 1 fall, kvinna, 57 år.

„ *pulmonis bronchiale* 3 fall, 2 män, 42 och 52 år; 1 kvinna 62 år.

„ *pulmonis* 1 fall, man, 59 år.

„ *vesicae felleae* 3 fall, 2 män, 35 och 47 år; 1 kvinna 69 år.

„ *panchreatis* 1 fall, kvinna, 56 år.

„ *prostatæ* 4 fall, 58, 74, 75, 79 år.

„ *sec. in adenokystom. ovarii* 1 fall, 65 år.

„ *uteri* 1 fall, 61 år.

„ *mammae* 1 fall, 30 år, forma Pageti.

„ *thyreoideae* 1 fall, kvinna, 71 år.

„ *appendicis* 1 fall, man, 60 år.

Sarkom 10 fall, hvaraf 2 fall i *huden*, 55 och 48 år; 1 fall i *hjärna*, 62 år; 1 fall externum å *ventrikeln*, (f. d. myom) 62 år; 1 fall i *ovarium*, 49 år; 1 i *uterus*, 70 år; 2 i *bendelar*, 25 och 51 år; 1 i *thyreoidea*, 63 år; 1 i *mediastinum*, 63 år.

Glioma cerebri 6 fall, 37, 48, 58, 60, 62 och 76 år.

Melanosarkoma oculi 52 år.

Angiosarkoma hepatis 58 år.

Adenokystoma ovarii 5 fall.

Cystis ovarii 12 fall.

Hypernephroma renis 3 fall, 32, 63 och 63 år.

Myeloma ossum thoracis 1 fall, 63 års man.

Digestionsorganen.

För *Sjukhuset* ha utförts 867 *histologiska undersökningar*, hvarid påvisats följande förändringar:

Läppar: Cancer 3 fall; papillom 1 fall; tuberculos 1 fall; banal inflammation 1 fall.

Bucca: Cancer 2 fall.

Käke: Granulom 1; tandcysta 1; spolcellssarkom 1; cancer anthr. Highm. 3; tbc. därstädes 1 fall.

Spottkörtlar: endoteliom 3 fall.

Tunga: Cancer 1 fall; tuberculos 1 fall.

Oesophagus: Cancer 2 fall.

Ventrikelslemhinna: inga förändringar 12; akuta förändringar 1; kroniska 4 fall.

Resecerad ventrikel: ulcus simplex 7; ulcus tuberculosum 1; adenocarcinom 5; scirr. 2 fall.

Tunntarm: gangræn 4; akut inflammation 1; tuberculos 1; Meckels divertikel 2 fall.

Appendix: akut inflammation utan gangræn 38; kronisk 93; akut och kronisk utan gangræn 71; gangræn vid endast akut inflammation 21; gangræn vid akut och kronisk inflammation 92; gangræn så fullständigt att processens art ej kunnat bedömas 27; inga förändringar 24; atrofi 4; tyfus 1; tuberculos 2 fall.

Colon: cancer 2 fall.

Rectum: cancer 2 fall; hæmorrhoidaltumör 3 fall.

Peritoneum: cancer 3 fall; tuberculos 2; sarkom 1; leiomyom 1; dermoid 1 fall.

Oment: gangræn 3 fall.

Gallblåsa: inga förändringar 5; akut inflammation 5; kronisk 8; akut och kronisk 6 fall.

Summa 465 fall.

Respirationsorgan.

Larynx: tuberculos 3; cancer 2; lues 1; banal inflammation 1 fall.

Näsa: tuberculos 2; cancer 2; banal inflammation 1 fall.

Summa 12 fall.

Endokrina körtlar.

Struma: 17 fall, hvaraf colloid 12; colloid och lymfatisk 1; adenomatös 4 fall.

Summa 17 fall.

Lymforgan.

Lymfkörtlar: akut inflammation 4; kronisk 6; tuberculos 18; cancer 15; sarkom 1; lymfosarkom 3; tyfom 1; pseudo-leukæmi (marsvinsprof) 1 fall.

Tonsill: lymfosarkom 2 fall.

Summa 51 fall.

Urinorgan.

Blåsa: papillom 4; slemhinnetuberkulos 2 fall.

Urethrae: polyp 3 fall.

Njure: Kronisk nephrit med amyloid 1; apostematös nephrit 3; tuberkulos 3; hypernephrom 4 fall.

Summa 19 fall.

Könsorgan.

I. Manliga

Penis: primärscleros 1 fall.

Prostata: adenomatös hyperplasi 2 fall; adenomyomatös 3; cancer 1 fall.

Testis och epididymis: hydrocele 1; retentionscysta 1; ectopisk testis 2; banal epididymit 2; banal orchit 2; tuberkulos 5 fall.

Mamma: cancer 1 fall.

Summa 21 fall.

II. Kvinnliga

Skrap: benign hyperplasi 20; inga förändringar 10 fall; äggdelar 4; atrofi 3; polyp 5 fall.

Uterus: fibrös myometrit 2; akut inflammation 1; infarkt med perforation 1 fall; myom 10; cancer cervicis 2; cancer corporis solid 2; sarkom 1 fall.

Ligamentum rotundum: cysta 1 fall.

Ovarium: corpus-luteum-cysta 6; småcystös degeneration 1; adenokystom 10; d:o papilliferum 1; cancer 1; pseudomyxom 1; dermoid 2 fall.

Tuba: banal inflammation 30; tuberkulos 3; extrauteringsgraviditet 7 fall.

Mamma: akut inflammation 1; kronisk 8; adenofibrom 17; adenofibrosarkom 2; cancer 15 fall, hvaraf solidum 4, adenocarcinom 4, scirrh. 6 och colloides 1.

Summa 169 fall.

Ben och ledgångar.

Ben: akut inflammation 1; kronisk 3; tuberkulos 3; osteochondrom 1; sarkom 2; bencysta 2 fall.

Menisc: atrofi efter luxation 2 fall.

Bursa: banal inflammation 9 fall.

Ganglion: 2 fall.

Summa 25 fall.

Hud, granulationer m. m.

Akut inflammation 12; kronisk 12; tuberkulos 7; actinomycos 3; lupus erytematodes 2; verruca 2; atherom 2; fibrom 4; lipom 3; neurom 1; angiom 2; osteom 1; dermoid 1; cancröid 5; basalcancers 2; sarkom 7; fibromyxosarkom 1; fibrosarkom 3; epitelioma folliculare 1 fall.

Summa 71 fall.

Ögon.

Iridocyklit 1; inflammerad tårsäck 1; tuberkulosis iridis 1; adenom från tårkörtel 1; gliom 3; epibulbär plattepitelcysta 1 fall.

Summa 8 fall.

Diverse.

16 fall.

För *Sjukhuset* ha utförts följande bakteriologiska, serologiska och cytologiska arbeten:

Allmänt bakteriologiska undersökningar 459 st.

Tuberkelbacillundersökningar

i sputum . . . . . 18 st.

i urin . . . . . 229 "

i andra vätskor . . . . . 21 " 268 "

Gonococcundersökningar . . . . . 14 "

Difteri . . . . . 3 "

Tyfus i kultur . . . . . 7 "

Dysenteri i kultur . . . . . 5 "

Actinomycos. . . . . 5 "

Malariaplasmodier. . . . . 3 "

Vidals reaktion . . . . . 115 "

Wassermans reaktion . . . . . 534 "

Nonnes " . . . . . 11 "

Cytologiska undersökningar . . . . . 304 "

Vaccinframställningar . . . . . 51 "

Summa 1,779 st.

För *andra sjukvårdsinrättningar och enskilda läkare* ha utförts följande histologiska undersökningar:

Digestionsorgan.

Läppar: ulcus 2; angiom 2; adenom i mucös körtel 1; cancer 3; sarkom 1 fall.

Tunga: ulcus 1; akut inflammation 1; actinomykos 1; cancer 4 fall.

Käke: tandcysta 1; chondrom 1; epulis 3; angiom 1; cancer 3 fall.

Parotis: cancer 1; endoteliom 5 fall.

Ventrikel: ulcus 5; cancer solidum 1; adenocarcinom 3 fall.

Tunntarm: kronisk inflammation 2; tuberkulos 1; lymfosarkom 1 fall.

Appendix: kroniska förändringar 4; kroniska och akuta 12; kroniska + gangræn 3; cancer solidum 1; adenocarcinom 1; metastatiskt pseudomyxom 1; lymfosarkom 1 fall.

Coecum: inflammatorisk tumör 1; cancer 2 fall.

Rectum: adenomatös, polyp 1; tuberkulos 1; lues 1; cancer 4 fall.

Peritoneum: tuberkulos 5; cancer 3 fall,

Lefver: cancer 1 fall.

Gallblåsa: cancer 1 fall.

Summa 87 fall.

Respirationsorgan.

Näsa: tuberkulos 3; cancer 5; papillom 1; lymfosarkom 1; angiom 3 fall.

Nasopharynx: lymfosarkom 1 fall.

Larynx: akut inflammation 1; fibrom 1; sarkom 1; papillom 1; cancer 2 fall.

Summa 20 fall.

Endokrina körtlar.

Struma: adenomatosa 5; colloides 1 fall.

Thymus persistens: 3 fall.

Binjure: cirrhos 1 fall.

Summa 10 fall.

Lymfväfnad.

Lymfkörtlar: kronisk inflammation 6; akut 3 fall; lues 1; tuberkulos 3; Sternbergs lymfgranulomatos 1; cancer 6; lymfosarkom 6 fall.

Tonsill: abscess 3; hyperplasi 1 fall.

Mjälte: tuberkulos 1 fall.

Summa 31 fall.

Urinorgan.

Blåsa: tuberkulos 1; urachuscysta 1; adenomyom- (urachus) 2 fall.

Uretrae: ulcus 1; polyp 1 fall.

Njure: secundär interstitisk nephrit 1; apostematös nephrit 2; tuberkulos 5; hypernephrom 1 fall.

Summa 15 fall.

Könsorgan.**I. Manliga**

Penis: Primärscleros 1 fall.

Testis och epididymis: kronisk epididymit 3; tuberkulos 3; teratom 1 fall; adenocarcinom 1 fall.

Prostata: adenomyomatös hyperplasi 2 fall.

Summa 11 fall.

II. Kvinnliga

Vulva: papillom 2 fall; cancer 1 fall.

Vagina: nihil 1; inflammatoriska förändringar 1; sarkom 3 fall.

Uterus: ruptur 1; myometritis fibrosa 5; myom 12; d:o sarcomatosum 2; fibrom 1; cancer cervicis 8; cancer corporis simplex 6; adenocarcinom 3; sarcom och cancer i samma uterus 1 fall.

Skrap och cervixexcision: nihil 4; benign hyperplasi 123; polyp 49; atrofi 18; äggdelar 39; myom 11; adenomyom 1; cancer 19; adenoma malignum 3; sarkom 1 fall.

Placenta: angioma cavernosum 1 fall.

Tuba: graviditet 11; banal inflammation 12; tuberkulos 4; myoma sarkomatosum 1 fall.

Mamma: kronisk mastit 9; adenom 1; adenofibrom 14; adenofibromyxom 1; scirrh. 10; cancer simplex 9; adenocarcinom 2; cancer colloides 2 fall.

Summa 392 fall.

Ben och ledgångar.

Ben: banal inflammation 5; tuberkulos 2; lues 1; exostosis cartilaginea 1; chondrosarkom 1; sarkom 4; myxosarkom 2 fall.

Ledgångar: banal inflammation 4; tuberkulos 5 fall.

Summa 25 fall.

Hjärna.

Nihil 1 fall; encephalit (tuberculotoxisk?) 1; psammom 1; sarkom 2 fall.

Summa 5 fall.

Hud, granulationer m. m.

Kronisk inflammation 22; tuberkulos 6; actinomyces 1; nævus 2; angiom 4; cancrioid 8; basalcellscancer 2; fibrosarkom 4; sarkom 6 fall.

Summa 55 fall.

För *andra sjukvårdsinrättningar och enskilda läkare* ha utförts följande *bakteriologiska, serologiska och cytologiska arbeten*:

Allmänna bakteriologiska undersökningar	124 st.
Undersökningar på difteri	6.799 "
" " tuberkelbaciller	
i sputum.	133 st.
i urin	63 "
i andra vätskor	7 "
Undersökningar på tyfusbaciller	19 "
" " gonococcer	16 "
Vidals reaktion	125 "
Wassermanns reaktion	897 "
Cytologiska undersökningar	45 "
Vaccinframställning	73 "
	<hr/>
	Summa 8,271 st.

Laboratoriets sammanlagda arbete omfattar således:

Obduktioner	374 st.
Histologiska undersökningar .	1,598 "
Bakt., cytolog. och serolog. undersökningar.	10,050 "

Göteborg den 3 Juni 1915.

C. O. Forselius.

Prosektor.

RÖNTGENAFDELNINGEN
vid Allmänna och Sahgrenska sjukhuset
under treårsperioden 1912—1914.

Röntgenundersökningar:

Patienternas antal och fördelning		1912	1913	1914
Från Medicinska afdeln.		229	348	379
” Kirurgiska ”		811	823	653
” Tuberkulos- ”		143	78	47
” Ögon- ”		9	18	32
” Öron- ”		4	16	8
” Stadens och Sjukhusets polikliniker		267	288	297
” Stadens Sjukhus		47	48	47
Andra patienter		394	428	406
	Summa	1.904	2.048	1.869*
Antal diarieförda undersökningar		4.366	5.607	6.157

Röntgenbehandlingar:

Patienternas antal och fördelning				
Från Medicinska afdeln.		8	34	21
” Kirurgiska ”		38	104	138
” Tuberkulos- ”		—	—	2
” Ögon- ”		—	5	1
” Öron- ”		2	5	8
” Stadens och Sjukhusets polikliniker		71	64	158
” Stadens Sjukhus		—	11	10
Andra patienter		82	161	191
	Summa	201	384	529
Antal diarieförda behandlingar		1.744	3.256	5.116

Fredrik von Bergen.

*) I denna siffra ej medräknade (såsom för de föregående åren) förnyade undersökningar på patient, som redan förut undersökts för samma åkomma.

Vetenskapliga uppsatser och föredrag

hafva under år 1914 offentliggjorts resp. hållits af nedannämnda vid Allm. och Sahlgrenska sjukhuset anställda läkare öfver följande ämnen:

Med. Kand. Bendz:

Fall af lungteration.

Med. Lic. v. Bergen:

Meddelande angående radiologisk behandling af aktinomykos.

Professor Dahlgren:

Demonstration af 15 års flicka, opererad för gallsten.

„ *af kvinna, opererad för ventriculus trisaccatus.*

„ *af patient, lidande af fullständig frånvaro af spontan afföring.*

Fall af svår cirkelsågskada i hufvudet.

Demonstration af barn med svårt hufvudtrauma.

„ *af till synes läkt fall af tuberkulös meningit.*

Fall af trigeminusneuralgi, behandlat med alkoholinjektion.

Demonstration af tvenne fall af cancer nasi.

Diagnostiska svårigheter vid appendicit.

Demonstration af excideradt ventrikelulcus.

Komplikationer och dödlighet efter ventrikeloperationer, som å Sahlgrenska sjukhuset utförts de sista åren.

Prof. Dahlgren och Med. Lic. v. Stapelmohr:

Opererade fall af pernicios anämi.

Med. Lic. Forselius:

Några erfarenheter rörande vaccinterapien.

Fall af puerperalsepsis, behandladt med autogent vaccin.

v. Holst:

Fall af instrumental perforation af uterus på grund af abscessbildning i väggen.

Med. Dr H. Köster.

Fall af spondylose rhizomelique med demonstration.

Fall af svår sepsis, som gått till relativ hälsa.

Fall af dermatomyositis.

Tvenne säregna fall af benförändringar.

Med. Dr Köster och Forselius.

Fall af aortaaneurysma, som brutit in i vena cava sup.

Fall af aortastenosis.

Med. Lic. Sellgren:

Demonstration af patient, som undergått labyrintoperation.

Fall af främmande kroppar i broncherna.

Fall af metkrok i matstrupen.

Med. Lic. v. Stapelmohr:

Nyare rön angående blodsjukdomarnes kirurgiska behandling.

Om tetanus terapi och profylax.

Med. Lic. Sundqvist:

Demonstration af fall af konjunktivalplastik.

STAPPEMÄNNS SAMMANSTÄLLNING

Om kirurgiska sjukdomar och deras kirurgiska behandling

av Stappe, och sammanställning af N. v. Stappe

Under de senaste åren ha blodsjukdomarna varit följande... (The text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.)

Införandet af blodsjukdomarna i kirurgiska sjukhus... (Continuation of the faint text, discussing the management of these conditions in a clinical setting.)

Man kan tillika nämna i samband med denna sjukdom... (Further text, possibly describing symptoms or diagnostic methods.)

Enligt de senaste årens erfarenheter... (Text discussing recent clinical observations or treatment outcomes.)

Enligt de senaste årens erfarenheter... (Final line of text on the page, continuing the medical discussion.)

Red. Dr. H. H. H. H.

Fall of *Quercus* *indica* and *dentata*

Fall of *Pinus* *resinosa* and *mitis*

Fall of *Juniperus* *horizontalis*

Twelve *Abies* *milleri* and *procera*

Red. Dr. H. H. H. H.

Fall of *Thuja* *occidentalis* and *orientalis*

Fall of *Podocarpus* *noveboracensis*

Red. Dr. H. H. H. H.

Dissection of *Pinus* *resinosa* and *mitis*

Fall of *Juniperus* *horizontalis*

Fall of *Thuja* *occidentalis*

Red. Dr. H. H. H. H.

Dissection of *Pinus* *resinosa* and *mitis*

Fall of *Juniperus* *horizontalis*

Red. Dr. H. H. H. H.

Dissection of *Pinus* *resinosa* and *mitis*

REFERAT OCH SAMMANSTÄLLNING.

Nyare åsikter om blodsjukdomarna och deras kirurgiska behandling.

Referat och sammanställning av S. v. Stapelmohr.¹⁾

Under de senare åren ha blodsjukdomarna, deras patogenes och behandling varit föremål för livligt arbete. Det sistförflutna året har medfört nya uppslag i dessa båda avseenden; och den 12 jan. 1914 hölls i »Verein für innere Medizin und Kinderheilkunde» å gemensam sammankomst med »Berliner Gesellschaft für Chirurgie» en diskussion om blodsjukdomarna och deras kirurgiska behandling. Då densamma erbjöd så mycket av intresse, refereras den här rätt fullständigt.

Inledningsföredraget hölls av Prof. Türk (Wien) över »Die Bedeutung der Milz bei anämischen Zuständen in Bezug auf Pathogenese und Therapie». Han uppställde till besvarande 3 frågor: 1) I vilket förhållande står mjälten till normala och patologiska tillstånd i blodbildning och blodundergång? 2) Vilka kliniska sjukdomsbilder komma till stånd under aktiv medverkan av mjälten? 3) I vilka fall kan efter hittills vunnen erfarenhet splenektomi vara till nytta för den sjuke?

Mjälten bildar normalt i postfötala livet ej erythrocyter; ej heller spelar en erythrocytbildande funktion hos mjälten i patologiska tillstånd någon praktisk roll. Genom nyare undersökningar har bekräftelse vunnits på den gamla läran, att mjälten är väsentligt delaktig i undergången av erythrocyter, i det den huvudsakligen bearbetar deras stromata. Vid sjukdomsbilder med tydligt stegrad blodundergång finner man i mjälten en synnerligen ökad blodhalt, stegrad erythrocytphagocytos och sideros.

Eppinger gjorde våren 1913 de första splenektomierna vid pernicios anæmi, utgående från den åsikten, att mjälten vore orsaken till den ökade undergången av de röda blodkropparna vid denna sjukdom och sålunda den Biermer'ska anæmien beroende på en patologiskt stegrad hämolys hos mjälten, en *hyperspleni*. Utóm denna hämolytiska faktor spelar dock

¹⁾ Föredrag i Göteborgs Läkaresällskap den 27 mars 1914.

sannolikt en bl. a. på röda benmärgen inverkan av en toxisk faktor en roll, och denna kan gott tänkas levererad av den sjukligt förändrade mjälten. Denna idé, att ett splenogent skadligt agens vore ansvarigt för anämiska sjukdomstillstånd, hade förut uttalats av Minkowski vis å vis familiär hämolytisk ikterus och av Banti vis å vis den av honom uppställda sjukdomsgruppen. Banti fullföljde sin åsikt och har under 20 år tillrätt splenektomi vid sin sjukdomsbild. Resultatet motsvarade hans kliniska spekulationer. Banti antager dock, att anämien vid hans sjukdomsbild ej beror på ökad erytroylys utan på en försvärad hämoglobinsyntes och ett kvarhållande av de bildade erythrocyterna i märgväven. Isaac uttalade sig 1912 för att detta beror på en förändrad inre sekretion hos mjälten. Och Klemperer och Hirschfeld (1913) tillskriva mjälten en regulatorisk inverkan på blodets erythrocythalt, vilken å ena sidan beror på den i mjälten inledda undergången av gamla erythrocyter, å andra sidan på avgivande av ett slags hormon till blodet, som håller benmärgens erythrocytopoës inom vissa gränser. Bortfall av denna hormon genom sjukdom eller genom splenektomi kan, om ej andra organ träda vikarierande i stället, föra till erythrocytos. Huber (1913) uttalar sig i samma riktning. Själv anser Türek den kurativa verkan av splenektomien vid äkta Morbus Banti, vars anämi ej synes vara av hämolytisk natur utan betingad av skada å benmärgen, vara ett bevis för att genom mjältens sjukdom en hämning eller skada av benmärgens funktion kan framkallas. Ty blodbildningen vid sådana tillstånd kännetecknas av en kloranämi med poikilocytos och anisocytos men utan de vanliga regenerativa tecknen (makrocytos, polykromasi, normoblaster o. s. v.) samt för det mesta leukopeni med relativ lymfocytos.

Under samlingsnamnet primär-hämolytiska anämier sammanför Türek familiär hämolytisk ikterus, förvärvad hämolytisk ikterus (splenomegalia hæmolytica, Banti) och den perniciösa (Biermer'ska) anämien. Hit bör också enligt modern uppfattning räknas den familiära cholämien (Gilbert), pigmentcirrrosen i levern eller bronsdiabetes och den hypertrofiska levercirrrosen, typ Hanot.

Anämien vid familiär hämolytisk ikterus bär typen av en hämolytisk anämi: index c:a 1, ringa poikilocytos, höggradig polykromasi, dock sällan basofil kornighet: kärnhaltiga röda blodkroppar av normoblast- och något större typ förekomma i växlande grad. Leukocytmängd nära normal eller lätt ökad med ökning av granulocyterna. I blodplasmats gallfärgämne. Nedsättning av erythrocyternas osmotiska resistens (lys i saltlösning av 0.6—0.8 % mot normalt vid 0.48 %). Ökad uro-

bilinogenutsöndring med fäces (enligt Eppinger-Charnas¹⁾ metod är den normalt 0.12—0.15 gm. pro die) vid hämolytisk ikterus 10—20 gånger större). Fäces av normal färg.

I nedsättningen av erythrocytresistensen skulle vi hava förklaringen till sjukdomsbildens patogenes. I blodet kretsar mindervärdiga erythrocyter, vilka lättare och raskare gå under än vanligt. Härav uppstår polycholi och ikterus, trots att abnormt stora mängder gallfärgämne gå över i tarmen. Härifrån resorberas stor mängd urobilinogen och tillföres levern, som dock ej kan taga emot allt, varför urobilinogen går över i blodet och utsöndras raskt genom njurarna.

Även vid förvärvad hämolytisk ikterus finnes en stegrad blodundergång och en för det mesta tydlig resistensförminskning hos erythrocyterna; och måste man trots alla kliniska divergenser anse patogenesen vara i huvudsak densamma som den familiäras.

Vid båda nämnda sjukdomstillstånd har splenektomien visat sig som ett värdefullt ingrepp, då både subjektiva och objektiva symtom försvinna. Banti gjorde 1903 den första splenektomien vid dessa med framgång. Såsom effekt av operationen har en ökad erythrocytresistens visat sig. På grund härav måste den förändrade mjälten tillskrivas en patogenetisk betydelsefull roll vid den hämolytiska ikterus. »Och om vi också», säger Türck, »äro i oklarhet om ätiologien till denna antagna funktionsförändring hos mjälten och de till grund härför funna anatomiska förändringarna hos densamma, så kunna vi dock ej förneka berättigandet av splenektomien i hithörande fall; — vi måste snarare betrakta den som den enda kausala terapien.»

Till den hämolytiska ikterusens område kunna också räknas; *familiär ikterus* utan anämi och utan minskad erythrocytresistens, som Gilbert beskrivit under namn av *familiär cholämi*; *pigmentcirrhos* i levern, där Mosse 1913 i ett fall påvisade hämoglobinogent pigment i hud och slemhinnor, trots att likaledes någon minskad erythrocytresistens ej fanns, samt

¹⁾ Eppinger Charnas framlade i »Wiener Gesellschaft für innere Medizin u. Kinderheilkunde», d. 27/2 1913 sina undersökningar angående blodets regeneration; utförligare publicerat i Zeitschr. für klin. Med. Bd 78. Av urobilinmängden kan man ungefärligen bedöma de röda blodkropparnas undergång då av hämoglobin så småningom bildas urobilin. De beräkna att 0.15 gm urobilin + urobilinogen utsöndras dagligen i fäces och härav göra de den beräkningen, att på 40 dagar har hos en frisk människa alla blodkropparna förnyats. Vid pernicios anämi beräknade de att blodkropparna förnyats på 14 dagar; den dagliga urobilin- och urobilinogenmängden i fäces hade i 3 fall varit 0.24—1.14 gm; vid hämolytisk ikterus funno de en urobilinmängd i fäces på mellan 1.75 och 3.95 gm.

den *hypertrofiska levercirrhosen*, typ Hanot. Även här ikterus med färgade avföringar, förstörd mjälte; anämi saknas dock, normal erythrocytesistens. I ett fall av »Hanot» fann Eppinger en något ökad urobilinogenutsöndring, varför han antog en ökad blodomsättning och gjorde splenektomi. Patienten hämtade sig raskt, kände sig åter arbetsför och frisk, fast han varit svårt sjuk i tio år; ikterus försvann. Även i ett annat fall gott resultat. Mjälten torde således även vid »Hanot» hava patogenetisk betydelse.

Att mjälten vid Biermer's anämi spelar en roll visar resultatet av splenektomierna vid denna sjukdom. I mars 1913 gjordes av Eppinger och v. Decastello oberoende av varandra nästan samtidigt splenektomi vid typisk »Biermer». Sedan hava flera fall offentliggjorts. Men berättelserna låta dock mindre optimistiska än ifråga om hämolytisk ikterus; förbättring har visserligen inträtt, men ett fullständigt restitutio ad integrum med avseende på blodbildningen har ej konstaterats. En förbluffande rask och vittgående remission åstadkommes av splenektomien t. o. m. i förtvivlade nästan till synes moribunda fall, raskare än med As, lika raskt som med Thorium; men huruvida det är fråga om mer än en remission, kan ännu ej bedömas.

»Det hittillsvarande intrycket är, att vi med mjälten vid Biermer'ska anämien visserligen avlägsnar en till framkallandet av sjukdomsbilden väsentligt delaktig faktor, men ej sjukdomen själv, ej dess primära orsak.» »Jämte mjälten måste det här finnas ett annat på benmärgen skadligt verkande agens, kanske just det som förändrar mjältfunktionen.»

Nästa föredrag av R. Mühsam (Berlin) handlade om »Die Blutkrankheiten und ihre chirurgische Behandlung». Han behandlade närmast splenektomien och dess indikationer vid blodsjukdomar. Han hade företagit splenektomi 22 gånger, varav 1 gång för tuberkulos, 1 gång för »Banti», båda med god utgång och 11 gånger för pernicios anämi. Hans indikationer äro:

1) *Malariamjältar* böra ej ifrågakomma för kirurgisk behandling annat än då de äro rörliga och orsaka verkliga besvär, samt på vital indikation (ruptur, torsion).

2) Vid *tuberkulos* kan splenektomi någon gång förekomma.

3) Vid *leukämi* är operationen kontraindicerad.

4) Vid *anæmia splenica infantum* kan i svåra fall splenektomi till och med vara räddande till livet.

5) Vid *Morbus Banti* kan en i rätt tid utförd splenektomi likaledes rädda den sjukes liv. Och får operationen betraktas som väl indicerad vid denna sjukdom. Finnes ascites bör den kombineras med Talmas' operation.

6) Vid *hämolytisk ikterus* tyckes splenektomi hava ett mycket gynnsamt förlopp. Ikterus försvinner, urobilinutsöndringen går tillbaka, erythrocytantalet ökas.

7) En del fall av Biermers *anämi* ha genom splenektomi väsentligt förbättrats. I andra fall ingen förbättring. Man bör vara särskilt försiktig i fall med benägenhet för blödning.

I den följande diskussionen yttrade sig först Ranzi (Wien). De av honom och Eppinger observerade 19 splenektomierna fördela sig i följande grupper:

I. *Hämolytisk ikterus*: 3 fall med god utgång. Ikterus i alla fallen försvunnen. Observationstid: $\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ år.

II. *Perniciös anämi*: 5 fall, alla med god utgång. 3 fullt arbetsdugliga, 1 förbättrad, 1 opererad strax före diskussionen. Observationstid för de övriga: 3—9 månader.

III. *Hyperspleniska cirrhoser* (»Banti» och »Hanot»): 7 fall, alla väsentligt förbättrade. Ikterus i alla fall försvunnen. Observationstid: 4 månader—2 år.

IV. Fall med *primär trombos med sekundär mjältförstoring* (Tromboflebitiska former). Kliniskt utmärkta däri-genom, att ikterus ej uppträder, och att de förlöpa under bilden av *ulcus med hämatemes eller melæna*: 3 fall, 1 fullt arbetsför, 1 förbättrad, 1 mors 18 dagar efter operationen i pneumoni, portathrombos och peritonit.

V. *Icterus catarrhalis* med övergång i gul leveratrofi: 1 fall med god utgång.

Eppinger redogjorde för de mikroskopiska fynden hos mjälten vid de olika grupperna samt för sina indikationer för splenektomi. Han trodde sig kunna föreslå splenektomi vid *perniciös anämi* huvudsakligen på grund av den höga urobilinhalten i fåces. Vidare förordade han splenektomi vid *hämolytisk ikterus*, såväl den förvärvade som den hereditära, vid »hypertrofisk levercirrhos» (Banti och Hanot), vid *tromboflebitiska former* samt vid akut gul leveratrofi. »Banti» och »Hanot» sammanfattar han under namnet *megalosplenisk cirrhos*.

Seefish relaterade ett fall av svår kronisk myeloid leukämi, där han behandlade mjälten med Röntgen, varvid blod-bilden alltmer närmade sig den normala, varefter han exstirperade mjälten med gott resultat. Dock hade han ej observerat fallet någon längre tid efter operationen, då denna skett i början av januari 1913. Han uttalar som sin åsikt, »att vi ej äro berättigade att utan vidare utesluta leukämi från splenektomierna».

Hirschfeld påpekade rikedomen av kärnhaltiga röda blodkroppar och s. k. jollykroppar i erythrocyterna efter splenek-

Ålder.	Kön.	Publicerat av:	Operationsidpunkt.	Närmast före op.			Sista blodundersökningen vid public.		
				Röda.	Hämoglobin.	Vita.	Röda.	Hämoglobin.	Vita.
50	M.	Eppinger (I) ³	1913 /3	1,600,000	39	—	4,700,000	94	—
	M.	Eppinger (II)	/3	1,480,000	45	—	4,300,000	83	—
54	Kv.	Eppinger-Ranzi (I) ⁴	15/3	900,000	30	—	5,200,000	98	—
52	Kv.	Decastello (I) ²	20/3	781,000	21	3,160	3,616,000	100	6,600
46	Kv.	Eppinger-Ranzi (II)	4/8	500,000	22	—	2,000,000	30-40	—
63	Kv.	Mühsam (I) ¹	17/8	1,080,000	35	6,300	1,100,000	—	12,200
39	Kv.	Mühsam (II)	20/8	950,000	35	5,400	2,500,000	65	9,400
36	Kv.	Mühsam (III)	20/8	1,100,000	40	2,400	2,800,000	80	11,000
38	Kv.	Mosse ⁵	25/8	1,100,000	30	3,000	4,150,000	70	8,484
34	Kv.	Huber ⁶	18/7	Under 1,395,000	23	—	1,900,000 3 mån. efter op.	43	—
51	Kv.	Decastello (II)	25/8	1,548,000	47	1,600	4,004,000	73	5,600
43	Kv.	Decastello (III)	28/8	1,090,000	30	3,020	1,578,000	58	3,200
36	M.	Mühsam (IV)	1/9	1,062,000	45	5,400	1,200,000 2 mån. efter op.	—	—
57	Kv.	Eppinger-Ranzi (III)	11/9	1,700,000	30	—	3,500,000 4 mån. efter op.	75	—

Mjältens storlek.	Utgång.	Observations-tid efter op. vid public.	Anmärkingar.
Normalstor.	God.	6 mån.	Sängliggande. Efter op. arbetsför; viktökning 15 kg.
Ej väsentligt förstorad.	God.	5 mån.	Viktökning 10 kg.
Ej förstorad.	God.	9 mån.	Välbefinnande; viktökning 35 kg.
500 gm.	God.	10 mån.	Dåligt allmäntillst., ascites, ödem, retinalblödningar. Exitus ansågs nära förestående. 6 mån. efter op. röda 4,508,000, häm. 100, sjönk sedan. Allmäntillståndet ej försämrat. Viktökning ca 20 kg. Pat. anser sig frisk.
14 × 11 (610 gm).	God.	7 mån.	Synerligen förbättrad; viktökning 11 kg.
9 × 5 × 3 ¹ / ₂	Död.	2 dagar.	Mors i varig bronkit 2 dagar efter op.
13 × 6 × 5	God.	6 ¹ / ₂ mån.	As och Thorium förut utan effekt. Viktökning ca ¹ / ₅ kg.
9 × 6 × 4	God.	6 ¹ / ₄ mån.	Mycket blek och svag; efter op. tydlig viktökning.
17 × 11 × 5 (570 gm).	God.	4 mån.	Före op. dåligt allmäntillstånd. Efter 4 mån. ser fullkomligt frisk ut.
3 gånger vanliga volym.	God.	3 mån.	Lues 4 år förut. Före op. hud- och retinalblödningar samt var i dåligt allmäntillstånd; 5 veckor efter op. 2,500,000 röda, häm. 50; sedan någon försämring; pat. går dock uppe, har ökat i vikt. Vid undersökn. i jan. ingen vidare förbättring.
350 gm.	God.	5 ¹ / ₂ mån.	Efter op. ökat 18 kg.
286 gm.	God.	5 ¹ / ₄ mån.	Viktökning 6 kg. Urobilin utan förändring.
12 × 6 × 3	Död.	2 ¹ / ₂ mån.	Före op. dåligt allmäntillstånd, benägenhet för näs- och tandblödning. Efter op. under 1 månad tydligt bättre (1,500,000 röda), sedan försämring.
11 × 8	God.	4 mån.	Synerligen förbättrad. Viktökning 5 ¹ / ₂ kg. Arbetsför.

Ålder.	Kön.	Publicerat av:	Operationstidpunkt.	Närmast före op.			Sista blodundersökningen vid public.		
				Röda.	Hämoglobin.	Vita.	Röda.	Hämoglobin.	Vita.
59	Kv.	Decastello (IV)	1913 25/9	1,226,000	30	1,700	3,124,000	90	5,160
44	M.	Mühsam (V)	9/10	772,000	25	3,500	1,200,000 1 mån. efter op.	35	—
45	M.	Eppinger- Ranzi (IV)	15/10	1,600,000	41	—	3,750,000	93	—
50	M.	Decastello (V)	25/10	1,880,000	50	3,240	—	—	—
66	Kv.	Mühsam (VI)	4/11	1,348,000	25	4,400	1,300,000	35	—
31	Kv.	Mühsam (VII)	5/11	840,000	20	3,900	2,680,000	60	3,500
24	M.	Mühsam (VIII)	15/11	1,360,000	20	4,000	1,965,000	60	9,000
64	M.	Decastello (VI)	1/12	814,000	22	3,480	—	—	—
61	M.	Mühsam (IX)	10/12	550,000	25	4,000	1,100,000	40	10,600
27	Kv.	Mühsam (X)	12/12	640,000	20	2,900	—	—	—
22	M.	Mühsam (XI)	15/12	1,475,000	40	3,600	—	—	—
50	M.	Dahl ⁷⁾	20/12	1,400,000	40	2,000	2,800,000	70	5,600
?	M.	Pappenheim ¹⁾	?	—	—	—	—	—	—
39	Kv.	Bruhn- Fähræus ⁸⁾	1914 2/1	1,940,000	45*)	4,300*)	2,600,000*)	66*)	6,500*)
51	Kv.	Eppinger- Ranzi (V)	8/1	1,100,000	25	—	2,000,000	30	—
?	?	Meyer ⁹⁾	?	—	—	—	—	—	—

*) Dessa siffror ha välvilligt lämnats mig i brev av Dr. Bruhn-Fähræus. Enligt samma brev förfogar Dr. Bruhn-Fähræus över ytterligare ett fall, opererat i februari 1914, med god utgång.

Mjältens storlek.	Utgång.	Observations-tid efter op. vid public.	Anmärkingar.
435 gm.	God.	4 mån.	Utomordent. matt, ödem, retinalblödn. Efter op. synnerligen förbättrad, ökat i vikt.
12 × 8 × 4	God.	2 ³ / ₄ mån.	Långsam kraftökning.
15 × 9	God.	3 mån.	Arbetsför. Viktökning 14 kg.
230 gm. Adherenser.	Död.	6 dagar.	Före op. »svag». Mors i pneumoni.
13 × 7 × 5	Död.	2 mån.	Ingen förbättring. Urobilin utan förändring.
15 × 9 × 4	God.	1 ³ / ₄ mån.	Eländig och blek; efter op. stark viktökning.
14 × 7 × 4	God.	2 mån.	»Ser frisk ut.»
Liten.	Död.	24 tim.	Före op. »mycket svag». Mors i hjärt-svaghet.
10 ¹ / ₂ × 6 × 5	God.	1 mån.	»Ser frisk ut.»
11 × 7 × 4	Död.	1/2 dygn.	Ofta näs-, tandkött- och starka uterinblödningar.
11 × 6 × 4	Död.	3 dygn.	Hud- och slemhinneblödn.
20 × 11	God.	1 mån.	Allmäntillst. höjt; känner sig duktig.
—	Mindre god.	3 ¹ / ₂ veck.	Inträdde i remission redan före operat. Försämring objektivt och subjektiv. Urobilin utan förändring.
—	God.	2 mån. *)	Före op. svåra gastriska symtom. Till synes hopplöst fall. Efter op. betydligt bättre. Gastriska besvären borta.
11 × 9	God.	1 mån.	
—	Mindre god.	—	Blodkris.

tomierna för pernicios anämi och ansåg detta vara ett tecken, som bekräftade hans förut gjorda uttalande, att mjälten har en inre sekretorisk funktion, som reglerar benmärgens funktion, och att vid pernicios anämi genom bortfall av denna reglerande verksamhet, som håller erythroblastbildningen inom vissa gränser, nybildningen i benmärgen starkt retas. Han anser splenektomien vid pernicios anämi blott vara en symptomatisk palliativ terapi.

Pappenheim: Mjälten torde vid pernicios anämi blott delvis spela roll som ätiologisk faktor, under det att den vid hämolytisk ikterus kanske spelar den viktigaste ätiologiska rollen. Han uttalade vidare den åsikten, »att exstirpation av mjälten städe måste tagas med i räkningen såsom en nu till buds stående terapeutisk faktor även vid pernicios anämi och anses som ett plus i terapien mot densamma». Han anförde ett fall av splenektomi vid pernicios anämi.

Klemperer ansåg splenektomi vid pernicios anämi för mindre livsfarlig än exspektion, om den övriga terapien står maktlös.

Splenektomi vid pernicios anämi tilldrog sig sålunda vid diskussionen det största intresset. Ingen uttalade sig mot densamma, utan råde en rätt stor enighet beträffande dess betydelse. De enligt mig tillgänglig litteratur hittills utförda splenektomierna vid pernicios anämi hava sammanförts å förestående tabell.

Tabellen upptager 30 fall av splenektomi vid pernicios anämi (varav tvänne fall i Sverige) med 7 dödsfall (Mühsam, Decastello) och i 2 fall utan förbättring. I 5 fall inträdde mors i anslutning till operationen: i varig bronkit 2 dagar efter operationen (63-årig kvinna), hade utpräglad hämorrhagisk diates med näs-, tandkött- och hudblödningar och dogo resp. operationsdagens kväll och 3 dagar efter operationen, 1 dog i dubbelsidig pneumoni 6 dagar efter op. och 1 (64-årig man) död i hjärtsvagheter inom 24 tim. 2 dogo resp. 2 och $2\frac{1}{2}$ månad efter densamma. Den förre, som strax före operationen hade 1,348,000 röda blodkroppar och 25 % hämoglobin, var dyspnoisk och gjorde »ett kollaberat intryck» vid inkomsten å kliniken, varför han behandlades med As under 3 veckor, innan splenektomi företogs. Efter denna ingen förbättring. Den andra, som dog $2\frac{1}{2}$ månad efter operationen, hade strax före denna 1,062,000 röda och 45 % häm. och var i uselt allmäntillstånd. 14 dagar efter operationen under 1 månad tydligt bättre med ökning av de röda till 1,500,000, häm. dock

40 %; därefter försämring. Meyers fall tyckes också ha gått till mors. Hans meddelande i »Jahreskurze f. ärztl. Fortbildung» mars 1914 är hållet i allmänna ordalag. »Das Leiden konnte ——— nicht mehr aufgehalten werden.» Dock »blodkris» efter operationen. Pappenheim's under diskussionen omnämnda fall, som befann sig i remission, då splenektomi företogs, visade under de dittills förflutna $3\frac{1}{2}$ veckorna både subjektiv och objektiv försämring. Men i alla övriga omnämnda 21 fall förefinnes tydlig och säker förbättring, särskilt framträdande i Decastello's, Eppinger's och Mosse's fall.

I 7 fall var röda-blodkroppsansantalet 550,000—1,000,000 och i dessa fall steg det till lägst 1,100,000 (före: 550,000) och högst 5,200,000 (före: 900,000). I 9 fall var erythrocytmängden mellan 1 och $1\frac{1}{2}$ million och steg till lägst 1,578,000 (före: 1,090,000) och högst 4,300,000 (före: 1,480,000). I 5 fall var den mellan $1\frac{1}{2}$ och 2 millioner och steg till lägst 2,260,000 (före: 1,940,000) och högst 4,700,000 (före: 1,600,000). Hämoglobinmängden var i 2 fall nere vid 20 % och ökade sig efter operationen upp till 60 %; i 5 fall ökade den sig upp till mellan 90 och 100 % med i 2 fall normal färgindex.

Allmänna tillståndet hos patienterna före operationen är i 3 fall med god utgång angivet som varande dåligt, i ett av dessa ansågs t. o. m. exitus vara nära förestående; i 2 av dem (Decastello och Mosse) medförde operationen synnerligen gott resultat; i 1 fall (Huber) blev tillståndet mycket förbättrat till en »viss» gräns, sedan ingen förbättring; detta fall dock ej fullt »rent» fall av »Biermer», då patienten hade haft lues 4 år förut. I 3 fall säges pat. varit »blek», »utmordentligt matt», »eländig» och »svag» (Mühsam, Decastello); här tydlig viktökning. Bruhn-Fähræus anger sitt fall som »tillsynes hopplöst» och blev pat. efter operationen betydligt bättre.

Urobilin- och urobilinogenutsöndringen ha i de 23 fall, där den angetts, varit ökad före operationen. 3 gånger tyckes den ej genom operationen hava minskats (Decastello III, Mühsam VI, Pappenheim) och i ett fall (Decastello V) är den ej angiven såsom utförd, då patienten dog 6 dagar efter operationen. Men i övriga 20 fall (Decastello I, IV, Mühsam I—V, VII—XI, Eppinger, Eppinger-Ranzi I—IV, Mosse, Huber) har urobilinogenutsöndringen i fåces avsevärt minskats eller urobilinreaktionen i urinen efter operationen försvunnit.

Splenektomien tyckes sålunda i övervägande antalet fall haft synnerligen god effekt. Den längsta publicerade observationstiden är blott 10 månader, varför tiden ännu är för kort

att avgöra, huruvida det är fråga om en varaktig läkning eller blott om en remission. I Decastello's första fall har en försämring med avseende å blodbilden i riktning mot de för pernicios anämi typiska förändringarna inträtt, sedan förbättring under $5\frac{1}{2}$ månad efter operationen fortskridit så, att blodbilden närmade sig den normala och patienten från att hava varit nära mors kände sig fullkomligt frisk. Patientens allmänna tillstånd har dock ej ändrats, trots att blodbilden försämrats. Trots denna försämring måste splenektomien i detta fall tillskrivas en synnerligen god effekt; och även om resultatet av splenektomierna kommer att peka därhän, att det blott är fråga om en remission, så måste dock denna remission anses vara beroende på operationen, då åtminstone de flesta fallen förut behandlats internt med mot slutet ingen effekt.

Ett vanligt fynd efter splenektomierna för pernicios anämi är den hastiga utsvämningen i blodet av ungdomsformer av erythrocyter samt massor av s. k. Jolly-kroppar i de röda blodkropparna, små kulformiga med Giemsa starkt rödfärgade bildningar, vilka anses uppstå genom sönderfall av kärnorna eller såsom ren produkt av dessa. Nämda fynd visa på en livlig erytropoë efter splenektomien.

Vad beträffar svårigheterna vid operationen, så tyckes av litteraturen framgå, att splenectomi vid pernicios anämi ej är ett särskilt svårt ingrepp i operationstekniskt hänseende. Det som vid splenektomier annars erbjuder så stora svårigheter är, om mjälten är stor och om sammanväxningar finnas. Vid pernicios anämi är mjälten i allmänhet icke eller föga förstorad. Om man räknar som normalmått en vikt av 150—250 gm. och en storlek av 12—14×8—9×3—4 cm. (Orth), så synes av tabellen den exstirperade mjälten i 10 fall kommit över det normala måttet. I protokollen över å Sahlgrenska sjukhuset åren 1890—1913 utförda sektioner för pernicios anämi utan samtidig akut infektion är mjälten i 17 fall angiven som av normal storlek, i 19 fall såsom »något förstorad», i 5 fall som »stor» (upp till 750 gm.) och i 1 fall som »liten» (ned till 25 gm.). Adherensbildningar omnämnas blott i ett fall; i ett fall förefanns en lindrig fibrinos perisplenit. Decastello anmärker beträffande sina 6 fall, att operationen i allmänhet gick fort; blott i ett fall längre tid till följd av adherenser med diafragma och med curvatura major; eljes blott mindre adherenser vid mjältens övre pol: Mühsam's 11 fall opererades alla i eternarkos efter insprutning av morfin-atropin; och Ranzi säger sig hava strävat efter att utföra splenektomien i lokalanästesi efter föregående scopolamin-morfininjektion; blott, då detta icke lyckades, eternarkos efter peritoneum's öppnande.

Snitt längs vänstra revbensranden förordas (Mühsam, Ranzi), då mjälten icke eller blott föga är förstörad. Vid större mjäl-tar mediansnitt med vinkelsnitt genom vänstra rektus.

Indikationerna för operationen vid pernicios anämi synes för närvarande stå så, att splenektomi är berättigad, då intern behandling ej visar sig hava avsedd effekt.

Sedan föregående skrevs, hava ytterligare fall av splenektomi vid pernicios anämi meddelats: av Harpole och Fox, i »Surgery, Gynecology and Obstetrics», 1914, n:r 2, 1 fall, förbättring; av Fort, i Berliner kl. Wochenschr. 1914, n:r 12, 1 fall, förbättring; av Flörcken, i Münch. med. Wochenschr. 1914, s. 1280, 2 fall, varav i det ena förbättring och i det andra mors strax efter operationen; av Römer, å »Aerzt. Verein. Hamburg» 17/2 1914, 2 fall med väsentlig förbättring; av Frangenheim, å sammanträde av »Niederrheinisch-Westfälischen Chirurgen» 8/3 1914, 2 fall utan förbättring; av Mühsam, å 43:e kirurgkongressen i Berlin april 1914, ytterligare 4 av honom opererade fall, av vilka 2 dogo i anslutning till operationen; av Jenckel, å samma kongress, 2 fall utan förbättring.

Å Sahlgrenska sjukhuset gjordes den 9/4 1914 (Prof. Dahlgren) splenektomi på en 45 års man, vilken varit sjuk sedan hösten 1913 och med sedan dec. 1913 tydliga tecken på pernicios anämi och på vilken as- och thorium-x-behandling visade sig vara utan effekt. Blodundersökning den 7/4 visade: röda: 800,000; häm. 30; kärnhaltiga röda: 90 per mm.³, i övrigt ringa regenerativ tendens. Pat. hade symtom på hjärt-svaghet: ödem i underbenen samt osäkra tecken på ascites. Säsom »ultimum refugiens» gjordes i lokalanästesi splenektomi, vilket ingrepp pat. syntes fördraga väl; mors inträdde dock följande kväll under tecken på alltmer sig ökande hjärt-svaghet. Vid blodundersökning dagen efter operationen på f. m. visade sig dock en stark regenerativ tendens; de kärnhaltiga röda hade ökats till 2,940 på mm.³ samt rätt många blod-kroppar med Jolly-kroppar och Cabot's ringar.

Med detta fall blir antalet till dato i mig tillgänglig litteratur publicerade fall av splenektomi vid pernicios anämi 46 stycken (inräknat Bruhn-Fähræus' fall II), varav 29 förbättrade, 5 utan förbättring samt 12 dödsfall, d. v. s. i %, resp. 63 %, 11 % och 26 % (i runda tal).

Litteratur.

- 1) D. med. W.-schr. 1914, n:r 8.
- 2) Wiener klin. W.-schr. 1913, n:r 23; Münch. med. W.-schr. 1913, s. 1357 och D. med. W.-schr. 1914, s. 639.
- 3) Berlin. klin. W.-schr. 1913, n:r 33—34.
- 4) Münch. med. W.-schr. 1913, s. 2819; D. med. W.-schr. 1914, s. 409; Mitteil. aus d. Grenzgebiet. Bd 27, s. 796.
- 5) Berlin. klin. W.-schr. 1913, s. 2088.
- 6) Berlin. klin. W.-schr. 1913, s. 2179; D. med. W.-schr. 1914, s. 413.
- 7) Hygiea, 1914, Bd 76, s. 471.
- 8) Svenska Läkaresällsk. förh. 1914, s. 29.
- 9) Jahreskurse f. ärztl. Fortb. 1914, mars, s. 81.

Kurze Zusammenfassung.

Neuere Ansichten über Blutkrankheiten und deren chirurgische Behandlung.
(Ein neuer operierter Fall.)

Nach den Referaten über die Vorträge und die Diskussion über die Blutkrankheiten, auf der gemeinsamen Zusammenkunft des »Vereins für innere Medizin und Kinderheilkunde« und der »Berliner Gesellschaft für Chirurgie« am 12 Jan. 1914, werden hier 45, in der Litteratur publizierte Fälle von Splenectomi wegen perniciosöser Anämie zusammengestellt, sowie ein, im Sahlgren'schen Krankenhaus zu Gothenburg am 9 April 1914 von Prof. Dahlgren, unter Lokal-anästhesie operierter derartiger Fall mitgeteilt. Der Fall betrifft einen 45-jährigen, seit Herbst 1913 kranken Mann, an dem As- und Thorium-x-Behandlung sich ohne Effekt zeigten. Blutuntersuchung am 7 April: rote 8,000,000; Häm. 30; kernhaltige rote 90 per mm³. Mors infolge zunehmender Herzschwäche am Tage nach der Operation abends; bei der Blutuntersuchung, am Vormittag des Tages nach der Operation, zeigte sich jedoch eine starke regenerative Tendenz; die kernhaltigen Roten waren vermehrt bis 2,940 per mm³, ausserdem viele Jolly-Körper und Cabot'sche Ringe.

Von den angeführten 46 Fällen von Splenectomie wegen perniciosöser Anämie waren 63 % mit Besserung, 11 % ohne Besserung und 26 % Tote. Splenectomie wegen perniciosöser Anämie ist berechtigt, da interne Behandlung sich ohne Effekt gezeigt hat.

ÅRSBERÄTTELSE

№ 25

1903

HELMARIA OCH SAHLGRENSKA BOKHUSET

GÖTEBORGS

UNDERSÅR 1903

1903

MED DR. H. KÖSTER

UTGIVNA AV HELMARIA OCH SAHLGRENSKA BOKHUSET

—————

1903

HELMARIA OCH SAHLGRENSKA BOKHUSET

1903

Vorbereitung

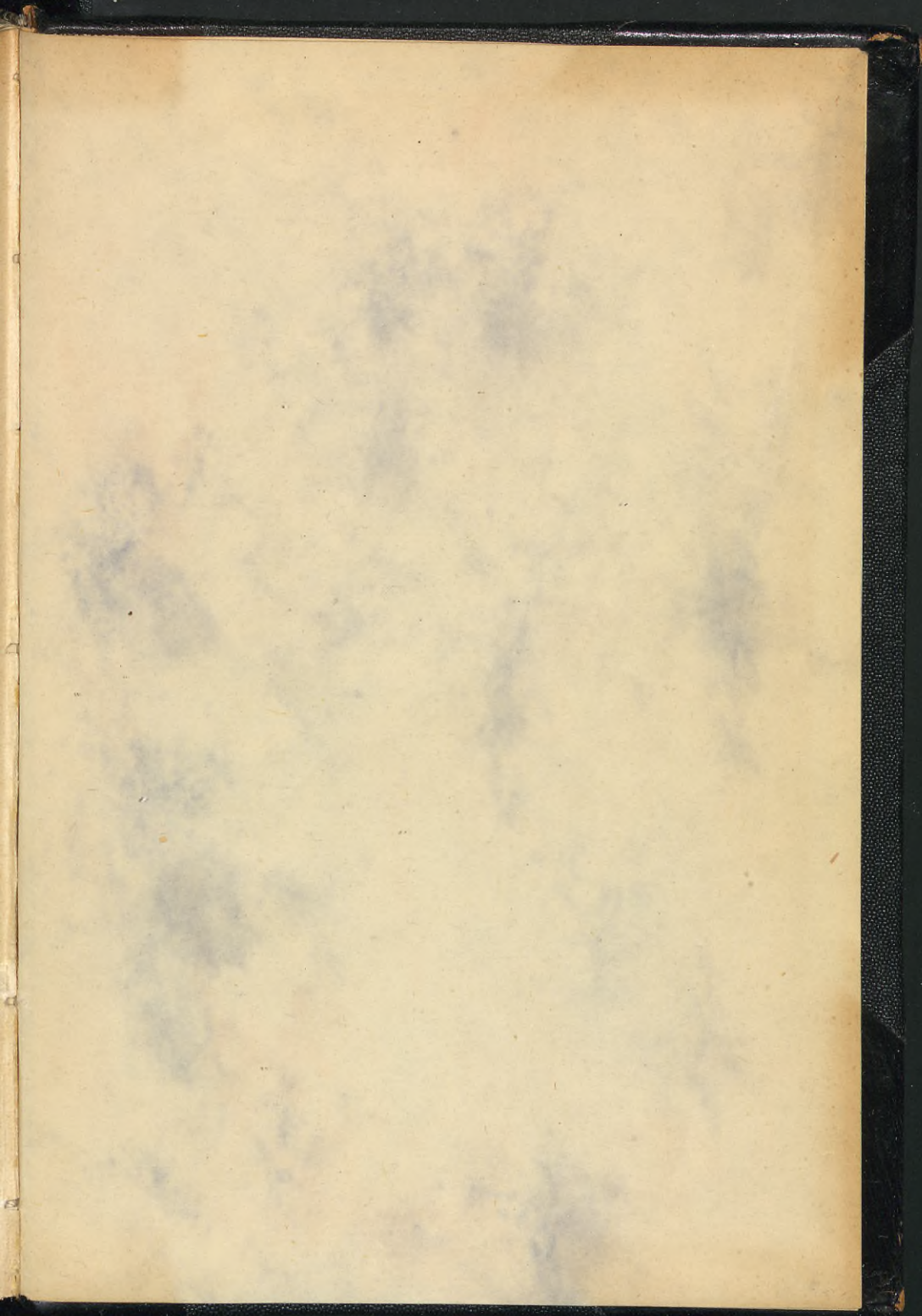
- 1. Die ...
- 2. Die ...
- 3. Die ...
- 4. Die ...
- 5. Die ...
- 6. Die ...
- 7. Die ...
- 8. Die ...

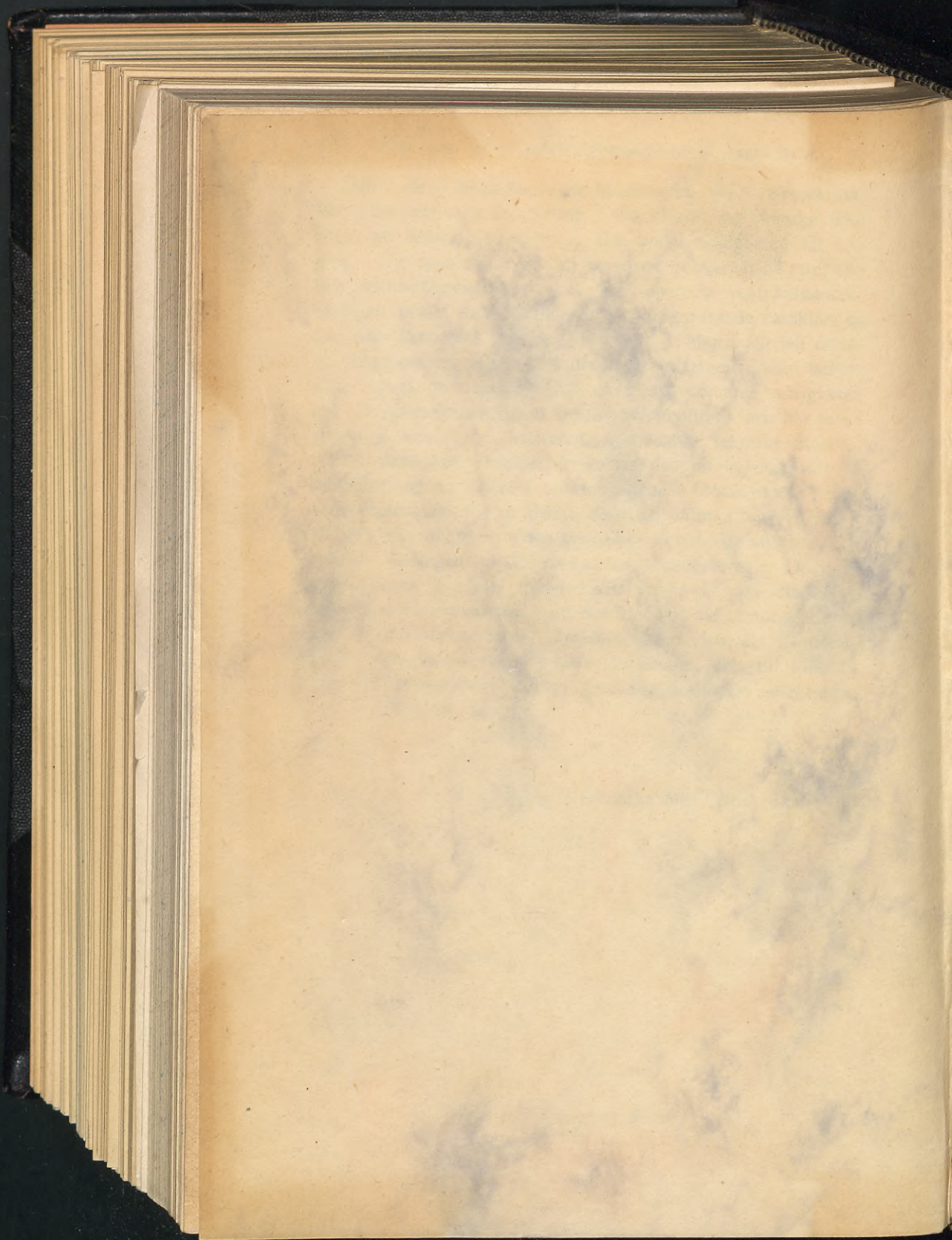
Die ...

Die ...

Nach der ...

Die ...

6000023948

Göteborgs universitetsbibliotek

